

Väärinymmärrettyjä ihmisoikeustaistelijoita ja apua kaipaavia lainrikkooja

Asiantuntijoiden näkemyksiä lapsen seksuaalisten hyväksikäyttäjien suhtautumisesta tekoonsa

Riikka Lehto
Karita Kuivisto

1/2023

TIIVISTELMÄ

Riikka Lehto & Karita Kuivisto: Väärinymmärrettyjä ihmisoikeustaistelijoita ja apua kaipaavia lainrikkooja: Asiantuntijoiden näkemyksiä lapsen seksuaalisten hyväksikäyttäjien suhtautumisesta tekoonsa.

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Anu Haikansalo & Nina Nurminen & Marko Lehtoranta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä vaikuttimia ja teon mahdollistavia tekijöitä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistymisen takana on. Tästä syystä on tärkeää tutkia aihetta tekijän näkökulmasta sekä tuoda esille tekijän näkemyksiä ja ajattelua alan ammattilaisten kautta. Asiaa on aiheellista tutkia, jotta voidaan ennalta ehkäistä näiden rikosten syntymistä, tarjota tekijöille tarvittavaa apua sekä saada viranomaisille ja muille ammattilaisille oikeanlaista tietoa aiheeseen liittyen.

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on pyritty selittämään monin eri tavoin. Kriminaalipsykologi Michael Seto on muodostanut aiheesta teoreettisen mallin, joka pyrkii selittämään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön johtavia motivaatio-, edistämis- ja tilannetekijöitä. Michael Seton malliin on vaikuttanut Finkelhorin vuonna 1984 luoma malli rikosten yleisteoriasta, sekä Gottfredsonin ja Hirschin vuonna 1990 luoma malli rikosten yleisteoriasta. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pohjautuu Michael Seton malliin.

Aineistona toimii neljä aiheen asiantuntijan haastattelua. Haastatelluista kaksi on poliisia ja kaksi tuomittujen tekijöiden kuntoutuksessa toimivia asiantuntijoita. Tutkimuskysymyksiä on kaksi: Miten asiantuntijoiden näkemysten mukaan Michael Seton kehittämä malli The motivation–facilitation Model toteutuu tekijöiden kohdalla? Miten asiantuntijoiden näkemysten mukaan lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistynyt suhtautuu tekoonsa ja oikeuttaa toimintaansa? Opinnäytetyö on laadullisin menetelmin toteutettu tutkimuksellinen opinnäytetyö. Sekä MFM-mallin toteutumista tekijöiden kohdalla että tekijöiden suhtautumista tekoonsa analysoidaan sisällönanalyysin keinoin.

MFM-malliin perustuvan analyysin tulokset toivat esille tekijöiden heterogeenisyyden henkilökohtaisten ominaisuuksien, ympäristön ja sosiaalisen taustan näkökulmista. Joidenkin MFM-mallin aihealueiden painoarvo oli suurempi, kuten motivaatiotekijöihin liittyvät parafiliat, edistämistekijöihin liittyvä sosiaalisuus sekä tilannetekijöihin liittyvät olotilat. Toisen tutkimuskysymyksen analyysin mukaan tekijän tekoon suhtautumiseen ja toiminnan oikeuttamiseen liittyy se, että tekijä joko myöntää tehneensä väärin tai ei pidä tekoa normien vastaisena. Se, että tekijät tietävät teon olevan väärin, ei välttämättä estä teon toteutumista. Ne tekijät, jotka eivät myönnä tehneensä tuomittavaa tekoa, usein vähättelevät toimintaansa ja sen vahingollisuutta.

Sivumäärä: 74

Tarkastuskuukausi ja vuosi: tammikuu 2023

Avainsanat: seksuaalirikokset, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, pedofilia, lapset, nuoret

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
2.1. Lainsäädäntö	4
2.1.1. Euroopan neuvoston yleissopimus ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus	4
2.1.2. Seksuaalinen teko ja sukupuoliyhteys	5
2.1.3. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	6
2.1.4. Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	7
2.1.5. Törkeä lapsen raiskaus	8
2.1.6. Kokonaisuutena arvostellen törkeä teko	9
2.2. Motivation-Facilitation Model – MFM	9
2.2.1. Motivaatio	10
2.2.2. Edistämistekijät	12
2.2.3. Tilannetekijät	14
2.3. Self-grooming	15
2.4. Emotionaalinen samaistuminen lapseen	16
3. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ	18
4. HAASTATELTAVIEN NÄKEMYKSET JA MFM	21
4.1. Motivaatiotekijät	23
4.1.1. Parafilia	23
4.1.2. Pedofilia	26
4.1.3. Libido	27
4.1.4. Pariutumisvietti	29
4.2. Emotionaalinen samaistuminen lapseen	30
4.2.1. Minäkuva	30
4.2.2. Identiteetti	31
4.2.3. Vaikeus muodostaa suhteita oman ikäisiin	32
4.3. Edistämistekijät	33
4.3.1. Ominaisuustekijät	33
4.3.2. Sosiaalisuus	34
4.3.3. Olotilatekijät	37
4.4. Tilannetekijät	38
4.4.1. Olosuhteet	38
4.4.2. Vuorovaikutussuhteen luomisesta kohti seksuaalisuutta	39
4.4.3. Haavoittuvassa asemassa olevat lapset	41
5. TEKIJÄN SUHTAUTUMINEN TEKOONSA	42
5.1. Teko suhteessa normeihin	45

5.1.1. Ymmärrys siitä, että teko on vastoin normeja	46
5.1.2. Teossa ei nähdä mitään väärää.....	47
5.2. Teko suhteessa lapsen ja nuoren kehitykseen	52
5.2.1. Lapset ja nuoret nähdään kypsempinä	52
5.2.2. Lapsi mukana toiminnassa	53
5.2.3. Hyväntekijä.....	56
6. YHTEENVETO JA POHDINTA	57
6.1. Yhteenveto.....	57
6.2. Pohdinta.....	61
LÄHTEET	69
LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO.....	75

1. JOHDANTO

”Meille kaikille kuuluu oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, seksuaaliseen loukkaamattomuuteen ja fyysiseen turvallisuuteen. Seksuaalinen väkivalta on rikos, jonka kohteeksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa, ulkonäöstä, sukupuolesta, iästä, vaatetuksesta tai sosiaalisesta asemasta huolimatta” (Rikosuhripäivystys 2022; ks. Rantanen 2017, 67).

Pääministeri Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus tulee hallituskaudellaan kiinnittämään erityishuomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten vähentämiseen (Valtioneuvosto 2019, 78). Poliisin mukaan sille ilmoitettiin vuonna 2020 lähes 4 500 seksuaalirikosta, joista noin puolet oli lapsiin kohdistuneita (Poliisi 2022). Seksuaalirikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tutkiminen ja rikosprosessi kokonaisuudessaan ovatkin olleet esillä viime aikoina eri medioissa. Myös lainsäädännöstä on puhuttu, kun hallitus on esittänyt muun muassa seksuaalirikosten rangaistusasteikkojen ankaroittamista erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten kohdalla. Hallitusohjelman mukaisesti esityksen tavoitteena on vahvistaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa. (HE 13/2022 vp.)

Opinnäytetyön aihe muotoutui molempien kiinnostuksen ja Riikan ammatillisen kokemuksen kautta. Pitkään lastensuojelussa työskennelleenä Riikalle oli selvää, että hän haluaa tehdä opinnäytetyön liittyen jollain tavalla lapsirikostutkintaan. Huomasimme, että tästä aiheesta oli tehty jo useita opinnäytetöitä ja halusimme löytää sellaisen aiheen, jota ei ole vielä opinnäytetyönä tutkittu. Molempia meitä on aina kiinnostanut ihmisen mieli, persoonallisuus ja mielenhäiriöt, sekä niiden tutkiminen. Karitalla on aiempaa taustaa sosiaalipsykologian ja psykologian alalta ja myös kiinnostusta aiheeseen, jonka vuoksi yhteinen opinnäytetyö tuntui hyvältä ajatukselta. Tästä kaikesta edellä mainitusta alkoi vähitellen muotoutua ajatus siitä, että olisi mielenkiintoista tietää, mitä rikoksen tekijän ajattelee ja mitä hänen mielessään tapahtuu ennen ja jälkeen lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Etenkin rikostutkimuksen näkökulmasta meitä kiinnostaa, millaisista asioista voidaan päätellä, että henkilö todennäköisesti syyllistyy lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, ja miten tekoihin syyllistyneet suhtautuvat tekoihinsa. Idea tutkimukseen sai alkunsa psykologi ja yliopettaja Nina Nurmisen samaa aihetta koskevasta luennosta joulukuussa 2021 Poliisiammattikorkeakoululla.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on aihe, joka herättää lähes jokaisessa ihmisessä jonkinlaisen epämiellyttävän tunteen tai ajatuksen. Tämä on varmasti yksi niistä rikostyypeistä, jota rikoksesta epäilty ei myönnä helposti ja lapsista kiinnostuminen on mieltymys, josta ei puhuta ääneen. Yhteiskunnassamme tekoon liittyy vahva leimaaminen ja häpeä – mikä toisaalta on ymmärrettävää. Ihmisen mielenhäiriöiden, käyttäytymisen ja ajatusten ymmärtäminen antaa lisää näkökulmaa, ymmärrystä ja kykyä kohdata ihminen, jolla on suuriakin ongelmia. Tämä oli myös yksi syy, miksi

valitsimme tämän aiheen. Tekijän asenne lapsen hyväksikäyttöön auttaa ymmärtämään niitä psykologisia tekijöitä, jotka altistavat rikoksen toteuttamiseen ja rikollisen käyttäytymisen ylläpitämiseen, eli lapsen seksuaalisen hyväksikäyttöön liittyvää toimintaa (Ibrahim ym. 2021, 5). Tämä puolestaan voi olla avuksi ennalta estävien toimien suunnittelussa tai myöhemmin kuntoutuksen suunnittelussa. Tarkoituksenamme on auttaa poliiseja ja muita lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyneiden kanssa työskenteleviä ymmärtämään syitä tekojen takana. Tarkoituksemme on jakaa alan ammattilaisten tietoja tuleville ammattilaisille – poliisi poliisille.

Olemme rajanneet opinnäytetyötämme siten, että se käsittää sellaiset lapsiin kohdistuvat seksuaaliset teot, joihin liittyy jonkin tasoinen fyysinen kontakti lapseen. Näitä ovat ne seksuaaliset teot, jotka tekijä tekee itse tai saa lapsen tekemään tekijälle tai lapselle itselleen heidän ollessa fyysisesti yhdessä. Seksuaalisiin teoihin sisältyvät myös samat edellä mainitut tapahtumat, jotka toteutuvat internetin välityksellä. Rikoslaisissa lapseen kohdistuvia seksuaalirikoksia (RL 20:6-7b) on useampi mutta tässä opinnäytetyössä rajausta on tehty *lapsen hyväksikäyttöön* (RL 20:6), sen törkeään tekemuotoon *törkeään lapsen hyväksikäyttöön* (RL 20:7) sekä *törkeään lapsen raiskaukseen* (RL 20:7b.1). Rikosnimikkeenä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kattaa laajan skaalan eri tekoja. Vähäisimmillään teot voivat olla esimerkiksi yksittäisiä seksuaalissävytteisiä tekstiviestejä ja törkeimmillään useita vuosia jatkuneita sukupuoliyhteyksiä, jolloin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei ole ainoa rikosnimike. (Hinkkanen 2008, 1.)

Opinnäytetyötämme varten haastatellut asiantuntijat nostivat esille verkon kautta tapahtuvia lapsiin kohdistuvia seksuaalitekoja, joten emme täysin voineet sulkea haastateltavien vastauksista pois tätä näkökulmaa. Olemme siis sisällyttäneet analyysiin myös verkon kautta tapahtuvia seksuaalitekoja, joihin ei välttämättä liity fyysistä seksuaalista tekoa. Tämän näkökulman poissulkeminen analyysistä olisi mahdollisesti vääristänyt haastateltavien vastauksia, ja halusimme sen takia säilyttää tämän olennaisen näkökulman opinnäytetyössämme. Huomioitavaa on myös se, että uusi seksuaalirikoslainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2023. Käsittelemme opinnäytetyössä kuitenkin vanhaa lainsäädäntöä, koska olemme työstäneet opinnäytetyötä pääosin vanhan lainsäädännön aikana. Lisäksi toteutimme haastattelut kesällä 2022, joten asiantuntijoiden vastaukset sekä näkemykset pohjautuvat vanhaan lainsäädäntöön.

Haluamme tutkia lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ihmisen mielensisäisenä ilmiönä ja selvittää, miksi joku syyllistyy lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja miten tekijä suhtautuu tekoonsa. Tarkoituksenamme on selvittää, miten seksuaalirikosten tekijöiden kanssa työskentelevät kokevat tekijöiden ajattelevan teostaan ja oikeuttavan sitä itselleen sekä muille. Lisäksi aiomme selvittää, miten tieteellinen teoria, joka pyrkii selittämään lapseen kohdistuvaan seksuaalirikokseen syyllistymistä, soveltuu oikeaan elämään. Tutkimuskysymyksiä on kaksi:

1. Miten asiantuntijoiden näkemysten mukaan Michael Seton kehittämä malli The motivation–facilitation Model toteutuu tekijöiden kohdalla?
2. Miten asiantuntijoiden näkemysten mukaan lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistynyt suhtautuu tekoonsa ja oikeuttaa toimintaansa?

Seuraavassa luvussa käymme läpi seksuaalirikosten lainsäädäntöä ja selvitämme tieteellisen tutkimuksen kautta, millaiset psyykkiset ja ympäristölliset tekijät altistavat lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Esittelemme ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyvän Michael Seton The motivation–facilitation mallin (MFM), joka pyrkii selittämään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistymistä. Tämän lisäksi esittelemme grooming ja etenkin siihen liittyvän self-grooming käsitteen, joka liittyy toiseen tutkimuskysymyksemme eli tekijän oikeuttamisajatteluun. Esittelemme myös emotionaalisen samaistumisen käsitteen, joka tutkimusten mukaan on yksi syysuhdetekijä lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Kolmannessa luvussa esittelemme tarkemmin käyttämämme aineiston, sen keruutavan ja analyysimenetelmän. Olemme toteuttaneet opinnäytetyön haastattelu-tutkimuksena ja haastatelleet aiheen asiantuntijoita, joilla on vuosien kokemus lapsen seksuaalisen hyväksikäyttöön syyllistyneiden tekijöiden kohtaamisista. Neljännessä ja viidennessä luvussa vastaamme asettamiimme tutkimuskysymyksiin haastatteluista saamiemme vastausten pohjalta. Kuummennessä luvussa kokoamme yhteen analyysimme tulokset ja esitämme pohdintamme aiheesta.

2. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Olemme jakaneet opinnäytetyön teoreettisen viitekehyyksen kolmeen osaan. Ensimmäinen osa keskittyy lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön lainsäädännön näkökulmasta. Toisessa osassa esittelemme kriminaalipsykologi Michael Seton luoman teoreettisen mallin *The motivation–facilitation model* (MFM), joka pyrkii selittämään lapsen seksuaalisen hyväksikäyttöön johtavia tekijöitä. Suomeksi käännettynä mallia voisi kutsua motivaatio–edistämismalliksi. Käytämme opinnäytetyösämme sen lyhennettä MFM-malli. Jotta tekijöiden asenteita ja ajatuksia teosta olisi hedelmällistä analysoida, on tärkeää yrittää valottaa ja ymmärtää niitä psykologisia tekijöitä, jotka ovat mahdollisesti vaikuttaneet ajatusten ja fantasioiden täytäntöönpanoon. Tämän vuoksi olemme valinneet Seton mallin opinnäytetyömme teoriapohjaksi. Seton malli on myös saanut vaikutteita muilta tärkeiltä aiheen tutkijoilta, joten se on mielestämme monimuotoinen ja luotettava perusta laadukkaalle opinnäytetyölle.

Kolmannessa osassa keskitymme lapsen seksuaalisen hyväksikäyttäjän suhtautumiseen omiin tekoihinsa aiempien tutkimusten perusteella. Olemme valinneet *self-groomingin* sekä emotionaalisen samaistumisen lapsen osa-alueiksi, joiden kautta tarkastelemme aihetta tekijän näkökulmasta. Self-grooming tarkoittaa nimenomaan sitä, miten tekijä oikeuttaa tekoaan itselleen (McAlinden 2012,

90), joten se liittyy vahvasti opinnäytetyöhömmme. Emotionaalinen samaistuminen lapseen on katsottu olevan yksi syysuhdetekijä lapsiin kohdistuvissa seksuaalisissa hyväksikäytöissä (McPhail ym. 2018, 2241). Emotionaaliseen samaistumiseen liittyviä teemoja tuli haastateltavien vastauksissa, ja näiden edellä mainittujen seikkojen takia olemme ottaneet tämän aiheen osaksi opinnäytetyötämme.

2.1. Lainsäädäntö

Tulemme tässä luvussa esittelemään tutkimukseemme liittyvät lait ja asetukset. Aluksi esittelemme YK:n kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen 34 artiklan, joka käsittelee lapsiin kohdistuvaa seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä. YK:n yleissopimuksen esittely on olennaista tässä kohdassa, koska se velvoittaa jäsenmaitaan toimimaan sen mukaisesti. Olennaisena osana opinnäytetyötämme koskevassa lainsäädännössä ovat käsitteet *seksuaalinen teko* ja *seksuaalinen hyväksikäyttö*. Niiden avaaminen on tärkeää, jotta lukija ymmärtää, mitä käsitteet tarkoittavat, mitä eroja käsitteiden välillä on ja ymmärtää niiden merkityksen. Tämän jälkeen syvennymme rikoslain 20 luvun 6–7 pykälisiin, lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, sekä törkeään lapsenraiskaukseen.

2.1.1. Euroopan neuvoston yleissopimus ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus

Lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa suojeltava oikeushyvä on lapsen terveyden suojeleminen, koska lapsilla ei ole mahdollisuutta määrätä itse seksuaalisesta käyttäytymisestään. Kun henkilö kykenee itse määräämään seksuaalista käyttäytymisestään, suojeltava oikeushyvä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus. (Ojala 2012, 7.) Kansainvälisten sopimusten tarkoitus on suojella lasta seksuaaliselta riistolta ja muun muassa tämän vuoksi teko määrittyy rangaistavaksi (eml., 8). Lapsien suojeleminen seksuaaliselta hyväksikäytöltä on myös Suomen valtion velvollisuus. Tämä velvollisuus perustuu ihmisoikeussopimukseen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. (Hinkkanen 2009, 13.)

Suomi on allekirjoittanut Euroopan neuvoston yleissopimuksen Euroopan neuvoston oikeusministerikokouksessa 25.10.2007 Lanzarotella. Esityksen tarkoituksena on saada kansallisesti voimaan sopimus lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan. Yleissopimuksessa mainitaan lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vahingollisuus lasten terveydelle ja psykososiaaliselle kehitykselle. Yleissopimuksen tarkoituksena on saada aikaan rikosoikeuden yleissopimus, johon on koottu keskeiset aihetta koskeva sääntely. (Oikeusministeriö 2010, 15.)

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (60/1991) 34 artiklassa määrittellään, että siihen kuuluvien sopimusvaltioiden, kuten Suomen, tulee sitoutua suojelemaan lapsia kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan alle 18-

vuotiasta henkilöä, ellei lakien mukaan täysi-ikäisyys tule saavutettua aikaisemmin. Sopimusvaltioiden tulee pyrkiä estämään lapsen houkuttelemisen, tai pakottaminen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin, estää lapsen hyväksikäyttöä prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalissa toiminnassa, sekä estää lasten hyväksikäyttö pornografisissa aineistoissa tai esityksissä. (SopS 60/1991.)

2.1.2. Seksuaalinen teko ja sukupuoliyhteys

Rikoslain luku 20 määrittelee seksuaalirikokset. Luku pitää sisällään myös lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Rikoslaisissa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on jaettu kahdeksi eri rikosnimikkeeksi perustuen tekotapaan ja teon vahingollisuuteen. Perusmuotoinen rikosnimike on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja törkeä rikosnimike on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Hinkkanen 2009, 13.) Näihin rikoksiin kuuluu keskeisinä käsitteinä seksuaalinen teko ja sukupuoliyhteys (Ojala 2012, 73), jotka on määritelty rikoslain 20 luvun 10 §:ssä.

Seksuaalinen teko määritellään rikoslain 20 luvun 10 §:n 2 momentissa tekona, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. Lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ei sisälly sukupuoliyhteyttä käsittäviä tekoja (Ojala 2012, 73). Seksuaalisessa teossa voidaan pitää merkityksellisenä teon seksuaalisuutta, kun otetaan huomioon tekijä, kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet (eml., 77). Hallituksen esityksen 282/20109 kautta tehdyt muutokset muuttivat seksuaalisen teon määritelmää. Esityksen kautta pykälään tehty muutos tarkoitti sitä, että teon seksuaalisen olennaisuuden arviointi tapahtuisi jatkossa objektiivisesti ulkonaisesti havaittavista seikoista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nykyään ei enää kiinnitetä huomiota liikaa tekijän tavoitteeseen teossa, eli esimerkiksi siihen tavoitteliko tekijä teolla kiihotusta. (HE 282/2010.)

Lapseen kohdistuva seksuaalinen teko ei välttämättä tarkoita fyysistä koskettelua. Seksuaalinen teko voi olla esimerkiksi lapseen kohdistuvaa seksuaalissävyytteistä puhetta tai viestintää. Se voi myös olla sukupuoliyhteyden tai masturboinnin katselemista, taikka lapsen kuvaamista alastomana seksuaalisissa olosuhteissa. Seksuaalinen teko voi tulla myös kyseeseen, kun tekijä koskettelee lasta sukupuolielimiin tai muualle vartaloon. Koskettelu muualle vartaloon voi kohdistua esimerkiksi rintoihin, pakaroihin tai reisiin seksuaalisissa olosuhteissa. (Ojala 2012, 81–82.) Hallituksen esityksessä 282/2010 on mainittu joiksikin tekotavoiksi seksuaalisessa teossa kielisuudelman antamisen lapselle, lapsen sukupuolielinten alueen koskettelu sekä sormen työntäminen lapsen peräaukkoon (HE 282/2010.)

Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan rikoslain 20 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan sukupuolielimellä tehtävää taikka sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon taikka toisen sukupuolielimen ottamista omaan kehoon. Teko, joka käsittää sukupuoliyhteyden lapsen kanssa, tulee arvioitavaksi törkeänä lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä (Ojala

2012, 73). Myös hallituksen esityksen 282/2010 mukaan 16-vuotta nuoremman lapsen kanssa tapahtuva sukupuoliyhteys olisi lähtökohtaisesti törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (HE 282/2010). Hallituksen esityksessä 6/1997 on määritelty sukupuoliyhteys tarkoittamaan sukupuolielimellä tapahtuvaa tai siihen kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen henkilön kehoon. Tällaisessa teossa tulee kysymykseen vaginaalinen, anaalinen sekä oraalinen sukupuoliyhteys. (HE 6/1997.) Tunkeutuminen lapsen sukupuolielimeen voi tapahtua muulla kehon osalla, kuin sukupuolielimellä, tai se voi olla jollakin esineellä tapahtuvaa tunkeutumista. Sukupuoliyhteyttä ei määrittele se, mitä sukupuolta uhri tai tekijä ovat tai ovatko he samaa sukupuolta. Määritelmäsäännöksen mukaisesti tunkeutumisen tulee olla seksuaalista, ja lähtökohtaisesti tunkeutuminen sukupuolielimellä toisen kehoon on aina seksuaalista. Sukupuoliyhteydeksi voidaan siis määritelmän mukaan katsoa olevan esineellä tunkeutuminen toisen sukupuolielimeen, esimerkiksi vaginaan. Peräaukkoon esineellä tapahtuva tunkeutuminen ei ole sukupuolielimeen tunkeutumista, jolloin tulee arvioida, onko kyseessä enemmänkin seksuaalinen teko. (Ojala 2012, 74–75.) Oraalinen ja anaalinen sukupuoliyhteys edellyttää sukupuolielimellä tunkeutumista lapsen kehoon, joka voi siis käytännössä tapahtua vain miehen sukupuolielimellä. Tunkeutuminen on kyseessä heti, kun miehen sukupuolielin on edennyt kehon sisäpuolelle, vaikkakin tunkeutumista olisi tapahtunut hyvin vähäisesti. (Eml., 76–77.)

2.1.3. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Rikoslain 20 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan perusmuotoinen lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on kyseessä, kun teko käsittää seksuaalisen teon (Ojala 2012, 17). Seksuaalisen teon tulee kohdistua alle 16-vuotiaaseen lapseen ja teon tulee olla omiaan aiheuttamaan vahinkoa lapsen kehitykselle. Riittää, että teko on yleisellä tasolla omiaan aiheuttamaan vaaraa lapsen kehitykselle, eikä se toisin sanoen vaadi sitä, että teko vaikuttaa yksittäisen lapsen kehitykseen. Mikäli lapsi on suojaikärajan ylittänyt eli 16-vuotta täyttänyt, mutta alle 18-vuotias, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on kyseessä silloin, kun tekijä on lapsen vanhempi, samassa taloudessa asuva tai vanhemman asemaan rinnastettavissa oleva henkilö. (Ellonen & Rantaeskola 2016, 54.)

Seksuaalinen teko voi käsittää eri asioita, kuten esimerkiksi suutelemista, riisumista, hivelyä, koskettelua, sukupuolielinten nuolemista, esineellä tunkeutumista sukupuolielimiin tai yhdyntäyrityksiä. Myös esimerkiksi tiedonsiirtovälineen välityksellä seksuaalisviritteisten viestien lähettäminen täyttää tämän tunnusmerkistön. (Ellonen & Rantaeskola 2016, 54.) Teolla ei siis välttämättä puututa lapsen ruumiilliseen koskemattomuuteen, vaan muukin tekotapa voi täyttää sen piirteet, kuten esimerkiksi lapsen houkutteleminen katsomaan masturbointia tai yhdyntää (Hinkkanen 2009, 15). Lapsen fyysinen ja psyykinen kehitystaso vaikuttaa siihen, mitä voidaan pitää seksuaalisena tekona. Mitä nuorempi ja kehittymättömämpi lapsi on, sitä suurempaa haittaa hyväksikäyttö hänelle aiheuttaa, myös suhde hyväksikäyttäjään vaikuttaa rikoksen määrittelyyn. (Santtila ym. 2008, 434.) Sukupuoliyhteys ei siis sisälly perusmuotoiseen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Se

tulee arvioitavaksi vain silloin, kun tekoa ei voida arvioida kokonaisuutena arvioiden törkeänä, josta on määritelmä rikoslain 20 luvun 6 §:n 2 momentissa. (Ojala 2012, 17.) Rikoslain 20 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan rangaistus asteikko on vankeutta vähintään neljästä kuukaudesta enintään kuuteen vuoteen, ja lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys on rangaistavaa (RL 20:6.1).

2.1.4. Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Rikoslain 20 luvun 7 § käsittelee törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön voidaan katsoa jakautuvan kahteen osaan. Ensimmäinen kohta käsittelee sukupuoliyhteyttä. Tekijä, joka on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremman lapsen kanssa, syyllistyy lapsen törkeään seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Teko, jossa käytetään sukupuoliyhteyttä lapseen, voidaan katsoa kuuluvan lähtökohtaisesti aina törkeään tekomuotoon. (Ojala 2012, 20.) Törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä voidaan tekijä määrätä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Teon yritys on rangaistavaa. (RL 20: 7.3.)

Jos lapsi on 16-vuotta täyttänyt mutta alle 18-vuotias, ja sukupuoliyhteys tapahtuu rikoslain 20 luvun 6 §:n 2 momentin mukaisessa suhteessa olevan kanssa, tekijä syyllistyy edellä mainitulla tavalla törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön (RL 20: 7. 1). Tällaiseksi suhteeksi katsoa lapsen vanhempi, muu samassa taloudessa asuva tai vanhemman asemaan rinnastettavissa oleva henkilö (Ellonen & Rantaeskola 2016, 54).

Lakipykälän toisessa kohdassa määritellään erilaisista kvalifiointiperusteita törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyen (Ojala 2012, 21). Rikoslain 20 luvun 7 §:n 2a kohdan kvalifiointiperuste määrittelee, että kyseessä on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, mikäli hyväksikäytössä on kohteena lapsi, jolle rikos iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa (RL 20: 7. 2a). Hallituksen esityksen HE 6/1997 viitaten ei voida kuitenkaan määritellä tiettyä ikää missä kyseisen teon vahingollisuus olennaisesti lisääntyisi. Kuitenkin siinä on mainittu, että mitä nuorempi ja kehittyneempi lapsi on, sitä suurempi vahinko tälle yleensä aiheutuu teosta niin ruumiillisesti kuin henkisesti. Tätä kvalifiointiperustetta tulee siis tulkita tapauskohtaisen harkinnan kautta. (HE 6/1997.)

Rikoslain 20 luvun 7 §:n 2b kohdan kvalifiointiperusteen mukaan kyseessä on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, mikäli rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla (RL 20:7. 2b). Hallituksen esityksen 6/1997, sekä Hinkkasen tutkimukseen viitaten, kun arvioidaan tekotavan nöyryyttävyyttä, tulee kiinnittää kokonaisuutena huomiota teko-olosuhteisiin. Teko-olosuhteiden tarkastelussa teko voidaan arvioida olevan nöyryyttävä, mikäli lapsen ja tekijän väliseen kanssakäymiseen ei ole voinut liittyä minkäänlaista läheisyyden tuomaa tunnesidettä, tai kun vastuu rikoksesta on pyritty tekijän toimesta siirtämään lapsen syyksi. Teko-olosuhteiden nöyryyttävyyttä voidaan arvioida

myös sen perusteella, onko lapsi saatettu tekoon valheellisuuden kautta tai onko lapselle maksettu teosta jotakin. (Hinkkanen. 2009, 39.)

Rikoslain 20 luvun 7 §:n 2 c kohdan kvalifiointiperusteen mukaan, mikäli lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijäänsä kohtaan tuntemaa erityistä luottamusta tai tähän suhteessa olevan riippuvaisen aseman vuoksi, kyseessä on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (RL 20:7.1c.) Tällä tarkoitetaan, että hyväksikäyttö aiheuttaa lapselle pitkäaikaista vahinkoa sekä vaikeita ristiriitoja, mikäli lapsen suhde rikoksen tekijää kohtaan sisältää erityistä luottamusta tai on häneen riippuvuus suhteessa (Hinkkanen 2009, 38). Hallituksen esityksessä 6/1997 on myös käsitelty kyseistä tekijän ja uhrin suhdetta. Siinä mainitaan, että tilannetta hankaloittaa se, jos tekijä on se henkilö johon lapsen tulisi voida turvautua, lapsi ei pysty hakemaan tukea ja turvaa läheisiltään. Yleisesti ottaen lapsen vanhemmat ja muut kasvatuksesta vastuussa olevat henkilöt ovat tässä asemassa. Kuitenkin myös kodin ulkopuolinen henkilö saattaa olla tällaisessa asemassa. (HE 6/1997.)

2.1.5. Törkeä lapsen raiskaus

Rikoslain 20 luvun 7b §:n 1 momentin mukaan törkeään lapsenraiskaus on kyseessä silloin, kun tekijä syyllistyy saman luvun 2 §:ssä tarkoitetun törkeän raiskauksen lisäksi 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Tuomio törkeästä lapsenraiskauksesta on vähintään neljä ja enintään kaksitoista vuotta vankeutta. Pykälän 2 momentissa sanotaan, ettei 1 momentissa säädettyä sovelleta, jos teko on rangaistava lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön tai törkeän raiskauksen yrityksenä. (RL 21:7b.)

Raiskaus määritellään rikoslain 20 luvun 1 §:ssä. Raiskaukseen syyllistyy henkilö, joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa. Raiskaukseen syyllistyy myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilojen tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan. (RL 20:1.) Saman rikoslain luvun 2 §:ssä määritellään törkeä raiskaus, joka myös sisältyy törkeään lapsenraiskaukseen. Jos raiskauksessa aiheutetaan toiselle vaikeaa ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila; rikoksen tekevät useat tai siinä aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä; kohteena on kahdeksatoista vuotta nuorempi lapsi; rikos tehdään erityisen raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla; tai käytetään ampuma- tai teräasetta tai muuta hengenvaarallista välinettä taikka muuten uhaten vakavalla väkivallalla, ja raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 20:2.)

Rikosnimikkeenä törkeä lapsenraiskaus tuli rikoslakiin 15.4.2019 (Ellonen & Fagerlund & Haapakangas 2019). Tätä lakimuutosta on käsitelty hallituksen esityksessä 212/2018. Hallituksen esityksen mukaan rikosnimikkeenä se käsittää ne törkeimmät tapaukset, joissa yhdistyy raiskaus- ja hyväksikäyttörikokset. Malli omaksuttiin Ruotsin lainsäädännöstä. Tavoitteena rangaistussäännöksen säätämiseen oli vakavimpien lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksenkäytännön ankaroituminen. Säännöksen tavoite oli myös oikeustilan selkeyttäminen siten, että rikoksen tekijä voidaan tuomita tällaisissa tapauksissa yhdestä rikoksesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että törkeä lapsenraiskauksen tunnusmerkistö viittaa samaisessa teossa tehtyyn törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja törkeään raiskaukseen. (HE 212/2018.)

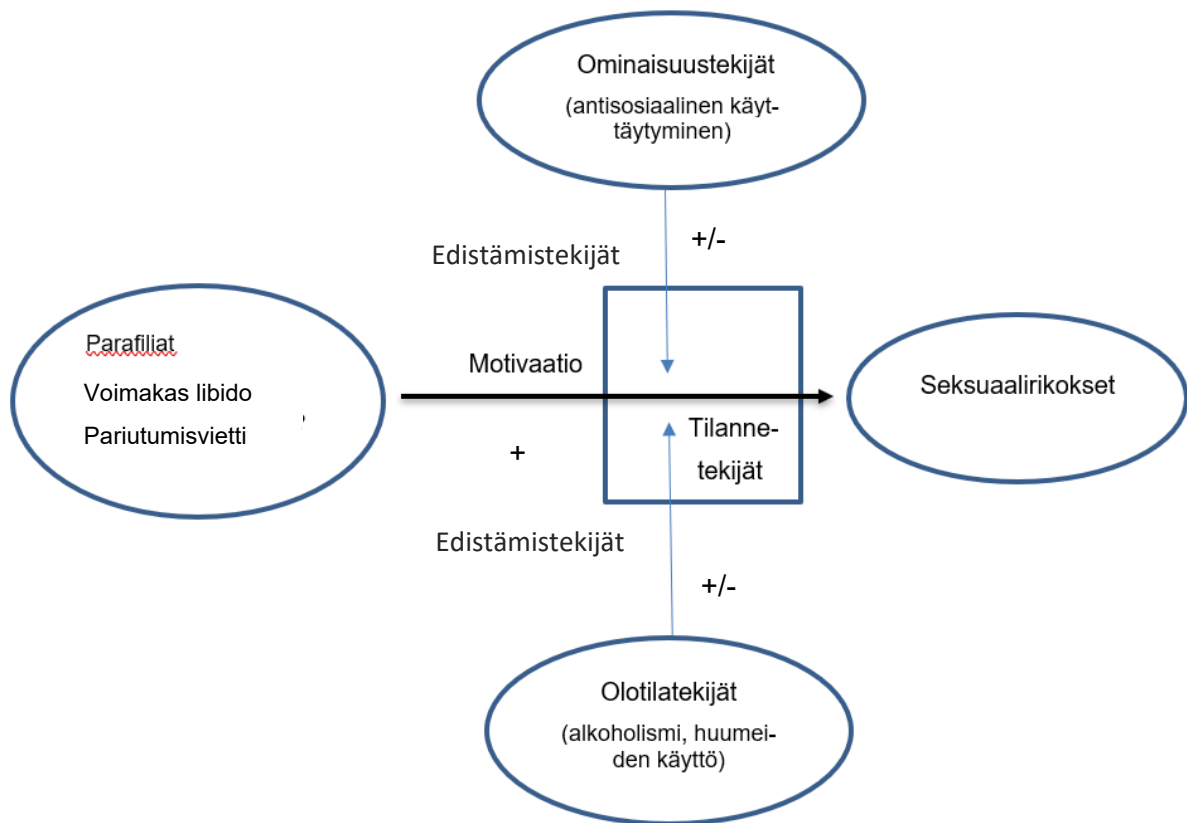
2.1.6. Kokonaisuutena arvostellen törkeä teko

Jotta tunnusmerkistö täyttyy lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön puolesta, tulee rikoslain 20 luvun 7 §:n mukaisesti täytyä jokin ensimmäisen tai toisen kohdan perusteista. Tämän lisäksi teon tulee olla kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL 20:7.3). Hinkkanen (2009, 40) on tutkimuksessaan avannut tätä käsitettä tuomioistuinten perusteluiden kautta. Teon törkeyden kokonaisarviostelu tulee ottaa huomioon etenkin silloin, mitä pidempään teko on kestänyt. Törkeyden kokonaisarviosta lisää myös tekojen toistuvuus, niiden suuri määrä tai mikäli rikos on sisältänyt erilaisia tekotapoja. Tuomioistuinten perusteluissa teon törkeyttä arvioitaessa on otettu huomioon tilanteet, joissa lapselle on maksettu vastiketta teosta tai lapsi on ollut erityisen altis johdattelulle. Lisäksi lapsen ja rikoksen tekijän suhteen merkitystä teon törkeyden arvioinnissa on määritelty seuraavasti: lapsen mahdollinen vaikean perhetilanteen vaikutus tekoon ja lapsen ja rikoksen tekijän välisen luottamussuhteen laatu, vaikka erityistä luottamusta koskevaa kvalifiointiperustetta ei olisikaan kyseessä tilanteessa. Lisäksi teon voidaan katsoa olevan kokonaisuutena arvioiden törkeä, jos se aiheuttaa vakavia psyykkisiä seurauksia lapselle ja tarvetta niiden edellyttämään hoitoon. (Hinkkanen 2009, 40.)

2.2. Motivation-Facilitation Model – MFM

Seuraavaksi keskitymme lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttäjään ja käsittelemme tekoihin ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä. Syyt ja tekijät lapsen seksuaalisen hyväksikäytön takana eivät ole yksiselitteisiä ja Michael Seton luoma malli (Motivation–Facilitation Model, MFM) tarjoaakin kattavan näkemyksen rikokseen syyllistymiseen johtavista tekijöistä. Seton luomaan MFM-malliin on vaikuttanut Finkelhorin vuonna 1984 luoma malli (preconditions model) ja Gottfredsonin ja Hirschin 1990 vuonna esittämä rikosten yleisteoria (general theory of crime). Finkelhorin malli yksilöi kolme tekijää, jotka heijastavat motivaatiota lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön: seksuaalinen kiinnostus lapsia kohtaan (pedofilia), emotionaalinen samaistuminen lapsiin sekä tunne siitä, etteivät omat emotionaaliset tai seksuaaliset tarpeet tyydyty aikuisihmissuhteiden kautta. Neljäs tekijä Seton mal-

liin tulee Gottfredsonin ja Hirschin teoriasta, jonka mukaan yksilöt, joilla on heikko itsekontrolli, syylistyvät todennäköisemmin rikoksiin sen mahdollistavassa tilanteessa. Näin ollen neljäs tekijä Seton mallissa kuvaa estojen voittamista ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön syylistymistä. Mahdollisuuden toteuttamiseksi taas riippuu tilannetekijöistä, kuten uhrin saatavuudesta. (Seto 2019, 4.) Seton (2019, 5) mukaan MFM-malli eroaa siihen vaikuttaneista malleistaan siten, että se selkeästi spesioi primääriset seksuaaliset motiivit (motivation) ja määrittää teon sisäiset sekä ulkoiset edistämistekijät (facilitation). Seuraavaksi käsittelemme MFM-mallia yksityiskohtaisemmin osa kerrallaan.

Kuvio 1. Michael Seton luoma malli The motivation–facilitation model (MFM).

2.2.1. Motivaatio

Seto (2019, 5) määrittelee motivaation psykologisena prosessina, joka panee liikkeelle ja ohjaa yksilön käyttäytymistä (Seto 2019, 5). MFM-mallin mukaan motivaatiotekijä on välttämätön mutta ei yksinään riittävä ehto sille, että seksuaalirikos tapahtuu. Tämä johtuu siitä, että yksilön tahtotila ja mahdollisuus toimia motivaation mukaan vaihtelevat. Edistämistekijät, jotka esitellään myöhemmin, lisäävät todennäköisyyttä sille, että seksuaalinen motivaatio muuttuu toiminnaksi. (Seto 2018, 94–95.) Seksuaalisen hyväksikäytön motiivit vaihtelevat tekijästä toiseen ja teosta toiseen mutta Seton MFM-malli korostaa kolmea päämotiivia: parafilioita, korkeaa libidoa (sex drive) ja voimakasta pariutumisviettä (mating effort) (Seto 2019, 5–6).

Parafiliat, eli haitallinen seksuaalinen mieltymys epätyypillisiin kohteisiin (Huttunen 2018) ovat ensimmäinen MFM-mallin seksuaalisen motivaation tyyppi (Seto 2018, 94). Joidenkin parafilioiden toteuttaminen on kriminalisoitu, kuten seksuaalisten tekojen kohdentaminen lapsiin (pedofilia). Toiset parafiliat eivät ole laittomia, lukuun ottamatta tilanteita, joissa esimerkiksi sadistisia tekoja tehdään jollekin ilman kohteen suostumusta. (Seto 2019, 6.) Esimerkkejä parafilisestä mielenkiinnosta ovat; tirkistely, itsensä paljastelu, froterismi eli tekijän halu hieroa omaa genitaalialuetta tuntemattoman henkilön genitaalialueeseen, masokismi, sadismi, pedofilia, fetisismi eli kiinnostus tavaroita kohtaan, ja transvestismi (Carpentier & Joyal 2017, 161). Parafilia voi näyttäytyä esimerkiksi seksuaalisena mieltymyksenä lapsia tai vaatekappaleita kohtaan tai tietynlaisena toimintana, kuten toisen satuttamisena seksin aikana. Jotta mieltymystä voidaan kutsua parafiliaksi, on sen oltava pitkäaikainen, kestävä sekä välttämätön seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Parafilinen häiriön voidaan katsoa olevan kyseessä silloin, kun se aiheuttaa toimintakyvyn laskua tai suurta ahdistusta henkilössä. (Huttunen 2018.)

Psykiatrisen sairausluokituksen DSM-5 mukaan seksuaalinen kiinnostus määritellään fantasioiden, halujen ja käytöksen mukaan (Carpentier & Joyal 2017, 161). Seksuaalisia fantasioita ei kuitenkaan tulisi sekoittaa seksuaaliseen kiinnostukseen. Tutkimusten mukaan henkilöiden kertomista seksuaalisista fantasioista parafilinen fantasia ei välttämättä viittaa parafiliseen mieltymykseen. Esimerkiksi henkilöt, jotka kertoivat raiskaus- tai nöyryytysfantasioistaan, eivät todellisuudessa halua kokea sellaisia kokemuksia. (Eml., 162.) Parafililille mieltymykselle on kolme muotoa. Ensimmäinen muoto on mielenterveyden häiriö, jolloin mieltymys on toistuvaa, voimakasta ja aiheuttaa kärsimystä. Toisessa parafililisen mieltymyksen muodossa mieltymykset ovat toistuvia ja yhtä voimakkaita tai voimakkaampia kuin seksuaalisesti hyväksytyt mieltymykset. Kolmannessa parafililisen mieltymyksen muodossa mieltymys ei ole jatkuvaa ja se on heikommalla tasolla kuin seksuaalisesti hyväksytyt mieltymykset. (Eml., 161.)

Parafiliat, kuten pedofilia, lisäävät olennaisesti motivaatiota ja ne ovat erityisen olennainen motivaatiotekijä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syylistymisessä (Seto 2019, 6). Pedofilia on yksi parafilian muodoista ja se on määritelty maailmanterveysjärjestön ICD-10 tautiluokituksen mukaan niin, että siinä henkilön seksuaalisten ajatusten, mielikuvien ja halujen kohteena on itseään huomattavasti nuorempi, alle murrosikäinen lapsi (Nurminen & Taivaloja 2020, 126). Pedofiilillä tarkoitetaan henkilöä, joka on yli 16-vuotias, ja jonka seksuaalinen kiinnostus alle puberteetti-ikäisiin lapsiin on kestänyt yli kuusi kuukautta (Hukkanen 2004). Yksi diagnostinen kriteeri pedofiilialle on, että henkilö täyttää sukupuolisten kohdehäiriöiden yleiset kriteerit. Toinen diagnostinen kriteeri täyttyy, kun henkilön seksuaalisen toiminnan halu kohdistuu pysyvästi tai vallitsevasti lapsiin tai esimurrosikäisiin lapsiin. Kolmas diagnostinen kriteeri on, että henkilö on vähintään 16-vuotias, ja seksuaalisen toiminnan halu kohdistuu vähintään viisi vuotta nuorempaan lapseen. (Nurminen & Taivaloja 2020, 126.)

Pedofilialle on tyypillistä ajatusten vääristymät. Pedofiilin käsitys normaaliudesta on muuttunut, eikä heillä ole käsitystä lapsen seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta. Pedofiilit eivät usein pysty tuntemaan empatiaa lasta kohtaan ja eivät välttämättä tunne katumusta teosta. Olennaista toiminnassa on enemmänkin omien tarpeiden tyydyttäminen. Pedofilia ilmenee usein teini-ikässä ja yleensä seksuaalinen kiinnostuneisuus kohdistuu tietyn ikäisiin lapsiin (Kähäri 2017, 19.) Tämän vuoksi ajatellaan, että pedofilia tulisi nähdä enemmänkin seksuaalisena suuntautumisenä, jossa on kyse kiinnostuksen kohteen iästä, eikä niinkään kohteen sukupuolesta. Tutkijoiden mukaan henkilö tulee tietoiseksi lapsikohteisesta seksuaalisesta mieltymyksestä jo nuoruudessa ja usein tämä piirre on elinikäinen. (Nurminen & Taivaloja 2020, 127.) Suurin osa lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä kohdistuu teini-ikäisiin lapsiin (Hoikkala ym. 2021, 25). Pedofilian rinnalla voidaan puhua hebefiliasta, jolloin henkilön seksuaalinen mielenkiinto, ajatukset ja halut kohdistuvat murrosikäisiin lapsiin. (Nurminen & Taivaloja 2020, 126). Parafilia ei kuitenkaan aina johda lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, koska tekoihin tai niiden tekemättä jättämiseen vaikuttavat muutkin tekijät kuin motivaatio. Yksilöt, joilla on parafilia, eivät välttämättä toimi seksuaalisten hakujensa mukaan ja yksilöt, joilla ei parafiliaa ole, voivat silti syyllistyä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (Seto 2019, 6–7; Beier ym. 2011; Hoikkala ym. 2021, 25.)

Toinen motivaatiotekijä MFM-mallin mukaan on voimakas libido. Libido liittyy usein tavanomaiseen seksuaaliseen käyttäytymiseen mutta siitä voi muodostua motivaatiotekijä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, jos yksilön seksuaalinen halukkuus on voimakas (desire for sex) ja voittaa yksilön estot. Tällöin tilanne saattaa johtaa seksuaaliseen tekoon sellaisen kohteen kanssa, joka ei pysty antamaan laillista suostumustaan, kuten lapsi. (Seto 2019, 8.) Kolmas motivaatiotekijä on voimakas pariutumisiehto. Seto (2019, 8) omaksui pariutumisieheen käsitteen evoluutiobiologiasta, jossa vietti viittaa uusien parittelukumppaneiden etsimiseen ja siihen sijoitettuun aikaan ja energiaan. Vietin voimakkuus eroaa yksilöiden kesken ja kuten libidon kohdalla, siihen vaikuttavat yksilön ikä sekä ympäristötekijät. Nämä kaksi motivaatiotekijää ovat kuitenkin toisista erillisiä, koska pariutumisieheen keskiössä on aina uuden kumppanin etsiminen ja löytäminen, eikä se välttämättä sisällä ylenpalttista seksuaalista kiinnostuneisuutta. Voimakas libido taas tyydyttyy tiheällä seksuaalisella aktiivisuudella eikä siihen vaikuta, vaikka partneri olisi pitkäaikainen ja sitoutunut. Jos pariutumisiehto on voimakas, se tyydyttyy satunnaistenkin uusien seksuaalisten kokemusten kautta. Nämä kaksi viettä voivat myös esiintyä samanaikaisesti. (Eml., 9.)

2.2.2. Edistämistekijät

MFM-mallin edistämistekijöillä (facilitation) viitataan niihin tekijöihin, jotka edistävät tekijän syyllistymistä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Edistämistekijät on jaettu henkilön ominaisuustekijöihin (trait factors) ja henkilöön liittyviin olosuhteisiin (state factors). (Seto 2018, 95.) Käsittelemme en-

sin ominaisuustekijöitä, joilla tarkoitetaan ihmisen yksilöllisiä eroavaisuuksia, etenkin ihmisen yksilöllistä taipumusta antisosiaaliseen käyttäytymiseen. Antisosiaaliseen käyttäytymiseen sisältyvät esimerkiksi antisosiaaliset persoonallisuuden piirteet, antisosiaaliset asenteet ja uskomukset, sekä heikko itsesäätelykyky. (Eml., 95.)

Tekijän antisosiaalisuus nimetään Hansonin ja Morton-Bourgonin (2005) meta-analyysissä merkittäväksi seksuaalirikoksiin liittyväksi riskitekijäksi (Hoikkala ym. 2021, 22). Tässä yhteydessä seksuaalirikollisuus esiintyy tekijän elämässä osana muuta rikollisuutta. Antisosiaalisuus luokitellaan käyttäytymiseksi, jolla osoitetaan välinpitämättömyyttä ja rikotaan muiden oikeuksia. Antisosiaalisuutta leimaavat muun muassa impulsiivisuus, vihamielisyys, elämäntapojen epävakaus, päihteiden käyttö sekä normien rikkominen. Kyse on yhteiskunnallisen normin rikkomisesta käyttäytymisen ja muiden yksilöllisten ominaisuuksien kautta. Antisosiaalisuuden katsotaan olevan seuraus käytös- ja persoonallisuushäiriöistä. (Jokela 2006, 102–104.)

Ongelmat itsesäätelykyvyssä on Seton (2019, 10) mukaan yksi esimerkki ominaisuustekijöistä. Huonoon itsesäätelykykyyn sisältyy muun muassa impulsiivisuutta, lyhytnäköisyyttä ja vastuutto- muutta. Seksuaalirikollisilla, jotka kohdistavat teot sekä lapsiin että aikuisiin, on huomattavasti enemmän ja laaja-alaisempia kognitiivisia häiriötä verrattuna muuhun väestöön (Beaulieu ym. 2014, 166). Ongelmat itsesäätelykyvyssä ilmenevät esimerkiksi vaikeuksina ylläpitää työ- tai opiskelupaikkaa, suunnitelmien jatkuvana vaihteluna, ongelmina vihan ja aggressiivisuuden kanssa, päihteiden käyttönä tai muunlaisina impulssikontrollin ongelmina. Seksuaaliseen itsesäätelykykyyn liittyvät ongelmat näyttäytyvät ongelmina säädellä seksuaalisia ajatuksia, fantasioita, haluja ja kiihottumista. (Seto 2019, 10.) Ongelmat liittyen itsesäätelykykyyn ja seksuaalisuuteen ovat olennaisia tekijöitä seksuaalirikoksen uusimisessa (Hanson ym. 2007, 26). Vihamielinen maskuliinisuus on toinen esimerkki ominaisuustekijöistä. Miehet, jotka ovat hyvin vihamielisiä naisia kohtaan, kannattavat myös todennäköisemmin patriarkaalista ja antifeminismistä ajatusmaailmaa. Vihamieliseen maskuliinisuuteen liittyvät myös asenteet, joiden kautta lapsiseksi nähdään hyväksyttävänä, ja lapset sekä naiset nähdään miehiin verrattuna toissijaisina. (Seto 2019, 10.)

Olotilatekijöillä tarkoitetaan dynaamisia eli ajan kuluessa tai tilanteittain muuttuvia ja kehittyviä tekijöitä, kuten alkoholismi, huumeidenkäyttö sekä henkilön voimakkaat mielialat, kuten viha (Seto 2018, 95). Esimerkkinä olotilatekijöistä Seto (2019, 10) mainitsee myös negatiivisen affektiivisuuden. Tällä tarkoitetaan sitä, että ne yksilöt, joilla on taipumus negatiiviseen affektiivisuuteen, kuten vihaan, masentuneisuuteen tai stressiin, voivat käyttää seksiä yhtenä selviytymiskeinona (Cortoni & Marshall 2001). On myös havaittu, että seksuaalirikosten uusijat raportoivat mielialan alentumista tai lisääntyneitä vihan tunnetta ennen uuteen rikokseen syyllistymistä (Hanson & Harris 2000, 29).

Seton (2018, 95) mukaan yksilö, jolla on pedofiilinen taipumus sekä voimakas libido ja pariumisvietti, ja jonka omat estot ovat heikot, todennäköisemmin kohdistaa seksuaalisen toimintansa lapsiin. Juuri edistämistekijöiden avulla yksilö voittaa ominaisuus- tai olotilatekijöihin liittyvät estonsa, mikä mahdollistaa teon toteutumisen. Esimerkiksi itsekontrolli voi toimia yksilön estona. Vaikka yksilöllä olisikin korkea motivaatio tehdä seksuaalirikos, pystyy yksilö, jolla on korkea itsekontrolli, vastustamaan motivaatiotaan. Itsekontrolli voi kuitenkin vaihdella sekä ominaisuustekijöittäin että olotilatekijöittäin. Se voi vaihdella esimerkiksi yksilön mielialan, stressitasojen ja muiden dynaamisten tekijöiden, kuten päihtymystilan mukaan. (Seto 2019, 9.) Ne yksilöt, joilla on seksuaalinen motivaatio lapsia kohtaan mutta ei tekoa edistäviä ominaisuus- tai olotilatekijöitä, tekevät seksuaalirikoksen ennemminkin tilanteen niin salliessa. Heille on tyypillistä etsiä tällaisia tilanteita ja mahdollisuuksia rikoksen tekemiseen. Vaikka motivaatiotekijät olisivatkin voimakkaat, voi monet tilaisuudet seksuaalirikoksen tekemiseen estyä, jos ominaisuus- ja olosuhdetekijät ovat heikot. (Seto 2018, 95.)

2.2.3. Tilannetekijät

Toteutuneeseen seksuaalirikokseen tarvitaan motivaatio- ja edistämistekijöiden lisäksi teon mahdollistavat tilannetekijät, joita ovat esimerkiksi oikea aika ja paikka sekä haavoittuvassa asemassa oleva uhri. Tilannetekijöistä yksilö ja ympäristö ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Ne yksilöt, joilla on korkea motivaatio syyllistyä seksuaalirikokseen, todennäköisemmin etsivät tai ovat valmiita luomaan tekoon soveltuvia tilanteita. Tilannetekijöiden voidaan katsoa olevan yksilöstä erillisiä olotilatekijöitä ja niiden olevan vuorovaikutuksessa yksilöön liittyvien ominaisuustekijöiden kanssa. Esimerkiksi yksilö, joka käyttää alkoholia sosiaalisissa tilanteissa, päätyy useammin kontakteihin potentiaalisten haavoittuvien uhrien kanssa. (Seto 2019, 11.)

Seto (2019, 12) nimeää kolme tilannetekijää: haavoittuvassa asemassa olevat uhrin, läsnä olevat huoltajat sekä aika ja paikka. Seton (2019, 12) mukaan seksuaalista hyväksikäyttöä koskevassa kirjallisuudessa ollaan varovaisia käsittelemään aikuisen seksuaalirikoksen uhrin ominaisuuksia, jottei vahingossakaan herää käsitystä siitä, että tapahtuneen oletetaan olevan uhrin oma vika, eikä tekijä olisi yksin vastuussa teostaan. Lapsien kohdalla on toisin. Erot voivat johtua siitä, että lapset nähdään yleensä aikuistakin vähemmän syyllisenä toimijana (culpable agent). Uhrin haavoittuvuustekijät ovat tärkeässä roolissa, kun luodaan tehokkaampia ennalta ehkäiseviä strategioita. (Eml., 12.) Seto (2019, 12) tarkoittaa läsnä olevalla huoltajalla vastuullista henkilöä, jolla on mahdollisuus puuttua seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Läsnä olevan huoltajan vaikutuksen on havaittu lyhentävän seksuaalisen hyväksikäytön kestoja, sen vakavuusastetta ja penetraatiivisia tekoja (Leclerc ym. 2015, 199). Perhepiirissä tällainen henkilö voi olla vanhempi, muu laillinen huoltaja tai esimerkiksi vanhempi sisarus. Perhepiirin ulkopuolisena henkilönä taas voi toimia kauempi sukulainen, opettaja, vanhempi ystävä tai joku sivullinen. (Seto 2019, 12.)

Haavoittuvassa asemassa olevan uhrin ja läsnä olevan huoltajan lisäksi ajalla ja paikalla on seksuaalisen hyväksikäytön toteutumisen kannalta merkitystä. Jotkin paikat ja ajankohdat nähdään luovan korkeamman riskin hyväksikäytölle kuin toiset. (Seto 2019, 13.) Mikäli lapsen hyväksikäyttö ei tapahdu perheen sisällä, täytyy tekijän valita olosuhteet päästäkseen lähelle lasta ja muodostaakseen suhteen lapsen kanssa. Potentiaalisia tilanteita hyväksikäytölle ovatkin esimerkiksi huoltajan poissaolo ja riittämätön valvonta julkisilla alueilla, kuten koulussa. (Leclerc ym. 2011, 223.) Vastavasti ruutiini toiminnot vähentävät todennäköisyyttä joutua seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Esimerkiksi lapset ovat vähemmän suojattomampia seksuaalirikoksille koulussa olon ajan, kun lasta ympäröivät muut lapset ja aikuiset. (Seto 2019, 13.)

2.3. Self-grooming

Lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvässä kirjallisuudessa on enimmäkseen käsitelty grooming-käsitettä. Grooming-käsitteen määrittelemisen on olennaista, jotta voidaan ymmärtää mitä tarkoittaa aiheeseemme liittyvä self-grooming. Grooming-ilmiö ilmenee tekijän käytöksessä, ja se on olennaisimpia termejä ja käsitteitä liittyen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (McAlinden 2012, 3). Groomingilla tarkoitetaan lapsen valmistelua seksuaaliseen hyväksikäyttöön luomalla häneen kiintymys- ja luottamussuhde. Valmisteluun voi liittyä esimerkiksi lapsen kehumista ja huomion antamista. Tekijä on usein taitava manipuloimaan lasta, jonka vuoksi lapsi on yleensä vapaaehtoisesti mukana suhteen luomisessa. (Kreivi 2019, 20.) McAlinden (2012, 11) määrittelee grooming-käsitteen seuraavanlaisesti; 1) siihen liittyy useiden manipulatiivisten ja kontrolloitujen teknikoiden käyttäminen, 2) sen kohde on haavoittuvainen, 3) se on ihmisten välistä ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvaa, 4) se on säännönmukainen tapa luoda luottamusta tai normalisoida seksuaalisesti haitallista käytöstä, 5) sen perimmäisenä tarkoituksena on edistää hyväksikäytön tapahtumisen tai estää sen paljastuminen.

Groomingin voidaan katsoa liittyvän seksuaalirikollisiin, joilla on tapana aiheuttaa vähemmän fyysistä haittaa uhreilleen kuin muihin rikoksiin syyllistyvillä tekijöillä. Seksuaalirikosten luonteeseen liittyy se, että tekijä ei halua tulla ilmiannetuksi, identifioituksi tai tuomituksi teostaan. Groomingiin liittyvän käytöksen tarkoituksena on välttää teon paljastuminen ja sen tuomitseminen. (Craven 2016, 289.) Groomingin tunnistaminen on huomattavasti helpompaa, kun seksuaalirikos on jo tapahtunut kuin tunnistaa tulevaan tekoon liittyvä groomingin. Sekä pedofiiliksi määritellyt että muut seksuaalirikolliset, joiden uhrina on lapsi, käyttävät lapsiin seksuaalista groomingia. (Eml., 2006, 288.) Tekijän käyttäytyminen ja toiminta lapsen houkuttelemiseksi seksuaaliseen tekoon ei ole kovinkaan poikkeava suhteessa siihen, jos kyseessä on viaton tarkoitus avartaa nuoren henkilön seksuaalisia kokemuksia. Ainoana erona näissä teoissa voidaan katsoa olevan käytöksen takana vaikuttava motivaatio. Seksuaalirikoksiin ja niihin liittyviin ilmiöihin tulisi liittää oma terminsä "seksuaalinen grooming". (Eml., 2006, 292.)

Craven ym. (2006, 291) määritelmän mukaan grooming on kolmentyyppistä toimintaa; tekijään itseensä liittyvää self-groomingia, ympäristöön ja muihin ihmisiin liittyvää groomingia sekä lapseen liittyvää groomingia. Opinnäytetyömme aihe liittyy siihen, mitä tekijä ajattelee teostaan ja miten tekijä oikeuttaa tekoaan itselleen. Tätä kutsutaan *self-groomingiksi* (ks. McAlinden 2012, 90). Self-groomingia on tärkeä käsitellä osana grooming-prosessia. Se on tekijän oikeuttamis- ja kieltämistapa, jota seksuaalirikolliset käyttävät askeleina kohti itse tekoa, kun motivaatio hyväksikäyttää lasta seksuaalisesti johtaa itse tekoon. Self-groomingiin vaikuttavat lapsen ja yhteisön reaktiot, sekä se, miten tekijä onnistuu tai epäonnistuu lapsen saamiseksi uhrikseen. Rikoksen tekijän näkökulmasta self-groomingin voidaan katsoa onnistuvan silloin, kun tekijä pystyy myöhemmin käyttämään oikeuttamis- ja kieltämistapoja perustellessaan tekoa. Epäonnistuminen taas on tulosta siitä, että tekijä pidättäytyy rikoksen teosta tai hän joutuu kehittämään taitojaan ja strategioitaan varmistukseen teon menestymisen tulevaisuudessa. (Craven ym. 2006, 292.)

Lasta seksuaalisesti hyväksikäyttävillä tekijöillä vaikuttaa olevan erityinen kyky tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat lapset. Tällaisia haavoittuvuustekijöitä voivat olla muun muassa huonot suhteet omiin vanhempiin, yksinäisyys ja aiemmat kokemukset uhrina. (Eml., 2006, 292.) Tekijä mahdollistaa pääsyn uhriinsa ympäristön kautta integroitumalla yhteisöön ja paikkoihin, joissa he todennäköisimmin kohtaavat lapsen. Tätä kutsutaan "ympäristön groomingiksi". Siihen liittyy myös luottamuksellisen suhteen luominen lapseen. Tekijä alkaa vaikuttaa myös yhteisön aikuisiin, etenkin niihin, jotka ovat merkittäviä potentiaalisille uhreille. Tekijän tavoitteena on luoda mahdollisuus päästä lapsen lähelle ja näin hyväksikäyttää lasta. (Craven ym. 2006, 293.)

2.4. Emotionaalinen samaistuminen lapseen

Emotionaalinen samaistuminen lapseen on yksi oletettu syysuhdetekijä lapsiin kohdistuvassa seksuaalisessa hyväksikäytössä (McPhail ym. 2018, 2241). Finkelhor & Araji (1986, 148) tarkoittavat emotionaalisisella samaistumisella aikuisen tunneperäisten tarpeiden ja lapsen erilaisten olosuhteiden välistä tekijää. Finkelhor on myös määritellyt emotionaalisen samaistumisen lapseen olevan tekijän liiallista identifioitumista ja samaistumista lapsen ajatteluun ja tunnemaailmaan (Blanka ym. 2018, 266). Seto (2018) viittaa teoksessaan McPhailin ja muiden (2013) tutkimukseen, jossa emotionaalinen samaistuminen määritellään tekijän näkökulmasta liittymisen kokemuksena, joka näytetään uskomuksina ja asenteina lasta kohtaan. Näitä uskomuksia ovat muun muassa se, että tekijällä on enemmän yhteistä lasten kuin aikuisten kanssa ja tekijällä on mieltymys muodostaa syvempi läheinen suhde lapsen kanssa ilman seksuaalista kontaktia. (Seto 2018, 107.) Emotionaalisisella samaistumisessa lapsia kohtaan on kaksi pääpiirrettä; itsensä näkeminen lapsena sekä vahva mieltymys lapsiin. Mieltymys lapsiin ei kuitenkaan tarkoita lapsiin kohdistuvaa seksuaalista mieltymystä. (McPhail ym. 2018, 2241.) McPhail ja muut viittaavat artikkelissaan Amelungin ja muiden (2018) tutkimukseen, joka osoittaa kolme osatekijää siihen, että tekijälle syntyy emotionaalinen

samaistuminen lapseen. Nämä kolme osatekijää ovat kiintymys lapseen, tyytymättömyys omaan aikuiselämään, sekä takertuminen omaan lapsuuteen. (Eml., 2242.)

Psykologisten teorioiden mukaan pedofiilit saattavat kokea itsensä lapsenomaisina ja heillä saattaa olla lapsenomaisia tunnetason tarpeita, joita he yhdistävät lapsiin. Nämä teoriat korostavat tekijän kypsymättömyyden lisäksi tekijän huonoa itsetuntoa ja huonommuuden tunnetta, jota he kokevat sosiaalisissa suhteissaan. Lapseen samaistuminen antaa tekijälle tunteen kyvykkyydestä, vallasta ja kaikkivoipaisuudesta. Toisen teorian mukaan pedofiliaa pidetään seksuaalisena poikkeavuutena, jonka mukaan pedofiilinen fantasia palvelee tekijän omaan lapsuuteen liittyvää psykologista traumaa. Tällaisessa tilanteessa suhde lapseen auttaa tekijää selviytymään häpeän, nöyryyksen ja voimattomuuden tunteista, joita tekijä on kokenut itse lapsena aikuisen toimesta. (Finkelhor & Araji 1986, 148.) Pedofiliasta puhuttaessa voidaan tukeutua myös ajatusmaailmaan, jossa miehinen kulttuuri ja ympäristö tekevät lapsista sopivia ja emotionaalisesti samaistuttavia kohteita tekijälle. Tällä tarkoitetaan sitä, että miehinen ympäristö vaatii tekijöitä eli miehiä olemaan dominoivia, vahvoja ja aloitteellisia seksuaalisissa suhteissaan. Tällaiset tekijät suosivat kumppaneita, jotka ovat nuorempia, pienempiä ja heikompia kuin he itse ovat. Lapset ja nuoret saattavat sopia paremmin miehisen kulttuurin synnyttämiin vaatimuksiin kuin aikuiset naiset. (Eml., 149.)

Monien teorioiden mukaan emotionaaliseen samaistumiseen lapseen liittyy tekijän lapsiin kohdistuva seksuaalinen mieltymys. Jos tekijällä on tarve muodostaa suhde lapseen päästäkseen kosketukseen omien tunteidensa kanssa, nähdään tämän olevan riittävä selitys sille, miksi tekijä kiihottuu lapsesta. Tämä ei kuitenkaan ole kliinisten tutkimusten mukaan täysin luotettava näkökulma, koska näiden tutkimusten mukaan ihmisen seksuaaliset mieltymykset ja taipumukset voivat ilmetä erillisinä riippuen ihmisen emotionaalisisista tarpeista. Tekijä ei välttämättä kiihotu seksuaalisesti lapsesta, vaikka hänellä olisi lasta kohtaan voimakkaita emotionaalisia tarpeita, kuten halua olla lapsen kanssa, rakkauden tunne, kontrollin tarve tai tarve saada lapsi itsestä riippuvaiseksi. Jotta tekijä kokee lapsen seksuaalisesti kiihottavaksi, tulee tämän tapahtua itsenäisesti tai tekijällä tulee olla vahva emotionaalinen tarve, jonka tekijä kohtaa ainoastaan lapsen kautta. (Finkelhor & Araji 2018, 149–150.)

Mikäli tekijällä on lapsuuden kokemuksia hyväksikäytöstä, voi se aiheuttaa emotionaalista samaistumista lapseen. Blanka ja muut (2018, 266) viittaavat Finkelhorin (1984) päättelyyn siitä, että emotionaalinen samaistuminen lapseen voi olla tulosta siitä, että tekijällä on tarve selviytyä häpeän ja keinottomuuden tunteista, jotka ovat aiheutuneet tekijän omista kokemuksista liittyen lapsuuden hyväksikäyttöön. Tekijän omien lapsuudenkokemusten vaikutusta seksuaalisen hyväksikäytön uhrina ja emotionaalisen samaistumisen yhteyttä lapseen ei ole vielä empiirisesti tutkittu. Kuitenkin nykyiset tutkimukset viittaavat siihen, että nämä kokemukset seksuaalisen hyväksikäytön uhrina

ovat yhteydessä tekijän emotionaaliseen samaistumiseen lapseen ja tekijän identifioitumiseen lapsen kanssa samalle tasolle. Tekijöitä, joilla on tällaisia kokemuksia ja taipumuksia, voidaan pitää yksilöinä, jotka syyllistyvät lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (Eml., 2018, 266.) Blanka ja muut (2018, 266) esittää hypoteesinaan, että ne tekijät, joilla on omaa lapsuuden ajan kokemusta seksuaalisesta hyväksikäytöstä, on suurempi riski muodostaa emotionaalinen samaistuminen lapseen, kun taas niillä tekijöillä, joilla tällaista kokemusta ei ole.

3. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka olemme toteuttaneet kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan tutkia ihmisten sosiaalista todellisuutta, kun tavoitteena on jonkin ilmiön kuvaaminen yksilöiden kokemusten kautta tai yksilöiden tuottamien monimutkaisten ja subjektiivisten merkitysten ymmärtäminen. (Vilkkä 2021, 86.) Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään ihmiseen niin tutkimuksen kohteena kuin sen tekijänä (Juuti & Puusa 2020, 81). Tässä opinnäytetyössä tavoitteenamme on kuvata ilmiönä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ja sitä, kuinka haastattelemamme ammattilaiset kuvailevat rikokseen syyllistyneiden tekijöiden kokemuksia omista teoistaan.

Grönforsin (2008, 22) mukaan kvalitatiivinen tutkimus vaatii sen tekijältä paljon. Kvalitatiivista tutkimusta tekevän tutkijan tulee olla kiinnostunut tutkimusaiheestaan, jotta hän on valmis laittamaan kaikki resurssinsa tutkimukseensa. Grönfors puhuu siitä, miten “kentällä” tutkija kohtaa usein motivaatiota ja kärsivällisyyttä haastavia tekijöitä ja miten tutkija ylittää nämä kriisitilanteet oman henkilökohtaisen motivaationsa avulla. (Eml., 22.) Olemme käyneet keskusteluja motivaatiosta koko opinnäytetyöprosessin ajan. Aiheemme on herättänyt paljon ajatuksia ja mielenkiintoa, sekä ollut ajoittain raskas. Uskomme, että motivaatio on liittynyt vahvasti siihen, että olemme saaneet opinnäytetyön valmiiksi.

Käytimme tutkimusmenetelmänä ja analysoitavan aineiston keräämistapana teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47). Teemahaastattelua käytetään erilaisien ilmiöiden tutkimiseen ja sen ajatuksena on, että haastattelun avulla pystytään tutkimaan yksilön uskomuksia, kokemuksia ja ajatusmaailmaa (Puusa 2020, 112). Teemahaastattelussa ei ole tarkkaa, valmiiksi suunniteltua haastattelurunkoa, vaan haastattelussa edetään tiettyjen etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten kautta. Tutkimusrungon teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen, eli siihen, mitä tutkittavana olevasta ilmiöstä jo tiedetään. (Sara-järvi & Tuomi 2018, 87–88.) Haastattelumuotona teemahaastattelu on hyvin vapaamuotoinen ja joustava. Sen vahvuutena on, että haastateltavalla on mahdollisuus vapaamuotoisesti kertoa käsiteltävänä olevasta aiheesta. (Puusa 2020, 112.) Samalla myös haastattelijalla on vapaus esittää

tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä haastateltavalle hänen vastauksiinsa perustuen (Sarajärvi & Tuomi 2018, 87–88).

Rakensimme haastattelurunkomme teemat toisessa luvussa esittelemämme teorian, erityisesti Michael Seton MFM-mallin avulla (ks. Liite 1). Haastattelurunko koostuu viidestä teemasta: motivaatiotekijät, edistämistekijät, tilannetekijät, self-grooming ja emotionaalinen samaistuminen lapseen. Näistä kolme ensimmäistä tulevat Michael Seton mallista ja kaksi viimeistä muusta ilmiöön liittyvästä teoriaosasta. Koska ensimmäinen tutkimuskysymyksemme vertaa MFM-mallia haastateltavien näkemyksiin, oli luonnollista sisällyttää MFM-malli teemoihin. Kahden viimeisimmän teeman avulla tarkoituksemme oli saada vastaus toiseen tutkimuskysymykseemme. Teemoihin sisältyi myös muutama valmis kysymys, jonka kysyimme kaikilta haastateltavilta. Kysymysten avulla saimme suunnattua keskustelua haluamaamme suuntaan ja samalla pidettyä huolen siitä, että jokaisessa haastattelussa käsiteltiin samoja asioista. Jokainen teema oli vastausten saamisen kannalta tärkeä, koska jokainen teema toi osaltaan vastauksia molempiin tutkimuskysymyksiin.

Haastattelimme neljää aiheen asiantuntijaa, joista kaksi on lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tutkijaa poliisista ja kaksi seksuaalirikollisten kuntoutuksessa mukana olevaa asiantuntijaa. Se, että haastateltavia on kahdesta eri organisaatiosta, on yksi tämän opinnäytetyön vahvuuksista. Haastateltavat tuovat näkökulmaa aiheeseen omista lähtökohdistaan eri kohdista rikosprosessia. Alojensa ammattilaisina heillä on laaja kuva lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyneistä tekijöistä ja heidän suhtautumisestaan tekoihinsa. Toteutimme haastattelut Teams-videoyhteyden välityksellä, koska koimme tämän tavan helpoimmaksi haastateltavien ja meidän haastattelijoiden väli-matkojen vuoksi.

Lähetimme yhden haastateltavan pyynnöstä jokaiselle haastateltavalle aihealueet, joita tulisimme haastattelussa käymään läpi. Emme kuitenkaan antaneet suoraan haastattelurungon teemoja tai yksittäisiä kysymyksiä, vaan kerroimme aihealueita, joita aioimme haastattelussa käydä läpi. Haastateltaville kerrotut aihealueet olivat: tekijän elämänselämä, sosiaaliset suhteet ja sosiaalinen elämä, seksuaalisuus ja seksuaalinen kiinnostuneisuus, tekoon vaikuttavat olosuhteet ja tekijän oma suhtautuminen tekoonsa. Päädyimme tähän toimintatapaan siksi, koska yhtenä opinnäytetyömme tarkoituksista on verrata Michael Seton MFM-mallia haastateltavien näkemyksiin ja emme halunneet haastateltavien liikaa miettiä vastauksiaan tuon mallin mukaan. Tällä tavoin haastateltavilla oli mahdollisuus valmistautua haastatteluihin ilman että MFM-malli olisi kuitenkaan ohjannut heidän vastauksiaan, jolloin opinnäytetyömme luotettavuus olisi saattanut kärsiä. Tallensimme haastattelut Teamsin tallennustoiminnolla, jonka jälkeen litteroimme ne myöhempää analyysia varten. Tallennuksen ansiosta pystyimme keskittymään kunnolla haastattelutilanteeseen ja haastatel-

tavan kuunteluun, eikä meidän tarvinnut tehdä muistiinpanoja samaan aikaan. Aineisto on tutkijan teon ajan digitaalisessa muodossa salasanan takana vain meidän hallussamme ja nähtävillä. Tuhoamme aiheiston, kun opinnäytetyö on hyväksytty ja julkaistu.

Molempien tutkimuskysymysten osalta käytimme aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysia, jota pidetään moneen muotoituvana laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä (Sarajärvi & Tuomi 2018, 103). Sisällönanalyysissa tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysin kautta pystytään analysoimaan systemaattisesti erilaisia dokumentteja, kuten haastatteluja. Lisäksi se on sopiva myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. (Eml., 117).

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään, eli redusoidaan. Pelkistämässä aineistosta karsitaan tutkimukseen liittyvä epäolennainen aineisto pois. Käytännössä tämä voi olla muun muassa tekstin pilkkomista ja tiivistämistä. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 122–123.) Oman analyysimme osalta tämä tarkoitti sitä, että merkkasimme tekstistä niitä kohtia, jotka vastasivat tutkimuskysymykseemme. Aineiston merkkauksen jälkeen keskityimme analyysissa vain näihin kohtiin jättäen analyysin ulkopuolelle merkkauksettomat kohdat, jotka eivät suoraan olleet yhteydessä tutkimuskysymykseemme.

Aineiston pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään. Ryhmittelyssä aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja niistä etsitään sellaisia käsitteitä, jotka kuvaavat samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä yhdistetään ja ryhmitellään luokiksi. Näistä luokista muodostuu alaluokkia, jotka nimetään kyseisen luokan sisältöä määrittelevillä käsitteillä. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 124.) Aineiston pelkistämistä seuraa sen käsitteellistäminen, eli abstrahointi. Käsitteellistämässä erotetaan olennainen tieto, joka liittyy tutkimukseen, ja tämän tiedon pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. (Eml., 125.) Tutkimuskysymyksiemme kohdalla aineiston ryhmittely- ja käsitteellistämisen vaiheet erosivat toisistaan sen suhteen, kuinka teoria ohjasi kunkin tutkimuskysymyksen osalta analyysiamme.

Laadullinen tutkimus voidaan jakaa kahteen ryhmään: teoria- tai epistemologiaohjaavaan analyysimuotoihin ja niihin analyysimuotoihin, joita lähtökohtaisesti ei ohjaa mikään teoria tai epistemologia (Sarajärvi & Tuomi 2018, 103). Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme avulla haemme vastauksia siihen, miten Michael Seton MFM-malli näkyy haastateltaviemme näkemyksissä lapsen seksuaalisissa hyväksikäyttäjissä. Koska analyysia ohjaa Seton malli, on analyysi tällöin teorialähtöistä. Teorialähtöisessä analyysissä kategoriat muodostuvat teorian pohjalta, jolloin aineistosta löytyneet yhtäläisyydet ja eroavaisuudet yhdistetään teorian kanssa yhtenäiseksi analyysiksi. (Eml., 109–110). Esittelemme tarkemmin analyysin vaiheet ja sen tulokset luvussa 4.

Toisen tutkimuskysymyksen osalta meillä ei ole tarkoitus suoraan testata mitään olemassa olevaa teoriaa eli analyysi on aineistolähtöistä. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta on tarkoituksena luoda teoreettinen kokonaisuus, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuskysymysten mukaisesti. Analyysiyksiköt eivät siis ole valmiita kokonaisuuksia, vaan ne muodostuvat vasta aineiston analyysin edetessä. Tässä yhteydessä aiemmilla tutkimuksilla, tiedolla tai teorialla ei pitäisi olla vaikutuksia analyysin missään vaiheessa. Aineistolähtöisen analyysin ongelma on kuitenkin siinä, että laadullinen analyysi ei koskaan ole puhtaasti objektiivista, vaan analyysin tekijän havaintoihin vaikuttavat tahtomattaankin hänen aiemmat tietonsa ja kokemuksensa aiheesta. Myös tutkimuksessa jo käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat tutkijan itse asettamia ja vaikuttavat tuloksiin. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 108–109.) Esittelemme tarkemmin analyysin vaiheet ja sen tulokset 5. luvussa.

Olemme nimenneet haastateltavat yksinkertaisilla nimillä haastateltava 1, haastateltava 2, haastateltava 3 ja haastateltava 4. Tämän halusimme tehdä, jotta haastateltavien anonymiteetti säilyisi mahdollisimman hyvin. Tässä yhteydessä on olennaista selventää, että haastateltavat 1 ja 3 tekevät kuntouttavaa työtä seksuaalirikollisten kanssa, ja haastateltavat 2 ja 4 toimivat esitutkintaviranomaisina poliisissa. Sana ”tekijä” kuvaa analyysissä henkilöä, joka on syyllistynyt tai on riskissä syyllistyä lapseen kohdistuvaan seksuaalirikokseen.

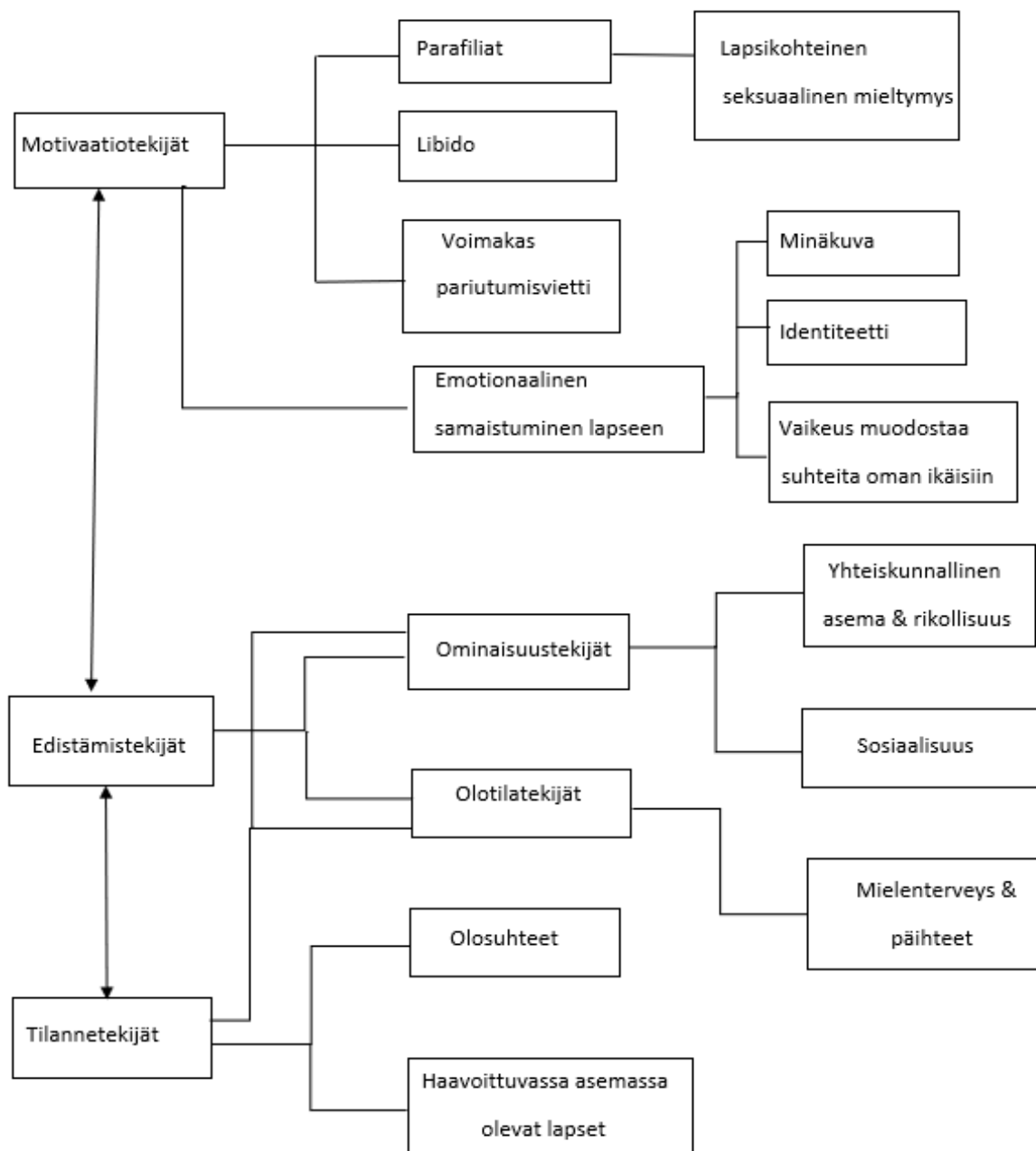
4. HAASTATELTAVIEN NÄKEMYKSET JA MFM

Seuraavaksi käsittelemme neljästä ammattilaisten haastatteluista saamiamme vastauksia ja opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin perustuvaa analyysiä. Tässä luvussa esittelemme Michael Seton MFM-malliin pohjautuvan analyysiosuuden. Analyysissä tuomme aihe alueet esille siinä määrin, kuin ne ovat haastatteluissa tulleet esille. Tästä johtuen osa aihealueista on laajemmin käsitelty kuin toiset. Tarkoituksenamme on tuoda lukijalle todenmukainen käsitys siitä, mitkä asiat ovat tulleet haastatteluissa enemmän esille, ja mitkä taas ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Olemme elävöittäneet ja syventäneet analyysiä katkelmilla haastateltavien vastauksista, jotka olemme nähneet olennaisiksi kussakin aihepiirissä.

Ensimmäinen opinnäytetyön tutkimuskysymys on ”Miten Michael Seton kehittämä malli The motivation–facilitation Model toteutuu tekijöiden kohdalla?”. Michael Seton kyseinen malli koostuu pääryhmistä motivaatiotekijät, edistämistekijät ja tilannetekijät. Edistämistekijöihin kuuluvat alaryhminä ominaisuustekijät ja olotilatekijät. Jokaiseen pääryhmään ja alaryhmään kuuluu erillisiä teemoja, joiden kautta tutkimme analyysissämme haastateltavien vastauksia suhteessa MFM-malliin. Suunnittelimme haastattelurungon näiden teemojen perusteella, jotta saimme mahdollisimman spesifejä vastauksia liittyen Michael Seton malliin. Aloitimme analyysin käymällä aihealue kerrallaan läpi litte-

roituja vastauksia etsien niistä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia suhteessa toisiinsa sekä teori-
aan. Haastatteluissa ja teoriassa tuli esille, ettei syytä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön voida
selittää vain yhden tekijän kautta, vaan että se on monisyinen prosessi. Alla oleva kuvio 2 yhdistää
Michael Seton luomaa motivaatio-fasilitaatio-mallin sekä haastatteluiden perusteella syntyneitä tie-
toa. Kuitenkin tarkoituksenamme oli säilyttää Michael Seton malli pohjana, sekä säilyttää mallin
määrittelemät aiheet niitä suuremmin muuttamatta. Kuviossa, kuten myös teoriassa sekä haastat-
teluissa on havaittavissa, miten jokainen aihe on toisiinsa yhteydessä. Tämä lisäsi analyysin haas-
tavuutta mutta myös sen mielenkiintoa.

Kuvio 2. Michael Seton motivaatio-fasilitaatio-malli haastattelujen pohjalta

4.1. Motivaatiotekijät

Michael Seton mallin mukaan motivaatiotekijään kuuluu kolme päämotiivina: parafilia, korkea libido ja voimakas pariumisvietti (Seto 2019, 5–6). Kuten Seto mainitsee, motivaatio ohjaa yksilön käyttäytymistä. MFM-mallin mukaisesti motivaatiotekijää tarvitaan, jotta seksuaalirikos tapahtuu, mutta sen yksinään ilmeneminen ei ole ehto seksuaalirikokselle. Motivaatioon vaikuttaa aina ihmisen oma tahtotila ja mahdollisuus toimia motivaation mukaan. (Eml., 5.) Motivaatio on siis olennainen tekijä, jotta seksuaalirikos tapahtuu. Haastatteluissa nousi motivaatiotekijöistä vahvimmin esille tekijän poikkeava seksuaalinen mieltymys, eli parafilia, sekä toisena korkea libido, eli seksuaalinen aktiivisuus. Parafilioihin liittyen olennaisimpana nähtiin lapsiin kohdistuva seksuaalinen mieltymys, joka vaikuttaa tekijän käytökseen, ajatteluun, toimintaan ja identifioitumiseen. Korkea libido saatettiin nähdä liittyvän tekijän tunteiden hallintaan, tai keinoon tulla toimeen ongelman kanssa. Pariumisviettä tai sen korostuneisuutta ei nähty merkittävänä tekijänä, joka motivoisi tekoon. Seuraavassa analyysissä tarkennamme jokaista motivaatiotekijää erikseen.

4.1.1. Parafilia

Ensimmäisenä näistä motivaatiotekijöihin liittyvistä motiiveista käsittelemme parafiloita, jotka nousivat haastatteluissa voimakkaimmin esille. Parafilia on määritelty olevan haitallista seksuaalista mieltymystä epätyypillisiin kohteisiin, joka voi näyttäytyä seksuaalisena mieltymyksenä esimerkiksi lapsia tai vaatekappaleita kohtaan (Huttunen 2018). Kaikki haastateltavat kertoivat pyrkivänsä selvittämään tekijän kanssa keskusteltaessa, kohdistuuko tekijän seksuaalinen kiinnostuneisuus lapsiin tai nuoriin. Poliisitaustaisten haastateltavien mukaan harva epäilty tekijä kertoo tällaisesta seksuaalisesta kiinnostuksesta esitutkinnan aikana ja yleensä he kiistävät asian. Kuntoutuksessa työskentelevien haastateltujen mukaan tästä aiheesta keskustellaan yleensä kuntoutuksen aikana, ja osa jo tuomituista tekijöistä kieltää asian vielä silloinkin. Haastateltavien mukaan kuitenkin kaikilla tekijöillä ei ole lapsikohteista seksuaalista kiinnostuneisuutta, kun taas toisilla seksuaalinen kiinnostus lapsiin on vahva. **Haastateltava 1** totesi, että vaikka tekijällä olisi suora mielenkiinto lapsiin, niin heistä suurin osa ei tee mitään:

*Näähän muodostuu monista tekijöistä nää dynamiikat, mitkä vie siihen tekoon, et sellainen yks yhteen tekijöitä on hirveen vaikee löytää, paitsi nyt ehkä sit se et jos on ihan suora mielenkiinto lapsiin, mut siinäkin mä nään et tais olla aika hyvää näyttöä siitä, että suurin osa ihmisistä, joilla on niin kun suora mielenkiinto lapsiin seksuaalisesti, niin ei tee mitään. **Haastateltava 1***

Haastateltava 1 kuvasi tekijöiden parafilian keskittyvän enemmänkin tiettyyn osa-alueeseen, eli pääosin lapsikohteiseen kiinnostukseen. **Haastateltava 1** kertoi kohdanneensa vähemmän seksu-

aalisia “*moniottelijoita*”, joita kiinnostaisi kaikki “*maan ja taivaan väliltä*”. **Haastateltava 1** kertoi parafiliaan liittyvän poikkeavan käsityksen olevan aikuisen seksuaalisuuden näkeminen siellä missä sitä ei todellisuudessa ole. Tekijä näkee lapsessa korostuneesti seksuaalista kyvykkyyttä ja valmiutta. **Haastateltava 2** kuvasi tekijöiden seksuaalisen mielenkiinnon olevan moninaistunut viime vuosien aikana. **Haastateltava 2** kertoi, että tekijöille ei välttämättä riitä enää pelkkä kuva lapsen sukupuolielimestä, vaan he haluavat kaikkea lisää. Tähän liittyy myös lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan raaistuminen. Seksuaaliväkivallan raaistumisella haastateltava tarkoitti esimerkiksi esineiden työntämistä kehoon, ulosteen syömistä ja kiduttamista. **Haastateltava 2** kuvasi, että niin sanotuista “*perusjutuista*” ei saada enää tyydytystä tarpeeksi.

Haastatteluissa nousi esille yleisesti tekijän taipumus kiistää ja vähätellä tekoa, jolloin seksuaalinen poikkeava mieltymys ei välttämättä tule esille tekijän kertomana. Tästä huolimatta haastateltavien mukaan poikkeava kiinnostuneisuus tulee usein ilmi tekijöiden kiinnostuksena lapsikohteista materiaalia kohtaan. **Haastateltava 4** totesi, että tekijä yleisesti kiistää koko tapahtuman, jolloin myöskään lapsikohteinen kiinnostus ei tule esille. **Haastateltava 3** kertoi, että harvemmin tekijät alkavat itse kertoamaan kiinnostuksestaan lapsiin. **Haastateltavan 3** mukaan harvat tekijöistä ovat avoimia ongelman kanssa, ja kertovat suoraan lapsikohteisesta kiinnostuksestaan. Tekijän vastausta kiinnostuksesta saatetaan kyseenalaistaa, jolloin vastaus saattaa muuttua jossakin vaiheessa:

*Yleensähan se menee sillä tavalla, että jos siellä on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tuomio ja itseasiassa vaikka ei olisikaan, niin me kysytään, että kohdistuuko seksuaalinen mielenkiinto alaikäsiin vai ei, jos näyttää siltä, että siin on vaikkapa kuvien käyttämistä taikka tuottamista tai jakamista tai kaikkee näitä, niin tietysti me pyritään vähän kyseenalaistamaan sitä vastausta myöskin, että noinkohan on, että tässä näyttää aika vahvasti olevan näin. Ja sitten jossain vaiheessa se vastaus muuttuu, että joo kyllä se tollaset vähän nuoremmat kiinnostaa. **Haastateltava 3***

Haastateltava 4 kertoi, että mikäli tapaamisia tekijän kanssa on enemmän, on todennäköisempää, että tekijä kertoo tapahtumasta, jos hän on motivoitunut kertomaan siitä. **Haastateltava 4** korosti kohtaamisissa vilpittömän ja kiinnostuneen otteen tärkeyttä tekijää kohtaan. **Haastateltava 3** totesi, että alkuvaiheelle on tyypillistä, että tekijä kiistää ainakin osittain teon tai vähättelee sitä voimakkaasti. Jossakin vaiheessa tekijä ottaa jonkinlaisen vastuun teostaan, mutta lieventää sitä erilaisilla tarinoilla. **Haastateltava 1** kertoi, että tekijä yleensä alkaa kertoamaan teosta hyvin varovaisesti menemättä yksityiskohtiin, kuitenkin kieltämättä seksin läsnäoloa. Tekijä lähtee avaamaan tekoa melko pitkältä olosuhteiden kuvaamisesta, ja siitä miten mielihalu on lähtenyt kasvamaan. Tekijälle saattaa tulla kertoessaan tapahtumasta ahdistuneisuus siitä, mitä hän on tehnyt. **Haastateltava 2** totesi, että osa tekijöistä tunnustaa teon avoimesti, ja he myös tunnustavat lapsikohteisuuden ole-

van ongelma. Nämä tekijät haluavat ongelmaan apua, ja saattavat pelätä omaa mieltymystään lapsia kohtaan. Heille voi tulla ajatus siitä, miten voivat itse olla koskaan vanhempia tai ovat huolis-
saan lähimpiin lapsista. **Haastateltava 2** kertoi, että on tekijöitä, jotka oppivat kerrasta, eivätkä uusi tekoa, ja sitten taas on niitä tekijöitä, joilla on lapsikohteinen seksuaalinen kiinnostus ja haluavat tehdä asian uudestaan.

Haastateltavan 2 ja **haastateltavan 4** mukaan lapsikohteista fantasiaa aletaan harvemmin avaa-
maan. **Haastateltava 1** ja **haastateltava 4** kertoivat, että lapsikohteisessa fantasiassa etenkin nuori ikä toimii tekijälle sytyttimenä. **Haastateltava 1** kertoi tapauksesta, jossa tekijän kiinnostus itseään nuoremman ikäisiin muuttuu tekijän vanhetessa. Käytännössä tarkoittaen sitä, että kun tekijä itse vanhenee, myös hänen mielenkiintonsa kohteena olevien henkilöiden ikä kasvaa, edelleen kuitenkin niin että hänen mielenkiintonsa säilyy selvästi itseään nuorempiin. **Haastateltava 4** mainitsi suurimman asianomistajaryhmän olevan 15-vuotiaat ja toiseksi suurimman olevan 14-vuotiaat nuoret. Tähän liittyen **haastateltava 4** kertoi tekijän ajattelutavasta, jossa hän ei aina itse miellä, että hänen seksuaalinen kiinnostuneisuutensa kohdistuisi lapsiin, jos lapsi on 13–15-vuotias. Silloin taas, kun kohteena on ollut alakouluikäinen lapsi, tekijä helpommin kiistää tai myöntää kiinnostuksensa lapsia kohtaan. **Haastateltava 4** kuvasi uhrin nuoreniän tuovan tekijälle seksuaalista tyydytystä seuraavanlaisesti:

*On tota tällasta pornoo, mikä todennäköisesti on ihan laillista, eli ei oo alle 18-vuotiaita mut siinä on hyvin tämmöstä teiniestetiikkaa haetaan, et sen tyyppistä materiaalia aika usein näillä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä epäilyillä on, jos nyt ei oo ihan sitä cam-materiaalia, sitäkin on usein mutta tota, et semmosta saparoo ja skottiruutuminihametta ja tän tyyppistä, niin kyllä sitten ehkä se nuori ikä tai se toisen osapuolen nuori ikä jonkinlaisena tämmösenä sytyttimenä toimii varmasti. **Haastateltava 4***

Haastateltava 2 kertoi näkemyksestään tekijän poikkeavasta seksuaalisesta mieltymyisestä seuraavanlaisesti:

*Jos ne haluaa puhua, niin kyllä ne siitä sit kertoo ja saattaa olla fetissi siihen, että itse haluaa esiintyä eri sukupuolella, eri ikäsenä, se saattaa olla se fetissi. Se voi liittyä lapsen rintoihin, lapsen takapuoleen, se saattaa liittyä johonkin esineeseen, kumisaappaisiin. Siis ihan mihin vaan. Mut se että, se olis niiku aina he jostai tämmösestä kertoisivat, niin ei ole näin. Että sitten he, jotka oikeesti haluavat avautua niistä kuunnolla, niin niiltä sitten ehkä saa tämmöstä tietoa. **Haastateltava 2***

4.1.2. Pedofilia

Michael Seton (2019, 6) mukaan parafilioista pedofilia ja hebefilia ovat erityisen olennainen motivaatiotekijä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistymisessä. **Haastateltava 3** totesi, että kaikki lapsia seksuaalisesti hyväksikäyttäneet eivät ole välttämättä pedofiilejä tai hebefiilejä. **Haastateltavan 1** mukaan tekijöiden keskuudessa on jonkin verran havaittavissa murrosikäisiin tai nuorelta näyttäviin henkilöihin kohdistuvia fantasioita, eli hebefiliaa. **Haastateltava 1** kertoi, että poikkeavaan seksuaaliseen kiinnostukseen voidaan nähdä olevan tekijän ajattelu ja asenteet asiasta. Tautiluokituksen mukaan pedofiliaan liittyy juuri se, että tekijän ajatusten, mielikuvien ja halujen kohteena on itseä huomattavasti nuorempi, alle murrosikäinen lapsi (Nurminen & Taivaloja 2020, 126).

Haastateltava 3 kertoi, että usein pedofiilisen tekijän ajattelussa lapsen ja aikuisen välisessä seksissä ei ole ongelmaa, ja tätä kautta tekijä alkaa määrittämään itseään. Tekijälle muodostuu käsitys itsestään väärinymmärrettynä ja kaltoinkohdeltuna henkilönä, jonka tehtävänä on puolustaa pedofiliaa. **Haastateltava 3** kuitenkin totesi harvemman tekijän olevan tällainen, ja enemmänkin heidän ajattelussaan kaikki kietoutuu seksuaalisuuden ympärille. **Haastateltava 4** kertoi tekijöistä, jotka "rummuttavat" pedofiliaa avoimesti, ajatellen että toiminta on lapsen edun mukaista. Kähäri (2017, 19) määrittelee pedofiliaan kuuluvan tällaisia ajatusvääristymiä, joiden kautta lapsen itsemääräämisoikeus vääristyy ja olennaista on tekijän omien tarpeiden tyydyttäminen. **Haastateltava 1** toi esille tekijän ajatusmaailmaa siitä, miten tekijä saattaa kokea olevansa yhteiskunnan vainon kohteena. Tekijä voi ajatella yhteiskunnan työntävän häntä syrjään seksuaalisen mielenkiinnon takia. Kähäri (2017, 19) mainitsee saman suuntaisesti, että pedofiili ei välttämättä tunne teosta katumusta tai empatiaa lasta kohtaan:

*Eli yks tota sanallisti tän mun mielestä hirveen hyvin, et hän tietää olevansa jotain sellasta, jonka halut ja seksuaalinen identiteetti on laissa kielletty ja koko yhteiskunta on siis sitä mieltä, et hän on niin kun se osa mitä hänessä on, on laitonta ja rikollista, ja se tekee sen, että hänen on hirveen vaikee, niin kun kiinnittyä kunnolla yhteiskuntaan. Hän osaa käyttää yhteiskunnan palveluja ja hän on töissä ja näin, mutta hänellä on jatkuva sellanen sivullisuuden tunne suhteessa yhteiskuntaan. **Haastateltava 1***

Haastateltavan 3 mukaan on olemassa tekijöitä, jotka identifioituvat pedofiiliksi ja eivät pidä toimintaansa vahingollisena lapselle. **Haastateltava 3** mainitsi kuitenkin, että on myös pedofiiliksi identifioituvia tekijöitä, jotka pitävät lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostustaan itsekkin ongelmallisena:

Kun puhun tämmösestä itsensä identifioinnista tai pedofiiliksi identifioituvat tyytit, ni mä puhun nimenomaan sellasista tyypeistä, jotka näkee, et täs ei oo mitään ongelmaa. Toki

ihminen voi sanoa, et mä oon pedofiili, ja kokee, et mun ei missään nimessä tai mä en saa missään nimessä niin kun harrastaa seksiä lapsen kanssa, et se vahingoittaa lasta.

Haastateltava 3

Haastateltava 1 kertoi, että osalla tekijöistä lapsikohteinen kiinnostus näyttyy seksuaalisen kiinnostuksen suuntana, joka kehittyy siinä missä hetero- tai homoseksuaalisuus kehittyi ihmisessä. Myös Nurmisen ja Taivalojan (2020, 127) mukaan pedofilia tulisi nähdä seksuaalisena suuntautumisena, jolloin tekijän mielenkiinto kohdistuu uhrin ikään, ei sukupuoleen. Haastateltava 3 totesi tekijän huomaavan tällaisen poikkeavan kiinnostuksen jo nuorena itsessään. Nurminen ja Taivaloja (2020, 127) toteaa tutkimusten osoittavan, että tekijä tulee tietoiseksi lapsikohteisesta seksuaalisesta kiinnostuneisuudestaan jo nuoruudessaan, ja tämän kiinnostuksen olevan elinikäinen.

Osa sanoo, että siinä teini-iässä sen huomaa että, siinä kohtaa, kun muut kättelee oman ikäsiä niin huomaa, et hetkinen mä niin kun kiinnostuin, vaikka työstä tai pojista, niin siin meni vuosi pari kolme, ja huomasin, että kun muut on mun ikäsistä kiinnostunut, niin itseasiassa mä en, mulla se ei siirtynytäkään, vaan jäi sinne missä se oli. Aika moni sen osaa kyllä sanoa tälleen, on niitäkin tyyppejä, jotka ei osaa sitä sanoa, vaan tuumaa, et en tiiä, se vaan jossain kohtaa tuli näin. Mut yleisemmin sen osaa kyllä sitten sanottaa. Se on aika ikävä huomata. Haastateltava 3

4.1.3. Libido

Tekijän voimakasta libidoa voidaan pitää toisena päämotiivina, joka saattaa johtaa lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön Michael Seton kehittämän MFM-mallin mukaisesti. Libido tarkoittaa käytännössä henkilön seksuaalista aktiivisuutta. Seton (2019, 8) mukaan libido eli seksuaalinen aktiivisuus voi muodostua motivaatiotekijäksi lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, mikäli tekijällä on voimakas seksuaalinen halukkuus, joka ylittää tekijän estot. Tilanne voi johtaa siihen, että teko tapahtuu sellaisen kanssa, joka ei ole kykeneväinen antamaan suostumustaan tekoon, kuten lapsi.

Haastateltava 4 totesi tekijöiden elämässä tulevan esille tällaista addiktoivaa seksuaalista käyttäytymistä. Tekijä voi pakonomaisesti toteuttaa seksuaalista toimintaa katselemalla pornoa tai harrastamalla itsetyydytystä korostuneen paljon. **Haastateltavan 1** näkemyksen mukaan seksi saattaa toimia enemmänkin tekijöiden tunnehallinnan keinona. Tekijällä saattaa olla tunne erilaisuudesta, poikkeavuudesta ja kuulumattomuudesta, joten hän alkaa hakemaan seksistä itselleen hyvää oloa:

Henkilöitä joilla esimerkiksi on tullut juuri vastaan tää, et siinä vaiheessa kun on ruvettu ettiin sitä apua, niin sitä ei oo löytynyt, on syntynyt ihan suunnaton ahdistus ja sit masennus, ja niin kun se mihin asti he on päässy siinä avun hakemisessa on juuri se, että he on käynyt terveydenhuollon ammattilaisella, ei oo saanut suuta auki, mut tosi asia on et heitä masentaa se tilanne missä he ovat, ja siitä tulee heille tää masennus mistä

*saattaa tulla vielä lisää sitä eristäytymistä ja lohduttautumista seksuaalisella materiaa-
lilla. Haastateltava 1*

Haastateltava 3 kuvasi, että niillä tekijöillä, joilla seksuaalinen kiinnostus ei ensisijaisesti kohdistu lapsiin tai nuoriin, voi seksuaalinen aktiivisuuden taso olla normaali. Tällainen tekijä voi ajautua te-
koon esimerkiksi, jos hän kokee omassa parisuhteessaan olevan tyytymättömyyttä. Toisena tekijä-
ryhmänä **haastateltava 3** kertoi olevan ne tekijät, joilla ei välttämättä ole omassa parisuhteessa
tyytymättömyyttä, mutta heillä on seksuaalista ylivilittyyneisyyttä. **Haastateltava 3** mainitsi erikseen
ne tekijät, joilla on lapsikohteinen kiinnostus, jolloin ylivilittyyneisyys saattaa olla oire siitä, että tekijä
ei tule toimeen lapsikohteisen kiinnostuksensa kanssa. Mitä enemmän tekijä pyrkii tukahduttamaan
ja tulemaan toimeen lapsikohteisen kiinnostuksen kanssa, sitä voimakkaammin se saa hänestä ot-
teen:

*On vielä ne tyypit, jotka on kiinnostunut lapsista, niin heillä osalla on kyllä semmosta yli-
virittyyneisyyttä siinä, mut mun kokemus on se, että useammin sen ylivilittyyneisyyden
taustalla on myös sitä sellasta keinottomuutta tulla toimeen sen lapsikohteisuuden
kanssa. Niin tuntuu siltä, että osalla se on semmosta, että sitä yrittää niin kun tukahdut-
taa, ja tulla sen kanssa toimeen ja kieltää sitä tällasta ei ookaan, ja mitä enemmän sen
kanssa niin kun taistelee, niin tavallaan sitä voimakkaamman otteen se niin kun lap-
sikohteisuus saa itsessään. Haastateltava 3*

Haastateltava 1 totesi, että toisaalta jotkut tekijöistä ovat saattaneet olla hyvinkin aktiivisia seksu-
aalisesti elämässään, kun taas osa on saattanut vältellä seksuaalista toimintaa. **Haastateltavan 4**
kokemuksen mukaan tekijöillä voidaan nähdä ilmenevän addiktoivaa seksuaalista käyttäytymistä,
jolloin seksistä tulee pakonomaista. **Haastateltava 2** ja **haastateltava 3** kertoivat että tekijöillä
saattaa olla halua kokeilla kaikkea, jolloin tulee tunne, ettei mikään riitä heille:

*Elikä se ei riitä enään, että saa kuvan pimpistä tai saa kuvan sormettamisesta, vaan ha-
lutaan kaikkee lisää. Ja sit siellä on kaikkee siis itsensä satuttamisesta, esineen työntä-
misestä, omien eritteiden syömisestä ja juomisesta lähtien. Elikkä koko ajan jotenkii
vaan tuntuu, että se lisenksi nousee ja nousee näiltä tekijöiltä. Ja sitä mä oon pohtinu,
et ei se varmaan riitä, koska perus pornoo sä jo saat kun menet hakemaan. Sit jo sä ha-
luut vähän nuorempaa, niin sitäkin saa kauheen helposti. Mutta tota sitten kun aletaan
puhua lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta, se raaistuu todella vahvasti. Et siellä
jo on kiduttamista ja vakavaa väkivaltaa. Elikkä vähän tuntuu, että himot kasvaa, mitä
eteenpäin se menee. Haastateltava 2*

Tekijän seksuaalisesta aktiivisuudesta puhuttaessa haastateltavien vastauksista tuli esille tekijöiden seksuaalinen addiktoiva ja pakonomainen käytös. Tätä käytöstä perusteltiin muun muassa tekijän keinottomuudella ja tunnehallinnan hankaluuksilla lapsikohteista kiinnostusta kohtaan. Kuitenkaan tekijän voimakas libido ei tullut haastateltavien puheissa esille korostuneesti, ja haastateltavat mainitsivat tekijöillä olevan myös normaalia seksuaalista käytöstä. Voimakkaan libidon merkitys motivaatiotekijänä suhteessa tekoon on melko haastava arvioida vastausten perusteella. Toisaalta addiktiivista seksuaalista käytöstä nähtiin olevan tekijöillä jossain määrin, mutta se onko syynä seksuaalinen aktiivisuus vai keinottomuus tulla toimeen oman suuntautumisen kanssa on lähes mahdotonta todeta haastatteluiden pohjalta.

4.1.4. Pariutumisvietti

Kolmas motivaatiotekijä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön on Michael Seton mukaan henkilön tarve etsiä parittelukumppani, eli pariutumisvietti. Seton mukaan pariutumisvietin keskiössä on uuden kumppanin etsiminen ja löytäminen, eikä siihen liity välttämättä liiallinen tai korostunut seksuaalinen aktiivisuus. (Seto 2019, 9.) Tästä näkökulmasta asiaa tarkastellessa on mielenkiintoista, että jokainen haastateltava kertoi, etteivät he ole huomanneet tekijöillä olevan korostunutta tarvetta pariutumiselle tai parisuhteen löytämiselle. **Haastateltava 1** totesi, että tekijät eivät ole kovinkaan kiinnostuneita parisuhteesta tai pariutumisesta. **Haastateltava 1** arvioi sen liittyvän siihen, että tekijän kokemus itsestä suhteessa muihin on erilainen ja poikkeava. **Haastateltava 1** kertoi osan tekijöistä olevan aikuisen naisen kanssa parisuhteessa, ja arvioi tekijän tarpeen elämäkumppanin löytymiselle olevan samalla tasolla kuin muillakin ihmisillä. **Haastateltava 2** totesi, ettei tekijän lähtökohtana teolle ole pariutuminen.

Haastateltavan 4 kokemuksen mukaan osalla tekijöistä on kumppanit, kun rikosepäily nousee. Joidenkin tekijöiden kohdalla kumppanit jäivät suhteeseen, vaikka tekijä saisi tuomion asiasta. Haastateltava ei osannut sanoa eroaako pariutumisen tarve tekijällä muista ihmisistä. **Haastateltava 3** kertoi, että useat tekijät kertovat kaipaavansa yhteyttä toiseen ihmiseen, ja heidän elämästään on saattanut puuttua elämäkumppani. Osalla tekijöistä on elämäkumppanit, mutta parisuhteessa olevalla tekijällä saattaa olla tunne, ettei pysty jakamaan asioita parisuhteessaan. **Haastateltavan 2** mukaan joillain tekijöillä saattaa olla parisuhde omanikäisen aikuisen kanssa, tai 16–17-vuotiaan kanssa, mutta siitä huolimatta he viestittelevät samaan aikaan nuorempien kanssa. Toisaalta **haastateltava 3** toi esille näkökulman, että on olemassa ne *”ihmisoikeustaistelijaksi”* itsensä mieltävät tekijät, jotka eivät omasta mielestään sovi länsimaiseen maailmaan, jossa tulisi olla yksiaviainen parisuhde. **Haastateltava 1** totesi, että tarve pariutumiselle ei ole ongelma, vaan enemmänkin se kenet tekijät ajattelevat olevan itselleen sopivia kumppaneita:

Sitä mukaan, kun hänen ikänsä kasvaa, niin hänen seksuaalisen mielenkiinnon kohde, senkin ikä kasvaa. Eli kun hän on ollut nuorempi, niin seksuaalisen mielenkiinnonkohde

on ollut siellä jossain 13–12-pojissa ja nyt se on sitä mukaan noussut, että nyt ruvetaan olemaan melkeen siinä 18-vuoden ikäsissä pojissa. Nekin vois olla kiinnostavia, mikä avaa ehkä sit sen ajatuksen siitä myös, että siellä vois joskus olla tällanen parisuhde. Tää on sellanen mielenkiintonen kysymys, et mitä siinä lapsikohteisessa mielenkiinnossa tapahtuu, et muuttuuko se kohteen ikä myös vai pysyykö se tasan tarkkaan siellä jossain tietyssä iässä. Haastateltava 1

4.2. Emotionaalinen samaistuminen lapseen

Michael Seton luoma malli on ottanut vaikutteita Finkelhorin ja Gottfredsonin sekä Hirschin teorioista. Finkelhorin mallissa tekoon johtavia motivaatiotekijöitä ovat emotionaalinen samaistuminen lapseen, seksuaalinen kiinnostus lapsia kohtaan sekä tunne, ettei omat seksuaaliset tarpeet tyydyty aikuisihmissuhteiden kautta. (Seto 2019, 4.) Emotionaalisen samaistumisen lapseen on katsottu olevan yksi syysuhdetekijä lapsiin kohdistuvassa seksuaalisessa hyväksikäytössä. Myös Seto (2018, 107) viittaa tutkimuksiin, joissa emotionaalista samaistumista on käsitelty ja määrittelee emotionaalisen samaistumisen olevan tekijän kokemus liittymisen kokemuksesta lasta kohtaan. Tällaisia uskomuksia on muun muassa, että tekijällä on enemmän yhteistä lasten kuin aikuisten kanssa. (Seto 2018, 107.) Emotionaalisen samaistumisen taustalla katsotaan olevan tekijän kohdalla empatian, läheisyyden, itsetunnon ja yksinäisyyden tunteita, jotka juontavat juurensa muun muassa vahingollisista lapsuuden kokemuksista, heikosta itsetunnosta ja kiintymyssuhteiden vaurioitumisesta (Champagnem ym. 1997). Haastateltavien vastauksissa nousi esille emotionaaliseen samaistumiseen liittyviä teemoja, joten asian kokonaisuuden ymmärtämiseksi sisällytimme sen motivaatiotekijöihin omana aihekokonaisuutenaan. Emotionaalinen samaistuminen lapseen ei esiinny suoraan MFM-mallissa, mutta Michael Seto mainitsee siitä viitaten muihin tehtyihin tutkimuksiin. Emotionaaliseen samaistumiseen liittyviä teemoja, jotka nousivat haastatteluissa esille, olivat tekijän minäkuva, identiteetti, ja vaikeus muodostaa suhteita oman ikäisiin.

4.2.1. Minäkuva

Haastateltava 1 kertoi, ettei hänen mielestään tekijöiden minäkuvassa ole poikkeavuutta, jos sitä ei tarkastella seksuaalisen kiinnostuksen kautta. Mikäli minäkuvaa tarkastellaan seksuaalisen kiinnostuksen kautta, niin voidaan siinä havaita vaillinaisuuden ja huonommuuden tunteita suhteessa muihin aikuisiin, koska tekijä ei täysin pysty asettumaan tavalliseen aikuiseen maailmaan. Finkelhorin määritelmään viitaten tekijän hankaluus asettua aikuiseen maailmaan kertoo siitä, että tekijä kokee itsensä lapsekkaana ja hänellä on tunnetasolla lapsekkaita ominaisuuksia (McPhail ym. 2018, 2241). **Haastateltava 1** kuvasi, että tekijän minäkuvassa, identiteetissä ja itsetunnossa on ulkopuolisuuden ja poikkeavuuden tunnetta. Tekijä on saattanut tuntea lapsesta tai nuoresta alkaen, ettei hän kuulu porukkaan, koska hän on huomannut oman kiinnostuksen lapsia kohtaan

eroavan muiden kiinnostusten kohteista. Tätä kautta tekijä kokee **haastateltavan 1**, mukaan ulkopuolisuutta ihmissuhteissaan. **Haastateltava 1** totesi, että tekijän on helppo olla aikuisena nuorten seurassa pätevä, koska hänellä on enemmän vallittavia asioita aikuisena elämässään, joita nuorilla taas ei ole:

*No yhdellä se esimerkiksi tietty vaillinaisuus oli, että hän koki aikuiselämän hirveen tylsäks, et sen mielestä oli kivempaa ajaa autolla ja kuunnella rokkia, ja hengaila baareissa ja näin edelleen. Kävi kyllä töissä, ja oli kaikki tutkinnot sun muut, mutta oli jotenkin ihmeellinen kahteen jakosuus siitä, että se olis jotenkin, et aikuisuus on tila, jossa lakkaa kaikki sellanen mukava. **Haastateltava 1***

Haastateltava 2 totesi, että tekijöiden itsetunto ei ole kovin hyvä, koska tekijät suurimmaksi osaksi tietävät, ettei teko ole oikein ja se vaikuttaa heidän minäkäsitykseensä. **Haastateltava 4** kertoi, että ne tekijät, jotka myöntävät teon ja ymmärtävät tehneensä väärin, voivat pitää itseään pahana ja "pilaantuneena". Nämä tekijät saattavat pyytää apua asian käsittelyyn, ja usein heidän minäkuvansa paljastuu hyvin "saastuneeksi". **Haastateltava 3** kuvasi, että monen tekijän itsetunto ja minäkuva on kielteinen, tai että se muodostuu kielteiseksi viimeistään silloin, kun teko tulee julkisuuteen ja tekijän oma nimi tulee esille siihen liittyen. **Haastateltava 3** kertoi, että tekijöiden elämän aikana on ehtinyt tulla paljon vaurioita heidän itsetuntoonsa. Tämä kokemus itsestä arvottomana, kelpaamattomana ja huonona ihmisenä saattaa näyttytyä narsistisena ylikompensointina, jolloin tekijä on ylimielinen ja antaa itsestään kaikkivoipaista kuvaa.

4.2.2. Identiteetti

Haastatteluissa nousi esille, että itsetunnon ja minäkuvan lisäksi tekijöiden identiteettiä kuvaa sivullisuuden ja kuulumattomuuden tunne. **Haastateltava 1** kuvasi, että tekijällä saattaa olla korostunut tarve ja ajatus siitä, että hänen tulisi olla miehekäs, fiksu ja hauska. Miehisyys, mitä tekijä yrittää tavoitella, on sellaista mitä ei voi koskaan saavuttaa. **Haastateltava 3** kertoi, että etenkin lapsia seksuaalisesti hyväksikäyttäneillä on korostunut pelko, siitä että heidät torjutaan. Tekijät voivat pelätä ihmissuhteiden menettämistä ja sen vuoksi välttelevät vaikeista ja epämiellyttävistä asioista puhumista. Taustalla on ajatus siitä, että toinen suuttuu, tai saa tietää tekijästä asioita, joita hän ei halua paljastaa. Tekijä pelkää, että toinen hylkää ja jättää hänet, ja ettei hän enää kelpaa. **Haastateltava 3** kuvasi, että tekijän on vaikea ottaa identiteetistään ja itsestään pois lapsikohteista kiinnostusta, koska se on niin vahvasti läsnä kaikessa. Asian kanssa toimeen tuleminen ei ole helppoa, ja tekijä joutuu miettimään jokaisessa sosiaalisessa tilanteessa sitä, mitä hän voi sanoa, ettei paljasta sitä kuka on todellisuudessa:

Osa pedofiileistä määrittää itsensä nimenomaan sillä tavalla, että et jos mä vaikka menisin esittäytymään jonnekin, niin mä varmaan sanoisin, et mä oon Martti ja mä oon psykologi. Niin he esittelisivät itsensä, että mä oon Arska ja mä oon pedofiili, et tavallaan se pedofilia tulee niin vahvasti siellä identiteetissä ensimmäisenä, et se määrittää sitä kuka mä olen, ja miten mä sovin tähän maailmaan ja toki hirveen huonostihan tähän maailmaan pedofiilit sopii. Haastateltava 3

4.2.3. Vaikeus muodostaa suhteita oman ikäisiin

Yksi emotionaaliseen samaistumiseen liittyvä näkökulma on tekijän kokemus siitä, että hänellä on enemmän yhteistä lapsen kuin aikuisen kanssa. Tekijä haluaa muodostaa läheisemmän ja syvemmän suhteen lapsen kanssa, vaikka siihen ei kuuluisi seksuaalinen kontakti. (Seto 2018, 107.)

Haastateltava 1 kuvasi, että on vaikea sanoa, mikä on tekijän kiinnostusta ja halua hakeutua nuorempien seuraan, ja mikä taas kyvyttömyyttä olla oman ikäisten seurassa. Jos tekijällä ei ole kumppania, on hankala arvioida, onko tekijä kyvytön suhteeseen, vai eikö hän vain halua parisuhdetta, vai haluaako hän nimenomaan hakeutua lasten ja nuorten seuraan. Kuitenkin **haastateltava 1** mainitsi, että usein tulee vaikutelma, ettei tekijä pärjäisi oman ikäisten seurassa, ja ettei tämä välttämättä löytäisi ystävää tai kumppania. **Haastateltava 1** kertoi, että tekijä harvemmin itse kertoo, ettei löydä kumppania tai ystäviä, mutta saattaa sivuta aihetta. **Haastateltava 2** kertoi siitä, miten jotkut tekijät kertovat, että he eivät halua lähestyä oman ikäisiään. Alaikäiset lapset ovat heille helpompi ja vähemmän pelottava kohde. Samanlaista ajatusmaailmaa tuli esille **haastattelussa 1**, jossa **haastateltava 1** kertoi, että joillekin tekijöille aikuinen pariutumismaailma näyttäytyy hyvin raadollisena. Tekijät eivät halua lähteä sellaiseen maailmaan ja he kokevat vaikeaksi, että heidän tulisi olla arvioinnin kohteena ja tehdä vaikutus toiseen ihmiseen. Pelko saattaa liittyä arvioitavaksi asettumisesta, mutta tästä seikasta ei voida vetää suoraa yhteyksiä tekoon.

Tosi monella tekijällä on itseasiassa koulukiusattuna olemisesta kokemusta. Ne monesti kertoo omasta elämästä, et heit on tosi paljon kiusattu, ja semmonen kokemus itsestä on, että mä oon tosi huono ja arvoton. Usein sitten jossain keskustelupalstalla joku nuori vaikka kuvaa sitä, että mul on kurjaa, niin he pystyy tosi nopeesti pääsemään samalle aaltopituudelle, et joo mul on kanssa, et tavallaan asettuu siihen vertaistuen rooliin, ja tukijan tukevan aikuisen rooliin siinä. Sillä tavalla jotenkin se uhri kokee, et täs on joku tyyppi joka ymmärtää, se on kokenu samaa kun minä, tää on aika tyyppillistä, että siinä on jotain sellasta ulkopuolisuutta ja syrjityks tulemisen kokemusta monilla uhreilla myöskin. Haastateltava 3

4.3. Edistämistekijät

Edistämistekijät ovat nimensä mukaisesti niitä tekijöitä, jotka edistävät tekijän syyllistymistä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Edistämistekijät on jaettu henkilön ominaisuustekijöihin ja henkilöön liittyviin olotilatekijöihin. Ominaisuustekijöitä ovat ihmisen yksilölliset eroavaisuudet. Näistä pidetään tärkeänä ihmisen yksilöllistä taipumusta antisosiaaliseen käyttäytymiseen, antisosiaalisen persoonallisuuden piirteet, antisosiaaliset asenteet ja uskomukset, sekä heikko itsesääätelykyky. (Seto 2018, 95.) Haastatteluiden kautta asiantuntijat kertoivat tekijöiden ominaisuustekijöihin liittyvistä seikoista, kuten tekijän yhteiskunnallisen aseman, rikollisuuden ja sosiaalisten suhteiden vaikutuksesta tekoon. Näistä enimmäkseen haastatteluissa tuli ilmi tekijän sosiaalisiin suhteisiin liittyviä teemoja ja näkökulmia.

Henkilön olotilaan liittyvillä tekijöillä tarkoitetaan dynaamisia, eli ajan kuluessa muuttuvia ja kehittyviä tekijöitä, kuten alkoholismi, huumeidenkäyttö sekä henkilön voimakkaat mielialat, kuten viha Seto (2018, 95). Haastatteluissa nousi jossain määrin esille tekijöiden päihde- ja mielenterveysongelmat. Haastateltavat avasivat omaa kokemustaan tekijöiden kokemuksesta seksuaalisen hyväksikäytön uhrina olemisesta, sekä muista tekijän elämän haasteista teon taustalla. Kuitenkaan henkilön olotilaan liittyvät seikat, eivät tulleet vastauksissa esille merkittävänä syynä teolle, mutta mahdollisena yhtenä osatekijänä.

4.3.1. Ominaisuustekijät

Haastatteluiden yhtenä osa-alueena oli selvittää millaisista yhteiskunnallisista olosuhteista tekijät tulevat sekä minkä tasoisia päihde- ja mielenterveysongelmia tekijöillä on. Nämä liittyvät Seton mallissa ominaisuustekijöihin, jotka ovat osa ihmisen antisosiaalista käyttäytymistä ja antisosiaalisia persoonallisuuden piirteitä. Kaikissa haastatteluissa tuli esille se, että tekijöiden yhteiskunnallinen asema vaihtelee, eikä sosiaalisesta asemasta voida tehdä yhteneväisiä päätelmiä. **Haastateltava 1** kertoi tekijöiden olevan suurimmaksi osaksi työssäkäyviä, ja alempaa keskiluokkaa tai keskiluokkaa olevia henkilöitä. Tekijöiden elämänhistoriaa yhdistää työssä käyminen, opiskeluhistoria, ja eri tasoiset tutkinnot. **Haastateltava 1** kuvasi tekijöiden olevan kiinnittyneitä yhteiskuntaan. **Haastateltava 4** totesi, että tekijöiden yhteiskunnallinen asema on vaihteleva. Kaikki tekijät eivät ole syrjäytyneitä, vaikka heitäkin tekijöiden joukossa on. Tekijät saattavat olla elämässään hyvinkin menestyneitä yksilöitä. **Haastateltava 3** totesi saman suuntaisesti, että tekijöiden joukossa on asunnottomia, työttömiä, työssäkäyviä ja hyvässä asemassa työskenteleviä henkilöitä, jolloin profiilintia tämän suhteen ei voi tehdä. **Haastateltava 3** kuvasi seksuaalirikollisten olevan enemmän tavallisia kansalaisia, vaikka muutosta tähän on ollut havaittavissa, ja nykyään tekijöiden joukossa tulee enemmän esille syrjäytyminen ja päihdeongelmat.

Hoikkala ja muut (2021, 22) viittavat Hansonin ja Morton-Bourgonin (2005) meta-analyysin, jonka mukaan antisosiaalisuutta pidetään merkittävänä seksuaalirikoksiin liittyvänä riskitekijänä. Tämä

tarkoittaa sitä, että seksuaalirikollisuus esiintyy tekijän elämässä osana muuta rikollisuutta (Hoikkala ym. 2021, 22). Tähän seikkaan peilaten vastauksista tuli ilmi, ettei tekijöillä välttämättä ole aikaisempaa rikoshistoriaa taustalla, ja että suurin osa tekijöistä on rikollisuuden suhteen ensikertalaisia. **Haastateltava 1** totesi, että mikäli tekijällä on aikaisempaa rikollisuustaustaa, saattaa se kytkeytyä lapsikohteisuuteen, kuten lapsikohtaisen materiaalin hallussapitoon. Etenkin silloin, jos tekijällä on aikaisempaa lapsikohteista taustaa, lapsikohteisia rikoksia voi olla historiassa. **Haastateltava 2** kertoi, että teon uusijoita on olemassa, jolloin yleensä sama lapsiin kohdistuva teko toteutuu uudestaan. **Haastateltava 3** kertoi viiden vuoden sisällä tapahtuneesta muutoksesta. Tekijöiden päihteenkäyttö on lisääntynyt ja tekijöillä on aiempaa enemmän rikoshistoriaa. **Haastateltavan 3** mukaan nykyään on tyypillisempää, että tekijällä on taustalla monimuotoista rikollisuutta. Tekijän rikoshistoriassa voi olla aikaisempia seksuaalirikoksia, mutta myös muita rikoksia, kuten huumausainerikoksia ja väkivaltaa. **Haastateltava 4** totesi, että minkäänlaista tyyppitapausta on vaikea määrittellä. Kuitenkin hän kertoi olevan olemassa niitä tekijöitä, joilla on muuta rikollista oireilua taustalla, kuten petoksia tai päihdeongelmaan liittyviä rattijuopumuksia. **Haastateltava 4** totesi vaikeimman, mutta vähäisimmän asiakasryhmän olevan seksuaalirikosten uusijat. Seksuaalirikosten uusimisriksi on hänen mukaansa pienempi kuin muiden rikosten kohdalla.

4.3.2. Sosiaalisuus

Vaikka lapsen seksuaaliset hyväksikäyttäjät eivät mahdu yhteen muottiin, on haastateltavien mukaan olemassa tekijöitä, joiden sosiaalisissa suhteissa ja laadussa on nähtävissä yhteneväisyyksiä. Tekijän sosiaalinen eristyneisyys kuului jokaisen haastateltavan vastauksissa. Sosiaalista eristyneisyyttä kuvattiin monitasoisena ilmiönä, ei pelkästään yhteiskunnasta tai läheisten piiristä eristäytymisenä. Eristyneisyys vaikuttaa olevan sekä fyysiseen että tunne-elämään liittyvä ilmiö tekijän elämässä. Haastateltavien vastauksista nousi esille, että on hyvin vaikea sanoa tyyppitapausta siitä, millaisia sosiaalisia suhteita tekijöillä on. Vastausten perusteella on olemassa niitä tekijöitä, joilla on paljon sosiaalisia suhteita, kuten ystäviä, parisuhde, oma perhe, ja omia lapsia. Toisaalta esiin nousi se, että osalla tekijöistä sosiaalinen elämä on hyvinkin köyhää, ja heillä ei ole halua olla kontaktissa muiden ihmisten kanssa.

Haastateltava 2 teki jaottelua sosiaalisissa suhteissa tekijöiden iän mukaan. Hän kuvasi, että nuoremmilla tekijöillä voi olla aktiivisia sosiaalisia suhteita ja ystäviä molemmista sukupuolista. **Haastateltava 2** kertoi, että toisaalta on myös niitä nuoria, joille sosiaalinen käyttäytyminen vastakkaisen sukupuolen kanssa on hankalaa. Nuoremmilla tekijöillä voi olla seurustelusuhteita ikäistään nuorempien kanssa, eikä tilanne muutu, vaikka tekijälle tulee itselleen lisää ikää. Iäkkäämmistä tekijöistä haastateltava mainitsee perheelliset tekijät, joille asia on niin kutsuttu ”piilojuttu”, ja taas toisaalta myös ne tekijät, joilla ei ole minkäänlaista muuta sosiaalista elämää, eivätkä he halua olla muiden kanssa kontaktissa. **Haastateltava 3** kertoi, että nuoremmilla tekijöillä saattaa olla enemmän ihmissuhteita, kuten parisuhde. **Haastateltava 3** kuvasi, että on olemassa tekijöitä, joiden

elämä näyttäytyy olevan päällisin puolin aivan normaalia. **Haastateltava 4** totesi, että teon motiivit voivat olla erilaiset, mikäli kyseessä on tekijä, jolla on omaa perhettä ja parisuhde, kun taas, jos kyseessä on niin kutsuttu "*peräkammarinpoika*", jolla ei ole sosiaalisia kontakteja. **Haastateltava 4** pohti, onko tällaisen eristäytyneen tekijän motiivina paikata sosiaalisten kontaktien puutetta, kun tekijä hakeutuu omaa ikää selvästi nuorempien joukkoon. **Haastateltava 4** mietti, että riittääkö lähtökohtaisesti tällaisen tekijän sosiaaliset taidot oman ikäisten kanssa olemiseen.

Haastateltava 1 toi esille, että tekijöiden sosiaaliset taidot vaihtelevat yksilöittäin. Tekijä saattaa olla hyvinkin taitava sosiaalisesti, jolloin hän osaa toimia maailmassa ja ymmärtää asioiden näkökulmia. **Haastateltava 4** mainitsi, että tekijällä saattaa olla sosiaalista silmää ja sosiaalista kyvykkyyttä, kun hän onnistuu saamaan lapset ja nuoret kiinnittymään kontaktiin itsensä kanssa. **Haastateltavan 4** mukaan on myös niitä tekijöitä, jotka eivät hallitse sosiaalisia taitoja ollenkaan, vaan saattavat esimerkiksi lähettää lapselle kuvan sukuelimestään välittömästi. Tällaisen teon motiivina saattaa olla nautinnon saaminen lapsen reaktiosta. **Haastateltava 2** kertoi, että osa tekijöistä kertovat itse sosiaalisten taitojensa olevan heikot. He saattavat perua lapsen kanssa sovitun tapaamisen, koska eivät uskalla esiintyä omilla kasvoillaan ja omana itsenään. Toisaalta **haastateltava 2** mainitsi, että tekijöiden joukossa on myös hyvinkin "*supliikkimiehiä*", jotka tulevat kaikkien kanssa toimeen.

Haastateltava 3 kuvasi tekijöiden sosiaalisissa taidoissa olevan puutteita. Hänen mukaansa tekijöillä saattaa olla hankaluuksia etenkin jämäkkyystaitojen kanssa. Osa tekijöistä saattaa olla hyvinkin passiivisaggressiivisia, ja pyrkivät vaikuttamaan vuorovaikutukseen "*marttyyrin roolilla*". **Haastateltava 3** mainitsi, että tekijöille tyypillistä on myötäillä vuorovaikutuksessa toisia ihmisiä ja olla sanomatta asioista suoraan. **Haastateltava 3** kuvasi tekijöiden vuorovaikutustyyliä "*välttelevänä vuorovaikutustyylinä*", jossa tekijä välttelee konflikteja toisten kanssa. Harvinaisempaa on, että tekijällä ilmenisi jämäkkää, avointa ja rehellistä vuorovaikutusta. **Haastateltava 2** totesi, että tekijän vuorovaikutus saattaa olla suoranaisesti käskyttävää, joka vaatii tekijältä taitoa. **Haastateltava 2** kuvasi tällaista vuorovaikutusta termillä "*positiivinen käskyttämien*", joka tehoaa nuoriin.

Haastateltavat nostivat esille, että usein tekijöiden sosiaaliset taidot eivät kuitenkaan riitä samaan ikäryhmään kuuluvan kumppanin, usein naisen löytämiseen. **Haastateltavan 2** mukaan joillain tekijöillä on ongelmia muodostaa suhteita saman ikäisiin aikuisiin ja, että alaikäiset lapset ovat vähemmän pelottava kohde, kuin aikuiset naiset. Lisäksi kyseessä voi olla tekijän halu kontrollointiin ja haluun olla vahvempi osapuoli, kuten tekijän ajatuksissa "*vahvan miehen malli*" saattaa edellyttää. Haastattelussa nousi esille se, että vanhempiin ihmisiin verrattuna nuoriin voi olla helpompi vaikuttaa:

Kun ne on nuorempia niitä on helpompi hallita. Sieltä löytyy ihan suoranaista käskyttämistä. Vois sanoa näin positiivista käskyttämistä ja sehän teho nuoriin ja semmosiin, jotka ei vielä asiasta ehkä kunnolla ymmärrä ja ne eivät ehkä edes näe sitä, että heitä viedään tässä. Se vaatii tekijältä tietynlaista taitoa. Näiden nuorien kohdalla se on paljon helpompaa, kun se sitten olis samaikäiseen kohdistuvaa samanlaista käytöstä, niin uskoisin, että siellä vois tulla sitten paljon enemmän sitä negatiivista palautetta. **Haastateltava 2**

Haastateltavista kaksi kuvasi tekijöiden sosiaalisten suhteiden laatua tarkemmin. **Haastateltava 1** kertoi, että tekijöillä alkaa teon läheisyydessä sosiaalisten suhteiden väheneminen. Tekijällä saattaa olla sosiaalista piiriä ympärillään, mutta hän ei koe yhteyttä toisiin ihmisiin. **Haastateltavan 1** kokemuksen mukaan tekijä alkaa käymään sisäistä dialogia teon oikeellisuudesta. Tekijä ymmärtää tekevänsä jollain tasolla väärin, jolloin hän alkaa etäännyttämään itseään muusta lähipiiristään. Tämän kautta tekijän on helpompi omassa päässä kehittää tekoon liittyviä asioita, kun hänen sosiaalisista suhteistaan tuleva palaute vähenee. Sosiaalistensuhteiden ”jäätyminen” taas aiheuttaa tekijälle kokemuksen ihmisten etäisyydestä, ja siitä ettei suhteista muiden kanssa saa kaikkea mitä haluaisi. Toisaalta haastateltava kuvasi, että osalla sosiaaliset suhteet jatkuvat samanlaisina kuin ennenkin.

Siinä alkaa semmonen tai sitten pidempään jatkunut sellanen sosiaalisten suhteiden väheneminen tai muuttuminen kädenlämpöiseksi. Eli ovat sosiaalisesti mukana mutta eivät välttämättä koe sinänsä sellasta yhteyttä toisiin ihmisiin niin paljon tai sitten se on just niin kuin he kuvaa kädenlämpöiseksi tai valjuksi. **Haastateltava 1**

Haastateltava 3 kuvasi saman tapaisesti ajatuksiaan siitä, että tekijällä voi olla monenlaisia ihmissuhteita, joissa hän kuitenkin kokee pinnallisuutta. Tekijällä voi olla parisuhde, mutta siinä ei pysytä jakamaan asioita ja kaverisuhteissa voi olla haasteita jakaa syvällisempiä asioita. Tyypillistä on ihmissuhteiden pinnallisuus, ja niiden ajautuminen huonompaan suuntaan ennen tekoon syyllistymistä. Tämä ei kuitenkaan ole automaatio tai pidä kaikkien tekijöiden kohdalla paikkaansa. **Haastateltava 1** kuvasi sosiaalista eristyneisyyttä sisäisenä kokemuksena, jolloin tekijä ei tiedä, mitä hänen sosiaalisista suhteistaan puuttuu mutta tietää jotain puuttuvan.

Se on enemmän sellanen sisäinen kokemus mikä heille syntyy. Vähän sellasta, että ei nyt mä en oo siinä porukassa missä pitäis olla ja että mä en saa yhteyttä ihmisiin ja jotain jää puuttumaan. Ne kysymykset mitä saattaa alkaa risteilemään, niin tulee sellanen tunne että niihin ei oikein edes löydy vastausta heille itsellään, että mitä niinku puuttuu. **Haastateltava 1**

Osahan sanoo, että he ovat hyviä kyllä luomaan suhteita, mutta sit ne jää pinnallisiksi. Ja osahan näist miehistä on supliikki miehiä, että pystyvät silleen ihan tosi miellyttäviä olemaan, mutta lopulta ne jää semmosiks niin kun hyvän päivän tutuiks. Se on tyyppilistä. Haastateltava 3

Haastateltava 1 kuitenkin muistutti, ettei sosiaalisesti eristäytynyttä tai sisäänpäin kääntynyttä ihmistä voi heti tuomita rikolliseksi lapsen hyväksikäyttäjäksi, ja taas toisaalta osa lapsen seksuaalisista hyväksikäyttäjistä ei ole muista ihmisistä eristäytyneitä.

4.3.3. Olotilatekijät

Haastateltavat kertoivat jonkin verran olotilatekijöihin liittyvistä tekijöiden mielenterveysongelmista. Vastausten mukaan, haastateltavilla ei ollut tähän asiaan yhdenlaista kokemusta. **Haastateltava 2** kertoi, että harvemmin tekijät lähtevät kertomaan mielenterveysongelmistaan. Tämän kertomista helpottaa se, jos tekijä itse ymmärtää toimineensa väärin ja haluaa olla avoin sekä totuudenmukainen. Tekijät saattavat enemmänkin kertoa omista sydänsuruistaan, epäonnistuneista suhteistaan, ja menetetyistä rakkauksistaan. **Haastateltava 4** kertoi, että tekijöillä, jotka ovat syrjäytyneitä, on esiintynyt masennus- ja skitsofreniadiagnooseja. Tämän lisäksi addiktoivaa käyttäytymistä on havaittavissa monella tekijällä. **Haastateltava 1** totesi, että mikäli tekijällä on mielenterveysongelmia, ne ovat alkaneet jo ennen tekoa, mutta näitä ongelmia ei ole tullut paljoa vastaan. Tekijöillä on saattanut olla masentuneisuutta, tai masennuskausia, mutta ei niin sanottuja vakavia mielenterveyden ongelmia. Rangaistusprosessin aikana tekijöille saatetaan diagnosoida lapsikohteinen seksuaalinen mieltymys, mikä tapahtuu kuntoutusprosessin kautta. **Haastateltava 1** kertoi, että hänen arvionsa mukaan yhdellä asiakkaalla on ollut mahdollisesti neuropsykiatrista häiriötä. **Haastateltava 3** kuvasi muutosta, joka on tapahtunut noin viiden vuoden aikana tekijöiden mielenterveydessä. Tekijöiden mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja ne alkavat olla vaikeita. **Haastateltavan 3** mukaan on tyyppillistä, että tekijöillä on masennusta, vaikeita persoonallisuushäiriöitä, epävakautta, antisosiaalisuutta, narsismia, sosiaalisten tilanteiden pelkoa ja ahdistuneisuushäiriötä. Tekijöillä korostuu myös neuropsykiatristien häiriöt, kuten ADHD ja autisminpiirteet ja jonkin verran skitsofrenia.

Tekijöiden päihteidenkäyttö tuli vähemmän esille haastateltavien vastauksissa, eikä sitä koettu olevan merkittävästi tekijöillä. **Haastateltava 2** kertoi tekijöiden päihteidenkäyttöä olevan jonkin verran havaittavissa, mutta ei huomattavasti. Tekijöiden toiminta ei ole päihdelähtöistä. **Haastateltava 2** kertoi, että tekijät saattavat olla itse päihteitä vastaan ja tätä kautta pyrkivät opettamaan lapselle tai nuorelle päihteetöntä elämää turvallisena aikuisena. **Haastateltava 4** totesi, että mitään rankkoja päihdeongelmia ei tekijöillä ole havaittavissa. Tekijöillä saattaa olla satunnaista päihteidenkäyttöä, mitä on myös muussa väestössä normaalisti.

4.4. Tilannetekijät

Michael Seton MFM-mallin mukaan toteutuneeseen seksuaalirikokseen tarvitaan teon mahdollistavat tilannetekijät, joita ovat teon olosuhteet, aika, paikka ja haavoittuvassa asemassa olevat lapset sekä huoltajat, jotka eivät ole läsnä. Tilannetekijät ovat yksilöstä ulkopuolisia tekijöitä, jotka ovat vuorovaikutuksessa yksilön ominaisuus tekijöiden kanssa. Tilannetekijöiden voidaan katsoa kuuluvan muuttuviin ja dynaamisiin olotilatekijöihin, ja olevan vuorovaikutuksessa yksilön ominaisuustekijöihin. Seto mainitsee korkean motivaation omaavilla tekijöillä olevan suurempi todennäköisyys etsiä ja luoda tekoon soveltuvia tilanteita. (Seto 2019, 11.) Haastatteluissa nousi paljon esille olosuhteiden vaikutus teon toteutumiseen. Etenkin haastateltavat toivat esille kontaktin luomisen merkitystä teon mahdollistajana. Toisaalta tuotiin myös esille sitä, että vaikka kontaktin luominen olisi tekijälle helppoa, niin saattaa teko kuitenkin olla toteutumatta tekijän päätöksestä tai saamattomuudesta. Näin tilannetekijät ovat siis vahvasti yhteydessä tekijän ominaisuustekijöihin.

4.4.1. Olosuhteet

Seton (2019, 13) mukaan ajalla ja paikalla on seksuaalisen hyväksikäytön toteutumiseen merkitystä. Kaikissa haastatteluissa nousi esille kontaktin luominen lapseen verkon välityksellä. Sitä luonnehdittiin helpoksi tavaksi, jolloin tekijä pystyy kirjoittamaan viestejä usean lapsen kanssa samanaikaisesti. Kuitenkin haastatteluissa nousi esille teko tapojen suuri määrä, joten on hankalaa sanoa mikä on tyypillisin tekoon johtava ketju. **Haastateltava 4** totesi, että tekoja voi tapahtua muun muassa harrastustoiminnassa, yleisötapahtumissa, verkossa, kodeissa, julkisilla paikoilla ja kouluissa. **Haastateltava 4** kertoi, että tekijä saattaa lähettää jopa kahdelle sadalle lapselle saman viestin somen kautta, tai etsiä erilaisilta harrastuspalstoilta heidän yhteystietojaan. **Haastateltava 1** mainitsi, että netissä tekijän on helppoa aloittaa keskustelu monen lapsen kanssa yhtä aikaa, jolloin joku jää aina keskustelemaan pidempään.

*Jos osaa kymmensormijärjestelmän, niin verkon heittäminen vesille on tosi helppo, et alotat vaikka kymmenen kanssa samaan aikaan keskustelun, ja sä pystyt nopeesti kirjoittaa niin sieltä jää joku, joka jää keskustelemaan pidempään, osa putoo pois. Jos on hallussa kirjoittaminen niin se onnistuu. **Haastateltava 1***

Haastateltava 2 ja **haastateltava 4** kertoivat, miten usealla lapsella on avoin profiili erilaisissa verkkopalveluissa, joka helpottaa kontaktin ottamista heihin. **Haastateltava 1** totesi, että verkkopalveluissa tekijän on helppo aloittaa lapsen kanssa keskustelu. Verkkopalvelut, missä lapsilla on profiilikuvia itsestään mahdollistaa kuvien kommentoimisen ja lapsen lähestymisen sitä kautta. Michael Seton MFM-mallissa läsnä olevat vanhemmat ovat osa niitä tilannetekijöitä, jotka voivat ehkäistä

teon tapahtumisen (Seto 2019, 12). Myös Leclerc ja muiden (2011, 223) mukaan potentiaaliset tilanteet hyväksikäytölle ovat huoltajan poissaolo ja riittämätön valvonta julkisilla alueilla. Haastateltavien vastausten mukaan verkko mahdollistaa tällaisen toimintaympäristön tekijälle, kun lapsi käyttää sitä itsenäisesti ilman aikuisen valvontaa. **Haastateltava 3** mainitsi, että joskus nuori saattaa hakea seurustelu- tai seksisuhdetta verkon kautta, jolloin keskustelu saattaa nopeastikin muuttua seksuaalisävytteiseksi.

Haastateltava 1 mainitsi, että toisaalta mikäli tekijän elämäntilanne on sellainen, että hänen ympärillään on lapsia tai nuoria, se saattaa vaikuttaa teon syntymiseen. **Haastateltava 4** kertoi myös kokemuksestaan, että tekijä saattaa ottaa kontaktin lapsiin harrastustoiminnan kautta, jolloin hänen ympärillään on luonnollisesti lapsia. **Haastateltavan 3** mukaan tavallisimmillaan tekijä ottaa kontaktia lapseen hakeutumalla jollakin verukkeella lapsen seuraan ja tätä kautta voittaa lapsen luottamuksen. **Haastateltava 3** totesi, että vanhemman tai sukulaisten ollessa hoitamassa lasta luottamussuhde on jo valmiiksi olemassa. Seksuaalinen tilanne syntyy vähitellen, kun esimerkiksi normaali lapsen silittäminen alkaa seksualisoitumaan. **Haastateltava 3** kuvasi, että vähitellen tekijä hivuttautuu tilanteessa eteenpäin ja sopivuuden rajat siirtyvät vähitellen. **Haastateltava 1** totesi, että kontaktin luominen jonkun toiminnan kautta syntyy yleensä niin, että tekijä alkaa ”flirttailemaan” nuoren kanssa esimerkiksi kehumalla tämän ulkonäköä ja kypsyyttä. **Haastateltava 1** kuvaa yhtä tekoon johtavaa tilannetta seuraavanlaisesti:

Hän oli hyvin pieneltä paikkakunnalta ja hänelle tuli työttömyysjakso, sitä ennen hänen ihmissuhteensa oli kaikki omanikäisten kanssa. Ja sit hän putosi tästä työstä, siitä seuras työttömyys ja työttömyyden jälkeen hävis se muu sosiaalinen piiri, ja hän alkoi viettää sitten sen kylän porukassa aikaa, ja se porukka oli hyvin heterogeeninen. Se porukka koostui myös kylän nuorista, jotka pyöri tässä samassa porukassa. Hän ei tarkoituksella lähtenyt sinne nuoria kohti, vaan sattui olemaan se olosuhteen dynamiikka, että meillä on tässä kyläyhteisössä tietty porukka mikä vetää toisiaan puolee. Nuoret tarvitsee paikan missä olla, nuoret antaa rahaa tai haetaan kaljaa, tällanen oli se yks ympäristö.

Haastateltava 1

4.4.2. Vuorovaikutussuhteen luomisesta kohti seksuaalisuutta

Kaikki haastateltava toivat esille sen, miten vuorovaikutuksen luomisen kautta tekijä lähestyy lasta. Kuten aiemmin mainittu, niin verkossa vuorovaikutuksen luominen on tekijälle helppoa kuvien kommentoimisen, ja muun keskustelun avulla. **Haastateltava 1** kertoi miten tekijä vie tilannetta verkossa eteenpäin kommentoimalla lapsen ulkonäköä, kyselemällä lapsen kotioloista, arjesta ja henkilökohtaisuuksista. Lapselle tulee käsitys tekijästä kivana tyyppinä. **Haastateltava 2** kertoi myös tekijän kyselevän lapsen elämästä, ja keskustelu saattaa nopeastikin muuttua seksuaaliseksi. Toisaalta keskustelu saattaa kestää kauankin, kuten myös **haastateltava 1** totesi. **Haastateltava 3**

kertoi, että tekijä luo nimenomaan luottamuksellisen suhteen verkon välityksellä lapseen. **Haastateltava 1** kuvasi miten tekijä hyödyntää aikuisen asemaa ja valtaa lapseen, sekä lapsen luottamusta tekijää kohtaan. Etenkin tämä tapahtuu silloin, jos kyseessä on pieni lapsi. Tekijä hyödyntää lapsen tietämättömyyttä ja luottamusta toiseen, ja samalla vie lasta kohti aikuista seksuaalisuutta.

Sieltä löytyy ihan suoranaista käskyttämistä. Vois sanoa näin positiivista käskyttämistä ja sehän teho nuoriin ja semmosiin, jotka ei vielä asiasta ehkä kunnolla ymmärrä ja ne eivät ehkä edes näe sitä, että heitä viedään tässä. Se, totta kai vaatii tekijältä tietynlaista taitoa. Haastateltava 2

Haastateltava 2 kertoi, että jossakin vaiheessa tekijä saattaa ehdottaa lapselle tapaamista. Tekijä on valmis liikkumaan pitkiäkin matkoja tapaamista varten. Tapaaminen saatetaan sopia paikkaan missä ei ole muita ihmisiä, esimerkiksi autolla menemistä syrjäiselle metsätielle. **Haastateltava 3** totesi, että kun luottamuksellinen suhde on syntynyt, jossakin vaiheessa tekijä ehdottaa tapaamista kasvokkain. **Haastateltava 3** kertoi kaavasta, jonka mukaan ensimmäisillä tapaamisilla ei välttämättä tapahdu mitään merkittävää, vaan tekijä enemmänkin *“tunnustelee”*, miten lapsi kiinnittyy häneen. Tämän jälkeinen tapaaminen saatetaan sopia paikkaan, missä ei ole muita ihmisiä. Tekijä ei välttämättä vieläkään tee itse tekoa, mutta hän saattaa viedä tilannetta epäsovivan rajalle ja katsoa lapsen reaktioita siihen. Seuraavilla tapaamisilla tekijä vähitellen menee aina askeleen pidemmälle. **Haastateltava 1** totesi, että seksuaalisuus tulee hiljalleen suhteeseen mukaan, joka saattaa alkaa tavallisena vuorovaikutuksena. Tekijä saattaa ensin kysyä lapselta siihen liittyviä kysymyksiä, ja tämän jälkeen alkaa näyttämään seksuaalista materiaalia tutkien lapsen reaktioita siihen. **Haastateltava 4** kuvasi, että tekijä saattaa altistaa lapsen omalle seksuaaliselle toiminnalleen, esimerkiksi katselemaan tekijän omaa masturbointia. Tekijälle voi myös riittää, että lapsi vain vastaanottaa materiaalin häneltä.

Hänellä oli tällanen nuorten poikien porukka, joille hän välitti jotain, ja sitä mukaan, kun hän sai niitä puhelinnumeroita heiltä, niin sitä mukaan hän sit siinä vuorovaikutuksessa heidän kanssaan pikkuhiljaa toi sinne jotain kysymyksiä mukaan. Hän rupes lähettelee kännykällä linkkejä tällasiin lyhyisiin pornopätkiin, ja katto, että mikä se reaktio niistä syntyy, ja sen jälkeen lähetti kuvia omasta sukuelimestään, ja kattoi mikä reaktio niistä syntyi, sit rupes kyselemään heiltä takasin kuvia näistä, ja sit lähetti videomateriaalia omasta itsetyydytyksestään ja katsoi että mitä reaktioita siitä syntyy. Haastateltava 1

Haastateltava 2 kertoi miten tekijä aluksi pitää yhteyttä lapseen kehumalla tätä, kutsumalla lasta *“kullaks”* ja suunnittelemalla kivoja yhteisiä tekemisiä lapsen kanssa. **Haastateltava 2** kuvasi tapahtumaa sanalla *“positiivinen käskyttäminen”*, jolloin tekijä jankuttaa asioista lapselle niin kauan,

että lopulta lapsi suostuu esimerkiksi lähettämään kuvan itsestään. **Haastateltava 3** kertoi, että toisaalta lapset saattavat uskoa, että verkon toisessa päässä on samanikäinen, ja he voivat rakastua tähän. Tällöin lapselle muodostuu käsitys siitä, että he ovat tekijän kanssa tasavertaisia kumppaneita. Nuoret saattavat kokea, että asiassa ei ole tapahtunut rikosta, koska he kokevat seurusteluvansa tekijän kanssa. Myös **Haastateltava 2** kertoi, että lapsi saattaa uskoa verkon toisessa päässä olevan suurin piirtein heidän ikäisensä henkilö, ja ihastua tätä kautta tekijään. Tällöin suhde lapseen on luotu, ja he ovat siinä täysillä mukana.

Esiinnyttään nuorempana kun oikeesti ollaankaan, eli esiinnyttään semmosen nuoren tai lapsen ikäisenä henkilönä, mikä tavallaan on omiaan luomaan sitä luottamusta. Nää asianomistajat saattaa kokee, et he ihastuu tai rakastuu tai tästä tulee heille poikaystävä, vaikka he ei oo koskaan tätä ihmistä nähnykkään. Mut et se verkossa eläminen on erilaista heille, et se on sellanen samanlainen maailma kun tää tosielämän maailma.

Haastateltava 4

Haastateltava 2 totesi, että harvemmin tekoon liittyy kiristämistä tai uhkailua. **Haastateltava 3** kertoi, että on todella harvinaisempaa, että tilanteisiin liittyy väkivaltaa tai pakottamista. **Haastateltavan 4** mukaan on olemassa myös se kaikista väkivaltaisista tekijäporukka, joka fyysisellä väkivallalla tai väkivallan uhalla pääsee haluamaansa lopputulokseen, eikä lapsella tai nuorella ole kykyä itse toimia tilanteessa. **Haastateltava 4** totesi, että pakottamista tekoon saattaa esiintyä isoissa yleisötapahtumissa, jolloin tekijä voi pakottaa uhrin esimerkiksi suuseksiin.

4.4.3. Haavoittuvassa asemassa olevat lapset

Haavoittuvassa asemassa olevat lapset kuuluvat Seton mallissa osaksi tilannetekijöitä. Seksuaalirikosten uhrien ominaisuuksia lähdetään hyvin varovasti käsittelemään kirjallisuudessa, koska tekoa ei tule ikinä laittaa uhrin syyksi. Kun kyse on lapsista, on uhrien haavoittuvuustekijöiden analysointi tärkeää, että saadaan luotua tekoa ennalta ehkäiseviä malleja. (Seto 2019, 12.) Voidaanko tällaisia lapsen haavoittuvuustekijöitä määritellä konkreettisesti, kun kyseessä on seksuaalirikos? **Haastateltava 1** totesi, että ainakin yksi seikka, joka vaikuttaa uhrin valintaan, on pääsy uhuriin, eli tekijän mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa niin, ettei se herätä kysymyksiä heidän suhteestaan toisiinsa. Tällaisia voi olla muun muassa sukulaisuus suhde ja harrastuspiirit. Toisena seikkana **haastateltava 1** mainitsi sen, että lapsi tai nuori viettää aikaa paikoissa, missä ei ole muita aikuisia, ja hänen perheoloissansa on repaleisuutta. **Haastateltava 3** kertoi uhrien olevan yleensä itsekkin melko huonossa asemassa. Esimerkiksi uhrin saattavat olla karussa lastensuojelulaitoksesta ja sitä kautta päätyvät ”hyväntekijän” luokse. Voi olla, että tekijä tarjoaa uhrille tupakkaa, viinaa tai huumeita. Joillakin uhreilla on taustalla paljon yksinäisyyttä ja kiusaamista. Tyypillistä on, että uhreilla on kokemuksia ulkopuolisuudesta ja syrjityksi tulemisesta. Kun lapsi kertoo esimerkiksi

keskustelupalstalla näistä kokemuksistaan, tekijä saattaa päästä nopeastikin lapsen kanssa samalle aaltopituudelle ja luoda yhteyden.

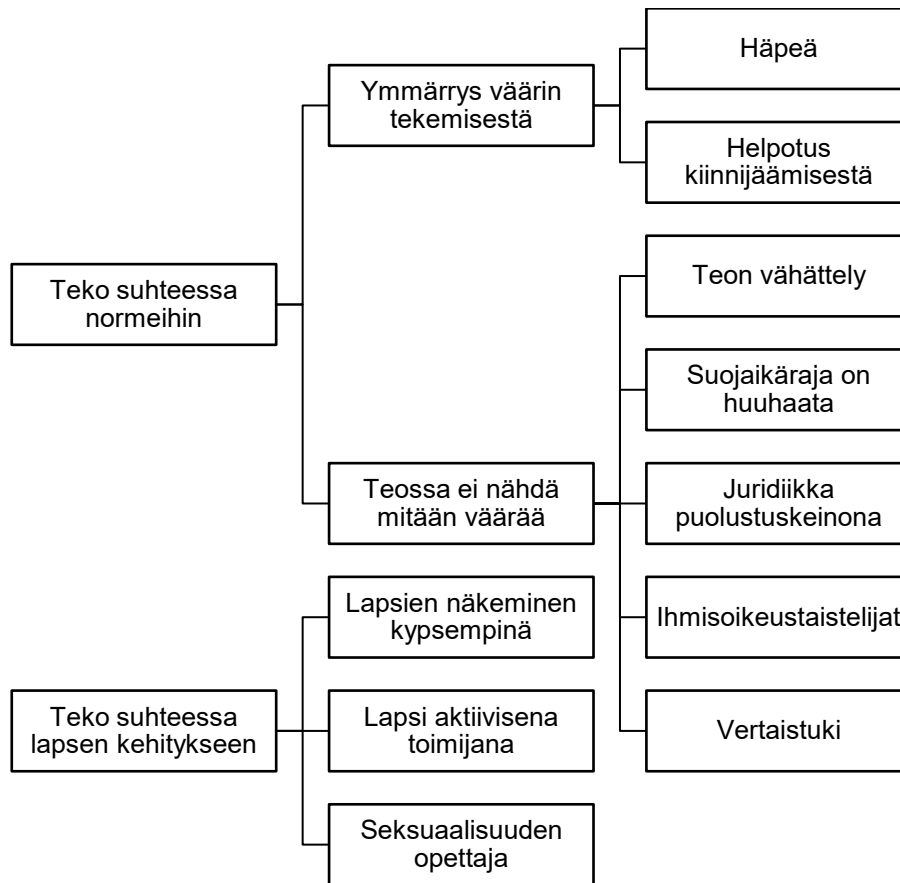
*Se valikoitumisen menetelmä, aika monella se perustuu joko siihen, et se on hyvin lähellä se uhri tai siinä läheisyydessä, et sen uhrin kanssa voi olla vuorovaikutuksessa ilman että se herättää kysymyksiä, tai sitten toinen on tää että otetaan vaan joku porukka ja sitten ruvetaan hiljalleen katsoa, että lähteekö johonkin tai joihinkin heistä syntymään sellasta vuorovaikutusta, että sitä voidaan lähteä viemään esille. Yks keino mitä siinä käytetään, on tää hiljanen altistaminen, seksuaalisuuden läsnäolon tuominen siihen, se on sellanen yrityksen ja erehdyksen polku. **Haastateltava 1***

Haastateltava 4 totesi myös, että lastensuojelulaitoksista karussa olevat lapset ovat helppo kohde tekijälle, koska nämä lapset tarvitsevat yöpaikan. Toisena **haastateltava 4** mainitsi yksin liikkuvat lapset, jotka kaipaavat huomiota enemmän kuin toiset. Sosiaalisesti taitavat tekijät pystyvät löytämään tällaisia otollisia uhreja. **Haastateltavan 4** mukaan otollisia uhreja ovat sellaiset lapset, joilla ei ole ikätasoista kykyä muodostaa omaa tahtoa tai havaita riskejä. Toisaalta se, että nuori liikkuu yksin päihtyneenä, ja tekijä on motivoitunut rikoksen tekemiseen, saattaa olla haavoittuvuustekijä, joka tekee nuoresta otollisen uhrin.

5. TEKIJÄN SUHTAUTUMINEN TEKOONSA

Toinen opinnäytetyön tavoitteista on saada vastauksia siihen, miten aiheen asiantuntijat kokevat, että lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyneet tekijät suhtautuvat tekoonsa ja oikeuttavat sitä. Aloitimme analyysin käymällä litteroituja haastatteluja läpi kysyen jatkuvasti tekstiltä tutkimuskysymystä ja merkkamalla niitä kohtia tekstistä, jotka liittyivät tutkimuskysymykseen. Tämän jälkeen aloimme yhdistellä saman sisältöistä tekstiä yhteen, jolloin ylä- ja alakategoriat alkoivat muodostua. Lopulta muodostimme kaksi pääkategoriaa, jotka muodostuvat vähintään kahdesta yläkategoriasta.

Muodostimme haastateltavien puheista kaksi pääkategoriaa; teko suhteessa normeihin ja teko suhteessa lapsen kehitykseen. Yläkategoriat ja niiden alakategoriat kuvaavat pääkategoriaan liittyviä ajatustapoja, joilla haastateltavien mukaan tekijä suhtautuu tekoonsa ja oikeuttaa sitä. Alla oleva kuvio 3 havainnollistaa, miten olemme luokittelun muodostaneet. Käymme seuraavaksi yksityiskohteisemmin läpi pääkategoriat ja niiden ylä- ja alakategoriat. Kuten ensimmäisen tutkimuskysymyksen analyysin kohdalla, myös tässä analyysissä käytämme lainauksia haastatteluista, jotta lukija saa syvällisemmän kuvan haastateltujen näkemyksistä.

Kuvio 3. Miten tekijä suhtautuu tekoonsa ja oikeuttaa toimintaansa.

Kuitenkin ennen luokittelun tarkempaa analyysiä, haluamme tuoda esille pari nostoa haastateltavien ajatuksista. Jokaisen haastateltavan kohdalla keskustelussa tuli esille tekijöiden ja tilanteiden monimuotoisuus. Mikään asia ei ole mustavalkoinen, eivätkä haastateltavat pystyneet antamaan tyyppitapausta tekijöiden tai tilanteiden kohdalla. Kaikkien haastateltavien näkemys aiheeseen tiivisty hyvin **haastateltavan 3** toteamukseen: *”mä just äsken tuskailin sitä, kun mä kattelin näitä teema-alueita, niin oikeestaan melkeen kaikkeen tulee vastaukseksi: se vaihtelee hirveen paljon”*. Haastateltavat vastasivat haastattelukysymyksiin omien kokemuksiansa kautta niistä kohtaamisista, joita heillä on uriensa aikana ollut antaen yksittäisiä tai yleistettyjä esimerkkejä tilanteista ja ihmisistä. Haastateltavat kuitenkin painottivat sitä, ettei yksinkertaisia kaiken kattavia vastauksia voi antaa. Myös haastateltavien erilaiset työympäristöt, urat ja asiakkaat, joiden kanssa he ovat työskennelleet, vaikuttivat haastattelun ja heidän vastaustensa sisältöihin. Toisaalta tämä seikka oli myös sisällöllinen rikkaus tutkimuksessa ja toi esille erilaisia näkökulmia.

Edellä mainittuja luokitteluja ei siis pysty kokonaan erottamaan toisistaan. Kuten **haastateltava 1** kertoi, ei lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistymiseen ole yhtä tiettyä ennusmerkkiä. Teot, toteutustavat ja suhtautuminen tekoon vaihtelevat tekijästä toiseen:

*Hänen kohallaan se on kytköksissä ollut just näihin ihmissuhteiden valjuuteen, mikä on sitten niin kun yksi niistä vaikuttavista tekijöistä, mitkä vei häntä kohti tekoa, mut se vaikuttaa vaan sen takia, et siinä oli pari muutakin tekijää, et se ei sellasenaan vaikuttanut. Eli tää minkä te jo tiedättekin, et näähän muodostuu monista tekijöistä nää niin kun dynamiikat mitkä vie siihen tekoon, et sellanen yks yhteen tekijöitä on hirveen vaikee löytää, paitsi nyt ehkä sit se, et jos on ihan suora mielenkiinto lapsiin, mut siinäkin mä nään et tais olla aika hyvää näyttöä siitä, että suurinosa ihmisistä, joilla on niin kun suora mielenkiinto lapsiin seksuaalisesti, niin ei tee mitään. **Haastateltava 1***

Myös ajattelu- ja oikeutustavat ovat erilaisia eri tekijöillä ja ne ovat rakenteeltaan monimutkaisia. Asiat eivät tässäkään tapauksessa ole mustavalkoisia, vaan asenteisiin ja ajattelutapoihin vaikuttavat useat toisiinsa yhteydessä olevat tekijät. Tämän vuoksi ei myöskään kyseessä olevaan tutkimuskysymykseen voi vastata tyhjentävästi yhdellä tavalla.

On myös tärkeää huomioida se, että kaksi haastateltavista on poliiseja, jotka ovat epäiltyjen tekijöiden kanssa tekemisissä esitutinnan aikana, kun taas kaksi muuta haastateltavaa kuntouttavat seksuaalirikollisia työkseen. Näin ollen tilanteet, joissa tekijät kohdataan ja heidän kanssaan käytävien keskusteluiden luonne ovat erilaiset. Esitutkinnassa on tavoitteena selvittää epäilty rikos (ks. Esitutkintalaki 805/2011 1:2), jolloin poliisin keskittyy teon selvittämiseen, eikä kokonaisvaltaiseen tekijän mielenmaiseman avaamiseen. Lisäksi lain mukaan epäillyllä on oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksen selvittämiseen (ks. ETL 4:3). Näin ollen epäillyillä tekijöillä on oikeus olla puhumatta teosta ja kiistää se. Poliisien puheissa kuulukin vahvasti se, että harva epäilty tekijä puhuu avoimesti teoistaan ja ylipäättään myöntää teon tapahtuneen. Myös kuulusteluissa rikoksesta epäillyn roolissa keskusteluihin käytettävä aika on yleensä paljon lyhyempi kuin myöhemmin rikoksesta tuomitun asemassa kuntouttavan toiminnan aikana.

Kuntoutuksessa mukana olevat asiantuntijat tekevät työtä jo tuomittujen kanssa, ja heidän roolinsa mukaisesti he keskittyvät tekijän kanssa kokonaisvaltaisempaan asioiden käsittelyyn. Esimerkiksi **haastateltava 3** kertoi jo heti haastattelun alussa, että hän työskentelee niiden tekijöiden kanssa, jotka ovat hänen mukaansa kaikista hankalampia, eli hänen näkemyksensä eivät edusta kaikkia tuomittuja. Haastatteluista syntyi käsitys siitä, että kuntouttavassa työssä palkitsevaa on muun muassa se, että aikaa on mahdollista käyttää enemmän tekijän ajatusmaailman avaamiseen. Esitutkinnassa taas totuus tulisi saada mahdollisimman nopeasti esille. Sen tavoitteet ovat erilaiset kuin kuntoutuksessa. Kuitenkin mielenkiintoista oli, että myös samansuuntaisia tarinoita ilmeni niin kuntoutuksen kuin esitutinnan näkökulmasta.

Täytyy muistaa, että on niitä tekijöitä, joilla on pedofiilisiä tai hebefiilisiä taipumuksia ja heitä, joilla ei niitä ole. Kuitenkaan täysin varmaksi ei voi sanoa, onko joku ja kuinka paljon kiinnostunut lapsista seksuaalisesti. Varsinkin esitutinnan aikana epäillyt tekijät usein kiistävät teon lisäksi seksuaalisen kiinnostuksensa kohdistuvan lapsiin. Lisäksi tuomittujen tekijöiden kuntoutuksessakin joutuu joskus paljonkin käsittelemään asiaa, jotta tuomittu tekijä tulee itse tietoiseksi suuntautumistaan. **Haastateltavan 1** mukaan tekijän käymän kuntoutuksen jälkeen tekijä voi tulla hyvinkin tietoiseksi siitä, että heidän toimintansa voikin olla todella tuhoavaa ja tietyt ajatusvääritykset ovat oikeuttaneet hänen toimintaansa. Tämä kertoo siitä, että kuntoutuksen avulla on mahdollista saada tekijöitä tietoisemmaksi siitä, että heidän toimintansa oikeasti on väärin ja lapselle vahingollista. Tämä ja se, että tekijän voi olla vaikeaa puhua pedofiilinen suuntautuneisuudesta, voivat olla yhteydessä siihen, että epäilty tai tuomittu tekijä mahdollisesti kiistää teon, jolloin myöskään tekijän kanssa työskentelevä ammattilainen ei pääse helposti tekijän todellisten ajatusten taakse.

5.1. Teko suhteessa normeihin

Yksi haastateltujen puheessa toistunut teema oli se, pitääkö tekijä tekojaan normien vastaisena vai ei. Tässä yhteydessä normit käsittävät sekä Suomen lain että suomalaisen (länsimaalaisen) yhteiskunnan sosiaaliset ja kulttuuriset normit. Suomen laki määrittelee lapsen seksuaalisen hyväksikäytön sekä muiden seksuaalirikosten tunnusmerkistöt, ja yhteiskunta määrittelee, mitä pidetään sosiaalisesti hyväksyttävänä käyttäytymisenä. Haastateltavien puheissa oli eroteltavissa tekijöiden keskuudessa sekä heitä, jotka pitivät tekojaan väärinä, että heitä, jotka eivät näe käyttäytymisessään tai teoissaan mitään paheksuttavaa. Haastateltavien mukaan osa tekijöistä on sitä mieltä, että laki ja sosiaaliset normit ovat ihmisen itse keksimiä ja heitä syrjiviä, jonka vuoksi he kyseenalaistavat näiden normien tarkoituksenmukaisuuden.

Haastateltava 3 kuvasi kuntoutuksessa olevien tekijöiden ajatusmaailmaa eräänlaisen janan kautta. Toisessa päässä vähemmistönä ovat ne *”jotka omasta mielestään on täysin syyttömiä, eikä suostu mihinkään [kuntouttavaan toimintaan]”*. Keskellä enemmistössä on *”ehkä niit semmosia, et voin mä nyt tehdä jotain tässä ja sit ne tekee”*. Toisessa päässä on toinen vähemmistö *”jotka niin kun oikeesti on silleen, et voi helvetti tää homma menee tosi huonosti, et on tehtävä ihan niin kun kaikki mahdollinen, jotta mä en tähän samaan jamaan enää uudestaan jouduta”*. **Haastateltavan 1** mukaan tekijä yleensä aloittaa teosta puhumisen varovasti menemättä yksityiskohtiin ja aloittaa asiasta kertomisen pitkältä niistä olosuhteista, jossa hän on ennen tekoa ollut ja mitkä seikat ovat tekoon johtaneet. Tekijä esimerkiksi saattaa kertoa, miten hänen mielihalunsa ovat alkaneet kasvaa ja miten hän on toiminut niiden suhteen.

Haastateltava 2 kuvaa poliisin näkökulmasta esitutkinnassa olevien epäiltyjen ajatuksia niin, että mikäli asiakas, eli epäilty tekijä ymmärtää itse toimineensa väärin, hän saattaa avustaa poliisia tutkinnassa. Tällöin epäilty saattaa kertoa asioista avoimesti ja totuudenmukaisesti. Näiden tekijöiden

kanssa myös poliisin on mahdollista päästä *“pintaa syvemmälle”*. Esimerkiksi tekijät, jotka ymmärtävät tekevänsä väärin, voivat **haastateltavan 2** mukaan olla huolissaan myös tekijän omaan lähipiiriin kuuluvien lasten turvallisuudesta. Tekijä saattaa pohtia mieltymyksensä takia myös omaa kyvykkyyttään olla ikinä itse vanhempi. Toisaalta **haastateltavan 2** mukaan on myös niitä epäiltyjä tekijöitä, joiden mielestä mitään ei ole tapahtunut tai he eivät halua avata tapahtumaa ollenkaan.

Haastateltava 4 kertoi, että esitutkinnassa tekijöiden ajatusmaailma jääkin usein mysteeriksi. Tekijät, jotka loppuun asti kiistävät teon, eivät lähde avaamaan ajatusmaailmaansa, jolloin he eivät myöskään tunnusta olevansa seksuaalisesti kiinnostuneita lapsista. Tekijän ajatusmaailmasta voidaan kuitenkin **haastateltavan 4** mukaan tehdä päätelmiä tekijän ja asianomistajan, eli lapsen tai nuoren, välisen viestittelyn tai heidän jakaman materiaalin kautta. **Haastateltavan 4** mukaan olennaista näiden rikosten selvittämisessä on tietoteknisten laitteiden tutkiminen, mikä avulla on mahdollista päästä arvioimaan tekijän seksuaalista suuntautuneisuutta. **Haastateltava 4** totesi, että olisi mielenkiintoista päästä tekijöiden *“pään sisälle, että mitä oikeasti on tapahtunut ja miten he perustelevat itselleen teon”*. Kuitenkin **haastateltavan 4** mukaan tekijöiden ajatusmaailma saattaa muuttua vuosien mittaan mutta sitä muutosta ei yleensä nähdä esitutkinnan aikana.

5.1.1. Ymmärrys siitä, että teko on vastoin normeja

Teon pitäminen oikeana tai vääränä ja se, välittääkö siitä, vaihtelee tekijöittäin. Haastateltavat puhuivat paljon tekijöiden sisäisen maailman ristiriidoista tähän liittyen. Se, että tietää oman toiminnan olevan väärin ei välttämättä ole esteenä toiminnan toteuttamiselle. Tätä **haastateltava 1** pitääkin tekijöiden problematiikkana: *”siellä on toki päässä ne ajatukset ja asenteet, jotka mahdollistaa nää teot, mut samalla heillä kyllä on niin kun tietosuus siitä, että tota se on kiellettyä ja tuomittua ja tota se ristiriita elää heissä”*. Myös **haastateltavan 2** mukaan *”faktahan se on, että kyllähän ne tekijät tietää, et sillon, kun puhutaan niiku alle 15-vuotiaasta, puhutaan jopa alle 10-vuotiaista, niin kyllähän ne tietää suurimmaks osaks, et se ei ole oikein”* ja jatkaa, että *”onhan siinä sit jotain semmosta, mitä hävetään, mitä tehdään tai hävetään ja tiedetään, ettei tehdä oikein”*. Oman käytöksen normien vastaisuus voi aiheuttaa tekijälle sisäistä ristiriitaa, jopa häpeää, eivätkä tekijät tämän vuoksi kerro taipumuksestaan muille.

Haastateltavan 3 mukaan on lapsista seksuaalisesti kiinnostuneita tekijöitä, jotka ajattelevat, ettei lapsen kanssa saisi koskaan harrastaa seksiä ja yrittävät olla syyllistymättä mihinkään rikokseen. Nämä tekijät **haastateltavan 3** mukaan yrittävät tulla toimeen oman suuntautuneisuutensa kanssa ja samaan aikaan selviytyä sosiaalisissa tilanteissa ihmiskontakteista niin, etteivät paljasta todellista itseään muille. Avun hakeminen tällaisessa tilanteessa voi olla haastavaa. Myös ylipäättään asiasta puhuminen muille ihmisille, saati omille läheisilleen, vaikuttaa olevan lähes mahdotonta. **Haastateltavan 4** mukaan tekijä on saattanut kantaa häpeää ja syyllisyyttä vuosien ajan, vaikka jatkaisikin rikosten tekemistä. Häpeä ja syyllisyys voi liittyä siihen, että tekijä ei yleensä esitutkinnan tai kuntoutuksen aikana kerro kaikkea tapahtumasta heti, vaan vähitellen alkaa avata tapahtumia ja

tekoa. **Haastateltavan 3** mukaan on tekijöitä, jotka olisivat kaivanneet apua mutta eivät sitä ole saaneet tai osanneet hakea:

*Mut on siis semmosia keskusteluja oon käynyt kyllä, jotka on sanonut, et jos mä olisin tiennyt, et jostain saa apua niin mä olisin kyllä hakenut, mut tietysti näit on, mistä sitä tietää et olisko oikeesti, mut se myös kertoo siitä, et ei aikasemmin oo hirveesti ollut niit paikkoja mistä voi hakea jeesiä. **Haastateltava 3***

Joillain tekijöillä ymmärrys väärin tekemisestä painaa enemmän kuin toisilla. Toisilla tekijöillä tietoisuus väärin tekemisestä ja halu elää normien mukaisesti ovat ristiriidassa heidän tekoihinsa ja ajatuksiinsa nähden niin paljon, että kiinnijääminen on ikään kuin helpotus. **Haastateltava 4** kuvasi näiden tekijöiden olevan tilanteessa, jossa on kyse tekijän addiktiivisen käyttäytymisen kierteestä, jossa he toteuttavat haitallista toimintaa, vaikeivat välttämättä niin haluaisi. Epäilty voi esimerkiksi poistaa lasta seksuaalisesti esittävän materiaalin mutta alkaa kuitenkin kerätä sitä tämän jälkeen uudestaan. **Haastateltava 4** jatkoi, että kiinnijääminen voi toimia eräänlaisena interventiona heille, jotka haluavat apua mutta eivät sitä ole saaneet tai sitä ei ole edes uskallettu hakea. Kiinnijääminen voi tällöin toimia tehokkaana tapana estää teon uusiminen. **Haastateltavan 4** mukaan tekijä saattaa olla jopa kiitollinen siitä, että hänen toimintansa pysäytetään, koska hän ei ole itse kyennyt tekemään sitä. Myös **haastateltava 2** totesi, että tekijät saattavat olla oikeasti pahoillaan siitä, mikäli teko on tapahtunut uudestaan.

5.1.2. Teossa ei nähdä mitään väärää

Haastateltavien mukaan osa tekijöistä ei näe toiminnassaan mitään väärää, tai ainakaan tekijät eivät tätä heti myönnä. Kaikki haastateltavat toivat esille sen, ettei tekijät välttämättä lähde avaamaan ajatusmaailmaansa kovinkaan helposti. Siihen, että tekijä avaa ajatusmaailmaansa, auttaa aika. Poliisitaustaisten haastattelussa tämä nousi esille niin, että mikäli esitutinnan aikana epäiltyä tekijää kuulustellaan useampaan kertaan, lähtee tekijä silloin helpommin avaamaan päänsisäistä maailmaansa. Haastateltujen poliisien mukaan ei voi tarkalleen tietää, mitä epäilty tekijä ajattelee teon oikeellisuudesta tai vääryydestä, jos tekijä kiistää teon. Varmoja ei voida olla, kiistääkö tekijä teon sen vuoksi, että tietää saavansa rangaistuksen teostaan vai sen takia, ettei kykene myöntämään tekoa edes itselleen tai näe koko teossa mitään väärää. Kuntoutuksen parissa työskennelleet haastateltavat taas kertoivat, että yleensä asiaan päästään vähitellen ja varovasti, eikä niin, että tekijä kertoisi teostaan suoraan heti ensimmäisenä. Mutta koska poliisin ja kuntoutuksessa mukana olevien roolit ovat erilaiset ja eri toimijat tulevat kuvaan rikosprosessin eri vaiheissa, puhuvat tekijät eri tavalla poliisille ja kuntoutuksessa mukanaolevalle ammattilaiselle. Tämän vuoksi kuntoutuksessa mukana olevat asiantuntijat kuulevat tekijöiden laajempia kertomuksia teoista ja mahdollisesti tekoon liittyviä yksityiskohtaisempia kuvauksia.

Haastateltavien puheesta oli havaittavissa, että ne tekijät, jotka eivät näe teoissaan mitään väärää tai ainakaan myönnä sitä, vähättelevät usein tekoaan. Osa tekijöistä myös kyseenalaistaa suojaikarajan tarpeellisuuden. Ne tekijät, jotka eivät koe tehneensä mitään väärää, voivat oikeuttaa tekoaan juridiikan avulla. Heidän mielestään heidän tekonsa ei ole ollut lainvastainen esimerkiksi siksi, ettei heidän tekonsa ole ollut lasta tai nuorta vahingoittavaa. Joissain tapauksissa ne tekijät, jotka määrittävät itseään pedofilian kautta, kokevat yhteiskunnan vainoavan heitä. Näiden tekijöiden mukaan heillä on oikeus olla sellaisia kuin ovat ja tehdä, mitä he haluat tehdä. Osa tekijöistä myös etsii ja löytää vertaisiaan, jotka kannustavat edelleen toimimaan omien halujen mukaisesti.

Haastateltavien mukaan tekijöillä on taipumus kiistää ja vähätellä tekoa. Haastateltujen poliisien mukaan esitutkinnan aikana suurin osa epäillyistä lapsen seksuaalisista hyväksikäyttäjistä kiistää syyllistyneensä mihinkään rikokseen. Myös kuntoutuksessa mukana olevien asiantuntijoiden mukaan tuomittu tekijä ei yleensä heti aloita keskusteluissa sillä, että myöntäisi tekonsa tai sen, että heille annettu tuomio olisi oikeutettu. **Haastateltava 2** kuvasi teon vähättelyn olevan hyvin yleistä ja harvat tekijät kertovat kaikkea teostaan, osa ei puhu mitään. Tekijän suhtautuminen tekoonsa voi olla hyvin negatiivinen, vähättelevä ja välinpitämätön. **Haastateltava 1** totesi, että usein vaihtelee, mihin tekijä sijoittaa omaa vastuutaan kertoessaan teostaan. Esimerkiksi tekijä ei ota vastuuta omasta toiminnastaan, jos tekijä näkee teon tapahtuneen, koska lapsi on ollut hänen mukaansa aktiivinen toimija ja vienyt tilannetta eteenpäin. **Haastateltavan 3** mukaan tuomitut tekijät eivät täysin kiistä tapahtunutta mutta tyyppillistä on todella voimakas vähättely:

*Jossain vaiheessa yleensä sitten päästään sellaseen jonkin sorttiseen vastuunoton tasoon, et todetaan, että kyllähän mä tein väärin, jota yleensä seuraa sana mutta. Ja sitten tavallaan tehdään niitä lieventäviä tarinoita siihen ympärille, et minkä takia täs ei oo ihan niin kauheeta juttua kuitenkin tapahtunut oikeesti. **Haastateltava 3***

Haastateltava 3 toi myös esille tekijöiden omakohtaisia hyväksikäytön kokemuksia omasta historiastaan. Jos tekijää itseään on käytetty lapsena seksuaalisesti hyväksi ja siitä ei hänen mukaansa ole aiheutunut hänelle itselleen haittaa, tekijä saattaa ajatella, ettei hänen tekonsakaan ole hänen hyväksikäytön uhrilleen vahingollista. Toisaalta **haastateltavan 3** mukaan ”osa taas sit sanoo, että koska mulle on tehty tälleen näin, niin siks mä teen näin, ikään kuin mut on rikottu, niin sit mä vahingossa tahtomattani siirrän sitä eteenpäin”.

Haastateltavan 2 mukaan osa tekijöistä jopa useamman kiinnijäämiskerran tai tuomion jälkeenkin suhtautuu tuomioonsa vähättelevästi ja välinpitämättömästi. Teoista puhumiseen kuuluu myös teon vahingollisuuden vähättely, joka taas on kytköksissä esimerkiksi nuoren tai lapsen ikään tai toiminnan vahingollisuuteen:

*Se vähätteleminen on hyvin yleistä, että vähätellään ja pienennetään sitä tekoo, et tota siitähän se lähtee tosi monene kohalla. Että se ikäkysymys on yksi, sitten on se materiaalin lähettämisen määrä ja sitten se, mitä se materiaali sisältää, mitä on pyydetty, käsketty lasta tekemään, niin nehän he yrittää mahdollisimman matalaks vetää omalta kannaltaan. **Haastateltava 2***

Haastateltavien mukaan sekä epäillyt että jo tuomitut tekijät pohtivat teon oikeudenmukaisuutta ja vääryyttä lapsen tai nuoren iän kautta. Haastateltavien mukaan tekijät pitivät lapsen tai nuoren ikää yhtenä teon oikeuttamisperusteena. Tekijät pohtivat omien tekojen laillisuutta esimerkiksi suojaikärajan kautta. **Haastateltava 1** uskoo, että tekijät ovat huomattavasti kiinnostuneempia suojaikärajasta verrattuna suureen osaan kansalaisista:

*Useempi saattaa kysyä just sellasia kysymyksiä, et miten voitte sitten selittää sen, että Suomessa se on tämä se ikäraja, mut jos hän menee lautalla kaks ja puol tuntia lahden yli, niin se ikäraja yhtäkkiä putoo. Tai jos hän menee jonnekin muualle päin Eurooppaa, niin että miten tää voidaan niin kun perustella tää suomen ikäraja, tai muiden maiden ikäraja. **Haastateltava 1***

Haastateltava 1 jatkoi, että pisimmilleen vietynä tekijä voi pohtia, onko tämän vuoksi ikärajalta edes olemassa mitään perusteita. Usein tätä perustellaan sillä ajatuksella, että suojaikäraja vaihtelee sen mukaan, mikä yhteiskunta, valtio ja lainsäädäntö on kyseessä. Onko siis olemassa oikeasti jotain ikää, jolloin lapseen tai nuoreen kohdistuvat seksuaaliset teot olisivat uhrille haitallisia? Teokoon haetaan oikeutusta myös sillä, että sosiaaliset normit ja moraalit on ihmisten luomia rajoja ja se, mitä tekijät lapsille tai nuorille tekevät, ei vahingoita lasta tai nuorta:

*Ykskin mies saatto sanoa, että täysin neutraalissa yhteiskunnassa, jossa ei olis morali-sointia, lasten ja aikuisten välinen seksi ois sallittua, koska siitä ei faktisesti oo mitään haittaa, jos lapsi ei vastusta ja haluaa sitä itse. **Haastateltava 3***

Ikäkysymys voi tulla myös kyseeseen silloin, kun tekijä sanoo, ettei tiennyt nuoren oikeaa ikää, mikä taas johtaa siihen, ettei teossa nähdä mitään väärää tai lainvastaista. Teon oikeuttaminen näkyy myös siinä, miten tekijä puhuu teostaan vähättelevään sävyyn:

*No ne ketkä myöntää sen teon, nii kyllä sieltä yleensä jonkinlainen oikeuttamisperuste sieltä tulle kyllä, et joko en tienny sen ikää tai luulin sitä vanhemmaksi tai jos tiesi iän, nii eihän tässä oikee mitää, mehän oltii vaa verkossa, et eihän me, niiku ei ollu mitää fyysistä, että sehän nyt ei mun mielestä oo lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. **Haastateltava 4***

Suojaikärajan kyseenalaistamisen lisäksi tekijät, jotka eivät hyväksy tehneensä väärin, puhuvat teostaan teknisemmin. Sekä **haastateltavan 1** että **haastateltavan 3** mukaan jotkut tekijät usein ajattelevat, että heitä on juridisesti ja teon kuvaukseen liittyen kohdeltu väärin tai heidät on ymmärretty väärin. **Haastateltava 1** ajattelee tällaisen puheen olevan tietynlainen suojakeino:

*Jotkut asiakkaat jumittuu hirveen pitkään aikaan tähän pöytäkirjaan ja sit tähän syyttäjän tällasiin juridisteknisiin kysymyksiin. Et mua syytettiin siitä ja siitä, sit kuitenkin laki sanoo näin, ja sit että tää on tulkittu nyt väärin ja niin edelleen, eli mä ajattelen et se on toisaalta myöskin suojakeino. Sillonhan ei puhuta itse teosta, sillonhan puhutaan teknisistä seikoista, mitkä kytkeytyy siihen tekoon, mut se on jotenkin turvallisempaa jäädä tähän tekniseen kysymykseen, että tyrikö poliisi vai tyrikö syyttäjä vai tyrikö ne vielä kaiken lisäksi yhdessä nää poliisi ja syyttäjä, ja sit sen takia mä oon nyt tässä valvonnassa, et siihen saatetaan jumittua. **Haastateltava 1***

Samoin kuin suojaikärajakeskustelun kohdalla, myös juridiikan kohdalla osa tekijöistä jää pohtimaan sitä, onko hänen tekonsa ollut oikeasti lainvastainen. Ylipäättään haastateltavat kertoivat, että joidenkin tekijöiden mielestä teko ei voi olla väärin, koska teko ei ole tekijöiden mukaan millään tavalla vaurioittanut lasta. Osa tekijöistä ei tämän takia koe tekonsa täyttäneen rikoksen tunnusmerkistöä ja siksi ihmettelee saamaansa tuomiota. **Haastateltavan 3** mukaan useimmiten tuomittu tekijä on jollain tasolla kuitenkin hyväksynyt tehneensä rikoksen. Tähän kuitenkin liittyy jälleen vahva tarve lieventää tekoa, joka myös voi toimia suojakeinona:

*Tosi tyypillistä on se, että miehet sanoo, että kun kattoo sitä tuomioo mistä mut on tuomittu, niin mustahan saa, tai must on piirretty ihan hirviö siinä, mutta enhän mä oikeesti ole sitä. Ja tavallaan sitten jonkinnäkönen tarina kerrotaan siihen minkä takia, se ei todellisuudessa ole minä, joka siinä on siinä niin kun papereissa, vähintäänkin nyt siin on jotain faktoja sanottu väärin, tai teko aika on jollain tavalla väärin tai muuta vastaavaa, mut se on ihan ymmärrettävää, ne tarinathan on tosi karmeita, että et kukapa nyt semmosta haluais itsestään lukee. **Haastateltava 3***

Haastateltava 3 kertoi, että tekijät, jotka ovat selkeästi pedofiilisiä, joutuvat jollain tavalla tulla toimeen kiinnostuksensa kanssa, ja osa heistä alkaa määrittää itseään tämä takia pedofilian kautta. Näiden tekijöiden mielestä aikuisten ja lasten välisessä seksissä ei ole mitään ongelmaa. **Haastateltava 1** on kohdannut tekijöitä, joilla on ”kokemus siitä, että se mitä minä olen, on laissa kiellettyä, ja johtaa kysymykseen, että mitä minä sitten olen lain näkökulmasta”. **Haastateltavan 1** mukaan tekijät kokevat asiaan puuttumisen ja heille annetut tuomiot ihmisvainona. Se, että ympäröivä yhteiskunta kieltää yksilön sellaisena kuin hän on, voi saada aikaan vastareaktion, joka johtaa oman

itsensä validoimiseen. Tällöin **haastateltavan 3** mukaan pedofilia on muokkautunut niin suureksi osaksi tekijän minuutta, että sen olemassaolon puolesta ja oikeudesta olla olemassa on pitänyt alkaa taistella. Tekijöillä tulee käsitys, että he ovat väärin ymmärrettyjä ja kaltoin kohdelluita yksilöitä. **Haastateltava 3** kuvaa näitä tekijöitä ihmisoikeustaistelijoiksi.

Haastateltava 3 tarkoittaa ihmisoikeustaistelijoilla niitä tekijöitä, jotka eivät näe toiminnassaan mitään ongelmaa tai lasta vahingoittavaa. Nämä ihmisoikeustaistelijat **haastateltavan 3** mukaan kokevat teosta koituvan haitan tulevan vasta siinä vaiheessa, kun ”yhteiskunta vaatii näitä tekoja tiilille, ja kertoo näille lapsille, et sä [tekijä] oot tehny väärin ja sen takia ne lapset kärsii tästä, mut ei sen takia mitä mä tein”. He ajattelevat, että se haitta, mikä asiasta syntyy, johtuu yhteiskunnan vaikutuksesta, kun asiat tulee selvittää ja mahdollisesti tuomita. Kun yhteiskunta tuomitsee teot, lapsi saa siitä viestin, että teko on ollut väärin ja lapselle tai nuorelle haitallista. **Haastateltavan 3** mukaan tekijät ajattelevat olevansa ihmisoikeustaistelijoita myös siitä syystä, etteivät he asetu länsimaiseen muottiin, jonka mukaan yksiavioinen parisuhde on ideaalitalanne. He kokevat, etteivät he sovi tähän maailmaan. **Haastateltavan 3** mukaan näillä ihmisoikeustaistelijoilla elämä kietoutuu kokonaan seksuaalisuuden, seksuaalisen suuntautuneisuuden ja seksin ympärille. Näillä tekijöillä saattaa olla ajatus siitä, että he taistelevat oikeudenmukaisuuden puolesta ja että heillä on isompi missio, jonka puolesta ovat liikkeellä.

Länsimaalaisessa ja näin myös suomalaisessa yhteiskunnassa lapsiin tai nuoriin kohdistuva seksuaalinen kiinnostus on niin lain näkökulmasta kuin moraalisestikin tuomittavaa. Tämän vuoksi ihminen voi tuntea seksuaalisen kiinnostuksensa vuoksi suurta häpeää ja kynnys hakea apua voi olla korkea. Voi myös olla, ettei esimerkiksi terveydenhuollossa aina osata kohdata tai tukea apua hakevia ihmisiä oikealla tavalla. Tämä aiheuttaa vaaran, että ihminen oikeanlaisen avun sijasta löytää vertaisiaan, jotka eivät pidä lapsiin tai nuoriin kohdistuvaa seksuaalista suuntautumista ongelmana. Nykypäivänä hyöty ja haitta on se, että lähes kaikkiin asioihin löytyy verkossa erilaisia ryhmiä. Tämä voi joskus auttaa ihmistä omien ongelmien kanssa eteenpäin mutta myös viedä syvemmälle vahingolliseen ajatusmaailmaan ja tehdä siitä hyväksyttävää. **Haastateltava 1** kertoi, miten joidenkin tekijöiden kohdalla teon tapahtumista on tukenut vertaisryhmän löytyminen. Vertaisten löytäminen kertoo sitä, ettei ole kiinnostuksen kanssa yksin, ja pahimmassa tapauksessa saa tekijän ajattelemaan, että kiinnostuksen mukaan toimiminen on hyväksyttävää. Verkossa toimiva ryhmä ja siellä jaettu materiaali voi myös osaltaan olla vahvistamassa ajatusvääristymien syntyä ja edesauttaa tekojen toteutumista:

[Ryhmässä] fantasioidaan tai löydetään tällasta lapsikohteista seksuaalista materiaalia sieltä, ja siitä ruvetaan synnyttää itse näitä päätelmiä, ja nää on ehkä ne tyypillisimmät oikeutukset, eli juuri puhutaan siihen lapseen tai nuoreen sellanen aikuinen seksuaalisuus tai mielletään enemmän kuin puhutaan. Ja sit tota myös se, et jos siihen saattuu

löytymään sopiva vertainen ryhmä ja sitten tulkitaan lapsen tai nuoren toiminta seksiin kutsuvaksi **Haastateltava 1**

5.2. Teko suhteessa lapsen ja nuoren kehitykseen

Haastateltavien kertoman mukaan tekijät tuntevat kokevan lasten ja nuorten olevan monessa asiassa heidän itsensä, eli aikuisen tasolla. Haastateltavien mukaan tekijät alkavat nähdä lapset ja nuoret sosiaalisesti ja seksuaalisesti kypsempinä kuin tosiasiasa he ikätasoonsa nähden ovat. Haastateltavien mukaan myös se, että lapsi tai nuori on ollut vapaaehtoisesti mukana toiminnassa, osoittaa, ettei heidän teossaan ole mitään väärää. Tekijä voi myös tulkita lapsen tai nuoren signaaleja väärin ja alkaa nähdä ne seksuaalisina, vaikka niissä ei todellisuudessa olisi mitään seksuaalisuuteen viittaavaa. Osa tekijöistä myös pitää itseään lapsen tai nuoren hyväntekijänä ja seksuaalisuuden opettajana.

5.2.1. Lapset ja nuoret nähdään kypsempinä

Haastateltavan 1 mukaan se, että tekijän sosiaaliseen piiriin kuuluu lapsia ja nuoria, voi edesauttaa ajatusväärityksen syntymistä niin, että tekijä alkaa kokea lapset ja nuoret kypsempinä ja seksuaalisempina kuin he ovat. Tekijä alkaa heijastaa lapsiin tai nuoriin aikuista maailmaa ja lapsen normaalit toiminnot, joilla ei ole mitään tekemistä aikuistason seksuaalisuuden kanssa, kuten kiinnostus omaa ja toisen kehoa kohtaan, nähdään seksuaalisena ominaisuutena. Tällainen ajattelutapa toimii tekijälle oman toiminnan oikeutuksena:

Se kiinnostuksen kanssa eläminen tuottaa sen, että aletaan näkemään lapset hyvinkin seksuaalisena olentona. Lapsen kiinnostus kehoa ja toisten kehoa kohtaan tulkitaan seksuaaliseksi kiinnostukseksi, ja sitä kautta ruvetaan ajattelemaan, että kun on seksuaalisesti kiinnostunut ja lapsi osoittaa itse seksuaalista aktiivisuutta, niin seksuaalisuuden kohdentamisesta lapseen ei ole varmaan haittaa ja näin edelleen. **Haastateltava 1**

Haastateltava 1 totesi tekijöillä yleisen lauseen olevan "se vaikutti paljon kypsemmältä ikäiseen". Teolle saadaan oikeutus, kun lapsi tai nuori puhutaan joksikin muuksi mitä hän todellisuudessa on. **Haastateltavan 1** mukaan ajatus siitä, että nuori on jotenkin kypsempi, edesauttaa sitä, että tekijä alkaa luomaan vuorovaikutussuhdetta nuoren kanssa muun muassa ulkonäkökommentoinnin, henkilökohtasuuksiin menemisen ja arjen kuulumisten kyselyn muodossa. Tällöin syntyy kokemus jonkinlaisesta henkisestä yhteydestä. Lapsikohtaisen kiinnostuksen tapauksessa **haastateltavan 1** mukaan taas tekijä "pikkuhiljaa alkaa näkee toisessa aikuisempia ominaisuuksia niitä ajatusväärityksiä rupee tekemään itselleen, ja oikeuttaa sitä tekoa, niin silloin se rupee se ajatus sieltä pikkuhiljaa myös niin kun muodostumaan siitä itse seksistä". Tekijöillä hämärtyy lapsen ja ai-

kuisuuden seksuaalisuuden taso, jolloin lapsi tai nuori aletaan nähdä aikuiseen verrattavissa olevana seksuaalisena toimijana ja **haastateltavan 1** mukaan ”*näkemään sitä seksuaalisuutta, myös sitä aikuista käsitystä seksuaalisuutta siellä missä sitä ei ole*”. **Haastateltava 1** kertoi esimerkkinä asiakkaastaan, joka oli alkanut olla enemmän vuorovaikutuksessa nuorien kanssa ja sitä enemmän hän alkoi nähdä erään nuoren kypsempänä mitä hän oikeasti oli:

*Siellä hänen [tekijän] puheessaan rupes tulee esiin nää tällaset, et se jotenkin, mitä on huomannu monella sellanen tyyppinen, että se alkaa niinku tällasesta fyysisistä markke-
reista mitä ruvetaan puhumaan, että no sillä oli rinnatkin niin kehittynyt, ja sillä oli ihan
aikuisen naisen lantio ja se näytti ihan aikuiselta naiselta ja sit se oli kypsäkin, ja se pu-
hui fiksusti, ja oli ihan kuin aikuinen, ettei se tuntunu ollenkaan sellaselta 13 tai 14-vuoti-
aalta, ja sitä kautta niin kun ruvetaan sitten, rupee vääristymään se oma ajatus ja lähtee
viemään siihen kohtaan, että se olis hyväksyttävää. **Haastateltava 1***

Haastateltavat puhuivat tekijöiden uskomuksista, joiden kautta tekijät oikeuttavat tekoaan. **Haastateltava 1** kuvasi erään asiakkaan muodostamaa ajatusmallia teon oikeuttamiseen liittyen. Tämä esimerkki kuvaa sitä, miten äärimmäisyyksiin ajattelussa tekijä saattaa mennä oikeuttaessaan tekoa itselleen ja ympärillä oleville ihmisille. Tässä esimerkissä lapsen kehitystaso tulee esille niin, että lapsen ja nuoren biologinen sukukypsyys on merkki siitä, että lapsi tai nuori on valmis seksiin myös aikuisen kanssa.

*Et mun mielestä ehkä kuvaavin, hyvin äärimmäinen tapaus, mutta kuvaavin mitä mä
oon nähny, niin oli siellä aikoinaan tällanen tyyppi, joka oli vienyt sen ihan älyttömän val-
tavaksi uskomus järjestelmäksi, et hän kytki sinne niinku evoluution siihen samaan, että
siellä rupes niinku olemaan jo puhetta tällasista mitä kaikkea siellä oli, että kääpiö sim-
panssien seksuaalisuus on hirveän keskeisessä roolissa vuorovaikutuksessa ja kuukau-
tiset on merkki sukukypsyydestä ja siemensyöksy on merkki sukukypsyydestä ja kun
tulee sukukypsäksi niin eläimethän alkaa silloin jatkamaan sukua ja sukua jatketaan
seksin kautta, ja jos ihmisessä tapahtuu näin niin sehän tarkoittaa sitten sitä, että se on
sukukypsä ja keho on valmis seksiin ja niin edelleen. **Haastateltava 1***

5.2.2. Lapsi mukana toiminnassa

Haastateltavien mukaan tekijöiden puheessa toistuu usein lapsen tai nuoren oma aktiivisuus. **Haastateltavan 3** mukaan keskeiset teemat, joiden kautta tekijä ajattelee, ettei tilanteessa ole ollut mitään ongelmaa ovat: jos lapsi olisi kieltänyt, ei tekijä olisi tehnyt mitään, tekijä ei ole satuttanut lasta, lasta ei ole pakotettu toimintaan ja lapsi on pitänyt toiminnasta. **Haastateltavan 3** mukaan ”*moni mies sanoo, että mä en olis tehnyt mitään, jos se olis sanonut, että ei saa, ja sit ne korostaa, et mä en oo pakottanu ketään, ketään en oo satuttanu, aina siis se keskeinen viesti siinä tarinassa*

on se, että se toinen oli täs aktiivisena mukana ja mä en oo paha tehnyt". Lisäksi **haastateltavan 4** mukaan osa tekijöistä ajattelee, ettei hänen tekonsa ole ollut lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, jos teko on tapahtunut verkossa, eikä mitään fyysistä ole tapahtunut.

Haastateltavan 1 mukaan tekijät saattavat myös lukea tilannetta ja nuoria väärin niin, että lapsen tai nuoren toiminta oletetaan kiinnostusta osoittavaksi. **Haastateltava 1** kertoi esimerkkinä tilanteen, jossa nuori pyytää tupakkaa, jolloin tekijä tulkitsee tilanteen niin, että tupakan pyynnössä on jotain muutakin kuin puhdas halu saada tupakkaa. Se saa tekijän viemään tilannetta eteenpäin.

Haastateltavan 1 mukaan tekijä saattaa pyytää lasta esimerkiksi koskettamaan omaa penistään ja kun lapsi niin tekee, tekijä ajattelee lapsen olevan kiinnostunut hänestä seksuaalisesti. Lapsen käytökseen liittyvä viattomuus tulkitaan seksuaalisuutena. **Haastateltavan 1** mukaan tekijä voi ymmärtää pienen lapsen normaalit kehontoiminnot, esimerkiksi pienen pojan erektion niin, että lapsi olisi seksuaalisesti kiinnostunut tekijästä ja tulkitsee lapsen toiminnan seksiin kutsuvaksi.

Tekijät usein kertovat, että lapsi tai nuori on itse ollut mukana toiminnassa, jopa aktiivisessa roolissa vieden tekijän ja lapsen tai nuoren suhdetta eteenpäin. Näin ollen tekijä ja lapsi tai nuori ovat olleet tekijän mukaan yhteisymmärryksessä. **Haastateltavan 1** kokemuksen mukaan tekijät alkavat käydä juttuja läpi aloittaen pitkältä niistä olosuhteista, missä tekijä on ollut ja mitkä ovat johtaneet nykytilaan ja alleviivaa lapsen tai nuoren aktiivisuutta:

*Siin sit on vähän hakemista siinä, että mihin sen vastuun sijoittaa, että kuinka mielellään jotkut näkee, sit et se lapsi tai nuori on ollut se aktiivinen toimija ja sitten on vienyt eteenpäin. Saattaa esiintyä, että joillain ihan sitä, että käytännössä se lapsi tai se nuorihan vietteli mut. Et mä oon ihan haluton ollut tässä kaikessa, mua on vaan viety ku litran mittaa, et tota se ei ehkä oo ihan niin yleistä. **Haastateltava 1***

Myös poliisitaustaisen **haastateltavan 2** mukaan ne tekijät, jotka eivät ole kuulustelussaan täysin kiistolinjalla, vetoavat siihen, ettei tiennyt nuoren olleen alle 16-vuotias tai siihen, ettei mikään ole tekijä omaa syytä, vaan tekijä on tehnyt niin, miten lapsi tai nuori on halunnut. Näin on erityisesti silloin, jos kyseessä on lähelle 16-vuotias nuori. Joissain tapauksissa todellakin nuori itse on aktiivisessa roolissa, jolloin nuori ei koe tekijän tehneen mitään väärää. Näin on esimerkiksi silloin, kun tekijä ja nuori ovat seurustelusuhteessa. **Haastateltavan 2** mukaan on olemassa niitä nuoria, jotka kertovat olevansa oikeassa seurustelusuhteessa ja rakastavansa kumppaniaan, joka kuitenkin suhteessa ollessaan syyllistyy rikokseen. **Haastateltavan 3** mukaan nuori saattaa lähtökohtaisesti hakea verkossa seurustelusuhdetta tai seksisuhdetta. Tällöin keskustelu tekijän ja nuoren välillä on seksuaalisävytteistä. **Haastateltava 3** kertoikin, että osa tapauksista on sellaisia, että nuoret kokevat olevansa tasavertaisia kumppaneita ja seurustelusuhteessa tekijän kanssa, jolloin he eivät koe, että rikosta olisi tapahtunut. Vaikka **haastateltavan 3** mukaan tekijä voi olla 40- vuotias ja nuori 15-

vuotias (mikä on harvinaisempaa) voi heillä olla kokemus ”*että et me ollaan tasavertasia kumppaneita ja he saattavat jopa yrittää yhteydenpitoa vankeusaikana. Et tällasissa tilanteissahan sen tekijän ei hirveesti tartte ees yrittää mitään, kuhan vaan pelaa mukana, tavallaan heittää sen vastuun romukoppaan*”.

Haastateltava 4 kertoi, miten verkossa tekijä saattaa viestitellä lapsen tai nuoren kanssa kehumalla hänen kuviaan ja pyytämällä lapsesta kuvia. Jonkin verran **haastateltavan 4** mukaan esiintyy myös sitä, että tekijä esiintyy verkossa nuorempana kuin todellisuudessa on. Tämä taas kasvattaa lapsessa luottamusta, kun hän luulee viestittelevänsä oman ikäisensä kanssa. Tämän seurauksena lapsi saattaa ihastua, ja tekijästä tulee heille poikaystävä, vaikka he eivät ole koskaan nähneetkään toisiaan. **Haastateltava 4** muistuttaa, että verkkomaailma on nykyajan lapsille ja nuorille tosielämän maailmaan verrattavissa oleva, eikä vanhempi sukupolvi välttämättä tätä samalla tavalla ymmärrä.

Tekijät myös puolustavat itseään ja tekoaan sillä, ettei lapsi tai nuori missään vaiheessa vastustellut tai sanonut tekijälle ei. He ikään kuin laittavat lapsen tai nuoren aktiiviseen aikuismaiseen rooliin, jonka kautta he kokevat, että lapsi tai nuori on tarpeeksi kypsä itse ymmärtämään, mitä tekijän ja heidän välillään voi tapahtua ja mitä ei:

*Se oikeutus on nimenomaan sitä kautta et se ei vastustellu, et sehän tykkäs tai jos vaikka uhri saa siemensyöksyn, niin mähän teen sille hyvää, et sehän nautti. Mä en olis tehny sille mitään, jos se ei olis nauttinut tästä. Ketään ei oo pakotettu...Aina se idea on se, että jos se olis kieltäytynyt en olis tehnyt, mä en oo satuttanu ketään, en oo pakottanut ketään ja se on tästä niin kun pitänyt. Siinä tavallaan ne keskeiset teemat tulee millä saa aatella, että täs ei oo minkäänlaista ongelmaa. **Haastateltava 3***

Samassa yhteydessä **haastateltava 3** kertoi antisosiaalisimmista tekijöistä, jotka oikeuttavat tekoaan sillä, ettei uhri tehnyt vastarintaa tai sanonut ei. Ei:n sanominen olisi tekijöiden mukaan heille vihje siitä, ettei kohde tykkää tekijän toiminnasta.

*Sit tietysti semmoset vähän antisosiaalisemmat heput saattaa aatella sen silleen, että jos vaikka uhri pelkää tosi paljon ja se lomaantuu, ni tavallaan siinä kohtaa siinä ei tuu sellasta vastarintaa, mut siin ei välttämättä myöskään näy mitään nautintoo, mutta siinä kuitenkin on se, että ei se sanonut ei, ja kyllähän nyt kuka tahansa sanoisi ei jos ei se tykkää, et tää on tavallaan se tarina sit siinä ympärillä. **Haastateltava 3***

5.2.3. Hyväntekijä

Haastateltavan 2 mukaan tekijät usein oikeuttavat toimintaansa iän ja lapsen tai nuoren oman aktiivisuuden tai molemman osapuolen suostuvaisen seurustelusuhteen kautta. Näiden lisäksi **haastateltavan 2** mukaan ”he [tekijät] on antanut niiku turvaa ja tukea ja rahaa ja ruokaa, ja he on tässä ollut se suojeleva vanhempi”. Osa tekijöistä siis ajattelee olevansa tärkeässä roolissa lapsen tai nuoren elämässä, myös seksuaalisuuteen liittyvien seikkojen suhteen. Tekijät mieltävät itsensä ikään kuin seksuaalisuuden opettajiksi:

*Sitte on kyllä ollu joitakin tapauksia, jotka on hyvinkii auliisti kertonu, et miten tää lapsiin kohdistuva seksuaalinen toiminta on niitten lapsien parhaaksi ja heitä tälle lempeästi ohjataan näihin elämän nautintoihin. Yks epäilty toi jopa tämmösen, hän oli tehny tämmösen tieteellisen kirjotelman aiheesta, että miten jotenkii tää lasten opettaminen seksuaalielämään on heille hyvästä. **Haastateltava 4***

Haastateltava 1 muistutti, etteivät lapsi ja aikuinen ole koskaan tasaveroisessa asemassa. Tekijä voi hyväksikäyttää nuorempien uhrien luottamusta aikuisiin omaa etuaan tavoitellessa. **Haastateltavan 1** mukaan lapsen ollessa pieni, tilanne hyväksikäytölle syntyy hyväksikäyttämällä lapsen luottamusta aikuiseen. Tekijä hyödyntää lapsen tietämättömyyttä ja lapsen luottamusta, ja tekijä johdattaa lasta aikuisen seksuaalisuuden maailmaan. Erityisesti pienten lasten kohdalla **haastateltava 1** näkee tekijöiden hyödyntävän lapsen tietämättömyyttä ja luottamusta sekä aikuisen asemaa ja sen tuomaa valtaa.

*Ne [tekijät] hyödyntää sitä luottamusta, mikä lapsilla on aikuisiin. Et ruvetaan näyttää jotain, että tiedätkö miltä tuntuu esimerkiksi, kun hyväilet klitoristas tai muuta mitä sanaa sit he käyttäkään. Mutta se voi olla ihan niin kun tällasta aikuisen sen aseman hyväksikäyttöä, et ruvetaan vaan altistamaan lasta jollekin toiminnalle, koska ne hermostolliset kytkennähän on meissä valmiiksi olemassa, niin niitä ruvetaan sitten opettamaan hyvinkin pientä lasta tyydyttämään itseään ja saatetaan perustella tälleen, että mä esittelen sille lapselle seksuaalisuutta ja näin edelleen. Ja kun esittelin sitä sille, niin se vaikutti siltä, että se tykkää siitä näin lähetään viemään eteenpäin. **Haastateltava 1***

Tällöin tekijä joko kokee tai selittää tapahtumia itselleen niin, että hän tekee uhrilleen hyvää opettamalla hänelle (aikuisten) seksuaalista maailmaa, joka on vain lapselle tai nuorelle hyväksi. Tämä ajatus voi edelleen vahvistua, jos lapsi tai nuori vaikuttaa siltä, että hän kokee toiminnan seurauksena mielihyvää tai ei vain uskalla ilmaista suostumuksen puutetta.

6. YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyömme viimeinen luku on yhteenvetoa ja pohdintaa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on ollut selvittää, mitä vaikuttimia ja teon mahdollistavia ajatusmalleja lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistymisen takana on. Olemme analysoineet ja pohtineet lapsen seksuaalisen hyväksikäyttäjien kanssa työskennelleiden asiantuntijoiden vastauksia sekä näkemyksiä esittämiimme tutkimuskysymyksiin. Emme siis ole kysyneet asioita itse tekijöiltä. Seuraavaksi tuomme yhteen analyysiemme tulokset ja niiden herättämän pohdinnan. Pohdintaa olisimme voineet jatkaa loputtomiin, koska aiheemme synnytti paljon ajatuksia. Pyrimme valitsemaan pohdintaan ne aiheet, joista meille syntyi eniten keskustelua ja ajatuksia haastatteluiden sekä teorian pohjalta. Pohdinnassa syvennämme joitakin haastatteluissa nousseita aiheita, jotka jäivät mietityttämään meitä. Etenkin haluamme nostaa esille pohdinnassa poliisiviranomaisen näkökulmaa, kuinka tekoja voitaisiin ennalta ehkäistä; sekä tehdä ymmärrettävämmäksi tekijän näkökulmaa asiassa.

6.1. Yhteenveto

Opinnäytetyömme ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi Michael Seton MFM-malliin, ja siihen miten tämä malli toteutuu tekijöiden kohdalla. Ensimmäisenä yläkategoriana analysoimme motivaatiotekijöitä, johon olimme nostaneet alakategorioina parafiliat, libidon eli seksuaalisen aktiivisuuden sekä pariumisvietin. Näistä alakategorioista haastateltavat kertoivat erityisen paljon tekijän parafilioista, ja niissä etenkin lapsikohteisesta seksuaalisesta kiinnostuneisuudesta. Haastateltavien puheissa korostui se, miten lapsikohteinen seksuaalinen mieltymys vaikuttaa tekijän ajatteluun, käyttäytymiseen ja toimintaan suhteessa seksuaaliseen tekoon. Mikäli tekijällä on lapsikohteinen seksuaalinen mieltymys, hän tulee siitä tietoiseksi jo nuoruudessaan. Kuitenkaan kaikilla lapsia seksuaalisesti hyväksikäyttävillä ei ole lapsikohteista mieltymystä. Vastauksissa nousi esille tekijän tapa kiistää ja vähätellä tekoa. Haastateltavat kertoivat, että mikäli heillä on tapaamisia tekijän kanssa useamman kerran, tekijä saattaa puhua teosta vähitellen. Tekijä ei yleensä kerro teosta suoraan, vaan lähtee avaamaan sitä melko pitkältä olosuhteiden kautta. Haastateltavat kertoivat, että on olemassa niitä tekijöitä, jotka eivät halua lapsikohteista mieltymystään tai tekoaan myöntää, tai eivät näe toiminnassaan mitään väärää. Haastateltavien vastausten mukaan, mikäli tekijä identifioi itsensä pedofiiliksi, hän ei yleensä näe toiminnassaan mitään lapselle vahingoittavaa tai väärää. Haastateltavat kertoivat toisaalta myös niistä tekijöistä, jotka tunnistavat lapsikohteisen mieltymyksen itsessään ja tiedostavat sen olevan väärin, jolloin asian kanssa eläminen on hyvin hankalaa. He ovat niitä tekijöitä, jotka myöntävät teon helpommin ja puhuvat siitä suoraan.

Haastateltavien mukaan tekijän libido eli seksuaalinen aktiivisuus oli melko normaalilla tasolla. Vastauksissa ilmeni, että tekijällä saattaa olla addiktivista seksuaalista käytöstä, joka saattaa liittyä lapsikohteiseen kiinnostukseen ja sen kanssa toimeen tulemiseen. Tekijä saattaa pakonomaisesti

toteuttaa seksuaalista toimintaa, kuten katsella pornoa tai harrastaa itsetyydytystä. Addiktoiva seksuaalinen käytös nähtiin kahden haastateltavan mukaan liittyvän tunteiden hallintaan, niin että seksin kautta haetaan hyvää oloa, tai lapsikohteisuutta pyritään tukahduttamaan, jolloin se esiintyy vielä voimakkaampana tekijän käyttäytymisessä. Haastateltavat kertoivat, että tekijällä voi olla kiinnostusta kokeilla kaikkea erilaista, ja että mikään ei vaikuta riittävän tekijälle seksuaalisella puolella. Toisaalta haastateltavat kertoivat, että jotkut tekijät ovat saattaneet suoranaisesti vältellä seksuaalista toimintaa. Libidon eli tekijän seksuaalisen aktiivisuuden ei nähty olevan tekoon liittyen korostuneessa asemassa, mutta sen olemassaolo huomioitiin liittyen tekoon.

Haastatteluiden vastausten perusteella tekijän pariutumismotivoin ei nähty olevan millään tasolla korostunut, tai että sillä olisi vaikutusta teon tapahtumiseen. Haastateltavat kertoivat, että tekijöillä saattaa olla kumppanit ja normaali parisuhde oman ikäisen kanssa. Yhden haastateltavan mukaan se, etteivät tekijät ole yleisesti kovinkaan kiinnostuneita pariutumisesta, saattaa liittyä tekijän kokemukseen itsestään erilaisena. Toisen haastateltavan mukaan teon lähtökohta ei ole pariutuminen. Haastateltavien mukaan tekijän pariutumisen tarve vaikuttaa olevan samanlaista kuin muillakin ihmisillä.

Liitimme opinnäytetyössämme motivaatiotekijöihin myös emotionaalisen samaistumisen omana alakategoriana. Emotionaalisesta samaistumisesta nostimme esille tekijän minäkuvan, identiteetin ja vaikeuden muodostaa suhteita oman ikäisiinsä. Haastateltavat toivat esille, että tekijän minäkuvaan ja identiteettiin vaikuttaa negatiivisesti lapsikohteinen mieltymys, ja tämän kautta tekijä kokee paljon ulkopuolisuuden tunteita elämässään. Tekijän kokemus ulkopuolisuudesta on saattanut syntyä jo lapsuudessa, joka linkittyy myös tekijän ihmissuhteisiin, koska hänen kiinnostuksen kohteensa eroaa huomattavasti muiden ihmisten kiinnostuksen kohteista. Kaikki haastateltavat kertoivat, että tekijä yleensä tiedostaa teon olevan väärin, joka taas vaikuttaa heidän minäkäsitykseensä negatiivisesti. Tekijöiden minäkuva on ehtinyt vuosien varrella vaurioitua paljon. Haastateltavat kertoivat, että tekijät kokevat identiteettinsä kautta sivullisuutta ja poikkeavuutta. Yksi haastateltava kertoi tekijöillä mahdollisesti olevan hankaluuksia tulla oman identiteettinsä kanssa toimeen, ja että tekijä joutuu tällöin kaikissa ihmiskontakteissa miettimään, ettei paljasta todellista itseään.

Haastateltavien vastauksissa tuli esille, että tekijöiden saattaa olla hankala muodostaa suhteita omanikäisiin. Yhden haastateltavan mukaan on vaikea arvioida mikä liittyy tekijän kyvyttömyyteen olla suhteessa oman ikäisen kanssa, ja mikä taas tekijän haluun hakeutua lasten seuraan. Toinen haastateltava kertoi, että tekijä kokee lapsien olevan helpommin lähestyttävä kohde, kuin aikuinen. Haastateltavan mukaan tekijä kuitenkin harvemmin kertoo itse siitä, ettei hän löydä kumppania tai ystäviä. Tämän takia asian vaikutusta tekoon on hankala arvioida, eikä myöskään haastateltavien puheessa tekijän vaikeus muodostaa suhteita saman ikäisiin ollut merkittävässä osassa teon takana olevana syynä.

Toisena yläkategoriana käsitelimme MFM-mallin mukaisesti edistämistekijöitä. Edistämistekijöiden alakategorioina ovat ominaisuustekijät ja olotilatekijät. Ominaisuustekijöiden alakategorioina oli tekijän yhteiskunnallinen asema ja rikollisuus sekä sosiaalisuus. Haastateltavien mukaan lapsen seksuaalisia hyväksikäyttäjiä ei yhdistä samanlainen rikoshistoria tai tietynlainen sosiaalinen elämä. Näidenkin asioiden yhteydessä tekijät ovat yksilöllisiä. Haastateltavien vastauksista ilmeni, että tekijöillä ei voida sanoa olevan tietynlaista rikollista taustaa, mutta mikäli aiempaa rikollisuutta on, se liittyy yleensä lapsikohteisuuteen. Haastateltavat kertoivat, että tekijöiden sosiaalinen elämä saattaa olla hyvinkin vaihtelevaa. Tekijät saattavat kokea olevansa ulkopuolisia sosiaalisissa suhteissaan ja heidän ihmissuhteidensa olevan pinnallisia. Olotilatekijöihin liitimme alakategoriaksi tekijän mielenterveysongelmien ja päihteiden käytön vaikutuksen tekoon. Haastateltavat eivät kokeneet, että mielenterveyden ongelmilla ja päihteiden käytöllä olisi suurta vaikutusta teon taustalla oleviin syihin. Yksi haastateltava mainitsi tekijöiden mielenterveys- ja päihdeongelmien lisääntymisestä viimeisen viiden vuoden aikana. Haastateltavien vastauksissa näkyi, että esitutkintaa tekevillä poliiseilla oli vähemmän tietoa siitä, minkälaisia tämän tasoisia ongelmia tekijöillä on. Kuntoutuksessa työskentelevien ammattilaisten työssä nämä ilmiöt nousivat helpommin esille.

Kolmas Seton malliin sisältyvä yläkategoria käsiteli tilannetekijöitä. Tämän alakategorioina ovat olosuhteet ja haavoittuvassa asemassa olevat lapset. Tilanne, aika ja paikka liittyvät olosuhteisiin. Näistä olennaisena haastateltavat kertoivat olevan tekijöiden tapa ottaa yhteyttä lapseen verkon välityksellä. Toisaalta haastateltavien vastauksista ilmeni, että tekijä saattaa myös hakeutua fyysisesti lasten luo ja sitä kautta ottaa heihin kontaktia. Erityisesti olosuhteisiin liittyen tuotiin esille tekijän tapaa luoda vuorovaikutussuhde lapseen ennen tekoa. Haavoittuvassa asemassa olevista lapsista muodostui tilannetekijöihin liittyvä toinen alakategoria. Vastausten mukaan uhrin valintaan vaikuttaa muun muassa "pääsy uhriin" eli se, miten helppoa lapseen on luoda kontakti. Tämä mahdollistuu nykypäivänä helposti nimenomaan verkon kautta. Vastauksista kävi ilmi, että uhriksi valikoituva lapsi saattaa itsekin olla huonossa asemassa elämässään. Haastateltavat kertoivat myös, että lapsella on suurempi riski joutua teon uhriksi, jos lapsi liikkuu yksin esimerkiksi kaupungilla. Haastateltavien vastauksista voidaan päätellä, että lapsi ilman läsnä olevaa ja välittävää aikuista on suuremmassa riskissä joutua tekijän uhriksi.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla haimme vastausta siihen, miten lasten seksuaalisesti hyväksikäyttäjien parissa työskentelevät ammattilaiset kokevat tekijän suhtautuvan tekoonsa ja oikeuttavan toimintaansa. Kuten ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla, myöskaan tämän analyysin kohdalla suhtautumis- ja oikeutustapoja ei voida erottaa toisistaan, vaan ne muodostavat jokaisen yksilön kohdalla oman yksilöllisen kokonaisuuden. Tekijöiden suhtautumista tekoonsa voidaan mielestämme lähteä avaamaan kahdelta kantilta: teko suhteutettuna normeihin ja teko suhteessa lapsen kehitykseen.

Tekijät suhteuttavat tekoaan yhteiskunnallisiin normeihin. Tekijät joko ymmärtävät, että he toimivat vastoin lakia ja moraalisia rajoja, tai he eivät koe tekevänsä mitään väärää (ainakaan sellaista, josta kuuluu saada rangaistus). Ne tekijät, jotka ymmärtävät ja myöntävät toimivansa vastoin normeja, saattavat hävetä tekoaan, itseään tai sitä, etteivät he ole saaneet vahingollista toimintaansa pysäytettyä. Tämän kaltaisia tekijöitä yhdistää heidän ajatusmaailmansa ristiriitaisuus. Tekijöiden ajatukset ja asenteet mahdollistavat lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvät teot mutta samalla tekijät ovat tietoisia siitä, että heidän toimintansa on kiellettyä. Osa tekijöistä jopa toivoo jäävänsä kiinni ja on helpottunut, kun niin tapahtuu. On tekijöitä, jotka ovat yrittäneet etsiä itselleen apua mutta eivät sitä jostain syystä ole saaneet tai apua ei ole saatu tarpeeksi estämään lainvastainen toiminta.

Ne tekijät, jotka eivät näe teossaan mitään väärää tai eivät sitä ulkopuoliselle myönnä, usein oikeuttavat tekoaan vähättelemällä sitä. Teon kiistäminen on myös hyvin yleistä etenkin esitutkinnan aikana, mutta sitä tapahtuu vielä kuntoutuksen ajanakin. Tekijät vähättelevät tekoaan muun muassa siten, että he kertovat lievennetyn version tapahtuneesta, esimerkiksi mitä tekijä on lasta pyytänyt tekemään tai mitä ylipäätään nuoren ja tekijän välillä on tapahtunut. Tekijä voi käyttää juridiikkaa vähättely- ja oikeuttamiskeinona. Tekijät usein vetoavat siihen, ettei heidän mielestään heidän tekonsa ole ollut lapselle tai nuorelle haitallista tai että lapsi on itse suostunut toimintaan. Tekijät myös vetoavat siihen, että suojaikäraja vaihtelee valtioittain, jolloin universaaliala ikäraja ei ole. Tällöin tekijä voi esimerkiksi vedota siihen, että lapsi on oikeasti valmis seksiin silloin, kun hän on tullut sukukypsäksi.

Osalla tekijöistä pedofilia on muotoutunut isoksi osaksi heidän minuuttaan ja identiteettiään, jolloin he määrittelevät itseään pedofilian kautta. Osa näin ajattelevista tekijöistä kokee muun yhteiskunnan vainoavan ja syrjivän heitä. Tällöin tekijät kokevat itsensä ihmisoikeustaistelijoina, jotka taistelevat itsensä, oikeuden ja oikeudenmukaisuuden puolesta, koska heidän mukaansa lasten ja aikuisten välisessä seksissä ei ole mitään ongelmaa. Yhteiset mielipiteet ja vertaisen kaipuu yhdistävät. Näin käy myös lapsiin seksuaalisesti kiinnostuneiden tekijöiden kohdalla. Vertaistuki voi toimia sekä tekoa estävänä voimana ja toisaalta vertaiset voivat osaltaan vahvistaa sitä ajatusta, ettei itse ole viallinen ihminen ja on normaalia tuntea seksuaalista kiinnostusta lapsia tai nuoria kohtaan.

Toinen lähtökohta, miten tekijät suhtautuvat tekoonsa tai oikeuttavat toimintaansa, liittyy tekoon suhteessa lapsen kehitykseen. Tekijät kokevat lapsen tai nuoren heidän ikätasoaan kypsemmäksi, erityisesti seksuaalisesti ja näkevät lapsessa koko ajan aikuisempia ominaisuuksia. Tämä nousee esille varsinkin silloin, jos tekijän lähipiiriin kuuluu lapsia tai nuoria, esimerkiksi kaveripiirissä tai harrastetoiminnassa. Tällöin aikuisen ja lapsen seksuaalisuuden tasot alkavat sekoittua ja tekijä alkaa kokea lapsen tai nuoren aikuiseen verrattavissa olevana seksuaalisena toimijana. Tekijät alkavat

nähdä (aikuismaista) seksuaalisuutta siellä, missä sitä ei ole. Tekijä voi esimerkiksi kokea lapsen mielenkiinnon ihmiskehoa kohtaan tai kehon normaalitoimintoja, kuten pikkupojan erektiota, kiinnostuksena seksiin tekijän kanssa.

Tekijät myös oikeuttavat tekoaan sillä, että lapsi tai nuori on ollut itse aktiivisesti mukana heidän välisessään toiminnassa. Tekijöiden mukaan he olisivat heti lopettaneet toimintansa, jos lapsi tai nuori olisi sanonut *ei*. Tämä voi monessakin tapauksessa olla totta. Osa nuorista todella kokee olevansa rakkaussuhteessa tekijän kanssa, ja jotkut pitävät yhteyttä tekijään vielä tekijän ollessa vankeudessa. Osa tekijöistä kuitenkin lukee nuorta ja tilannetta väärin niin, että lapsen tai nuoren oletetaan osoittavan kiinnostusta, vaikka tätä nuori ei ole tarkoittanut esimerkiksi tupakkaa pyytäessään. Tekijä ei ymmärrä lapsen ja hänen itsensä välistä kehityseroa ja asettaa uhrinsa aikuismaiseen asemaan, jolloin tekijä kokee, että lapsi tai nuori ymmärtää, mitä tapahtuu ja on kykeneväinen lopettamaan toiminnan ja sanomaan halutessaan *ei*. Joskus tekijät kokevat olevansa lapselle tai nuorelle turvallinen aikuinen, joka opettaa lapselle tai nuorelle seksuaalisuutta. Tällöin tekijä hyväksikäyttää lapsen luottamusta aikuisiin.

6.2. Pohdinta

“on olemassa asioita, niin kipeitä ja vaikeita, ettei niistä puhumalla selviä”

Egotrippi, matkustaja

Miten tuoda esille aihetta, joka on äärimmäisen herkkä, tunteita herättävä ja haastava? Ajatuksenamme on tuoda pohdinnassa esille opinnäytetyöprosessin tuomia ajatuksia, oivalluksia ja ristiriitoja. Opinnäytetyöprosessimme oli mukaansatempaava, mielenkiintoinen, aikaa vievä, haastava ja ennen kaikkea silmiä avaava. Pohdintamme kostuu seuraavista teemoista; 1) ymmärrys ilmiöstä ja tekijän identiteetin muodostuminen, 2) aiheen arkuus sekä tekijän häpeä ja syyllisyys, 3) esituttaviranomaisien ja kuntoutuksen ammattilaisten väliset erot asian kanssa työskennellessä, sekä poliisissa olevat mahdolliset asenteet aihetta kohtaan, 4) viranomaisien ja huoltajien ennalta estävät toimet lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa, sekä sosiaalinen media teon mahdollistajana 5) seksuaalirikoslain uudistus ja sen merkitys näihin rikoksiin.

Halusimme sisällyttää pohdintaamme opinnäytetyö prosessin aikana meille syntyneitä ymmärrystä aiheeseen liittyen. Lisäksi pohdimme sitä, miten tekijän lapsikohtainen mieltymys näkyy tekijän identiteetin tasolla. Analysoidessamme haastatteluja ja lukiessamme aiheeseen liittyvää tutkimustietoa, aloimme ymmärtää paremmin lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ilmiönä. Emme tarkoita, että ymmärtäisimme itse tekoa, vaan ymmärrämme enemmänkin tekijöiden ajatusmaailmaa ja teon takana olevia vaikuttimia. Seton (2004, 324) mukaan osa pedofiileistä on tullut tietoisiksi kiinnostuksestaan lapsia kohtaan olleessaan itse nuoria. On ehdotettu, että seksuaalinen mielenkiinto lapsia kohtaan olisi yksi seksuaalisen suuntautumisen muoto (Seto 2004, 324). Jotta seksuaalista

mielenkiintoa lapsia kohtaan voidaan pitää seksuaalisena suuntautumisena, tulee kiinnostuksen olla jatkuvaa (Mundy 2022, 444). **Haastateltava 1** kertoi, että tutkimusnäytön mukaan lapsikohtainen kiinnostus voidaan nähdä seksuaalisena suuntautumisena samalla tavalla kuin homo- tai heteroseksuaalisuus. Tästä näkökulmasta asiaa katsottaessa, tarkoittaisi se sitä, että tekijä voi tarvita ammattiapua, jotta pystyy elämään tämän suuntautumisensa kanssa ilman, että syyllistyy rikokseen. Haastateltavat toivat esille, että lapsikohtainen kiinnostus muodostuu osaksi tekijöiden identiteettiä. Jos tekijän identiteetti rakentuu pedofilian kautta, voimmeko olettaa hänen pystyvän poistaa tämän osan minuuttaan itsestään? Lapsiin seksuaalisesti kiinnostunut voikin kokea ahdistusta ja kamppailla identiteettitasolla mieltymyksensä kanssa. Osa tekijöistä kuitenkin hyväksyy mieltymyksen olevan aina osa itseään, mutta voivat samalla kokea, että heillä on mahdollisuus kontrolloida sitä, kuten toimiako kiinnostuksen mukaisesti vai sen vastaisesti. (Blagden ym., 749.) Samansuuntaisesti myös haastateltavat totesivat, että olennaisempaa onkin, että tekijä tulee toimeen lapsikohtaisen mieltymyksen kanssa ja oppii keinoja siihen, ettei toimi halujensa mukaan.

Haastateltavien puheissa esiintyi tekijän keinottomuus, häpeä ja syyllisyys lapsikohteista kiinnostusta sekä tekoa kohtaan. **Haastateltava 3** mainitsi tekijän olevan keinoton lapsiin kohdistuvan kiinnostuksen kanssa, jolloin hän yrittää tukahduttaa ja tulla toimeen sen kanssa. Hansonin (2010, 402) mukaan alentuneessa seksuaalisessa itsesääätelykyvyssä tekijä yrittää tehottomilla keinoilla säädellä seksuaalista käytöstään. Tekijä saattaa itsetutkiskelun kautta tunnistaa ongelmia seksuaalisessa käyttäytymisessään mutta ei ole välttämättä kykeneväinen muuttamaan niitä (Hanson 2010, 402.) **Haastateltava 3** mainitsi tähän liittyen siihen, että tekijän elämähallintataidot eivät välttämättä riitä lapsikohtaisen mieltymyksen kurissa pitämiseen. Haastateltavat toivat esille tekijöiden häpeän ja syyllisyyden kokemuksia sekä tekoon liittyvän voimakaan leimaantumisen pelon. Jäimme tähän liittyen pohtimaan, onko lapsiin kohdistuva seksuaalinen mieltymys niin suuri tabu yhteiskunnassamme, että sen myöntäminen on lähes mahdotonta ennen kuin tekijä joutuu suljettuun paikkaan, kuten vankilaan. Tähän liittyy myös opinnäytetyössämme käsittelemämme tekijän kokema häpeä ja syyllisyys teosta, mikä vaikuttaa siihen, ettei asiasta puhuta lähipiirissä kenellekään. Pohdimme myös, että tekijän on hyvin hankalaa hakea ongelmaansa apua, koska yleisesti yhteiskunnassamme teko ja tekijä leimataan välittömästi. Vaikuttaa siltä, että tekijöiden kynnys hakea ammattiapua on liian suuri. Ainakin ammattiauttajille, terveydenhuollon henkilöstölle ja viranomaisille tulisi tuoda tätä ilmiötä enemmän esille, etenkin sitä miten nämä henkilöt tulisi kohdata ja millaista apua heille tulisi tarjota.

Kuten kerroimme aiemmin, haastattelimme esitutkintaviranomaisia sekä kuntoutuksen ammattilaisia. Huomasimme haastatteluiden kautta, että näiden kahden ammattikunnan välillä on suuri ero tekijöiden kanssa työskennellessä. Mistä tämä ammattilaisten välinen ero oikein muodostuu? Haastateltavat toivat esille, että tekijällä on tapa vähätellä tekoaan. Tämä voisi kertoa siitä, että tekijä ymmärtää teon olevan väärin mutta ei kykene myöntämään sitä kokonaan muille tai itselleen.

Esitutkintaa suorittavilla poliiseilla ja kuntoutusta tekeville ammattilaisilla on erilaiset roolit ja tavoitteet suhteessa tekijään. Poliisin kanssa tekemisissä olemiseen liittyy todennäköisesti pelko kiinnijäämisestä ja uhka tuomiosta, joten asiaa saatetaan sen vuoksi peitellä ja vähätellä. Poliisina esitutkinnassa työskentelevät **haastateltava 2** ja **haastateltava 4** kertoivatkin, että yleensä he eivät saa tietää tekijän suhtautumista tuomioonsa, koska eivät ole enää esitutkinnan jälkeen tekemisissä tekijän kanssa, ellei saman tekijän uusittu teko tule joskus uudestaan heidän tutkittavakseen. Kuntoutuksessa työskentelevät **haastateltava 1** ja **haastateltava 3** kertoivat siitä, miten he lähtevät työskentelemään tekijöiden kanssa tuomion saamisen jälkeen ja heillä oli enemmän kokemusta siitä, miten tekijät suhtautuvat tuomioihinsa. **Haastateltava 3** kertoi, että kuntoutus voi olla pitkä prosessi ja sisältää useita tapaamisia tekijän kanssa. Kuntoutuksessa tekijän kiinnostusta lapsia kohtaan voidaan selvittää erilaisten menetelmien avulla ja siihen voidaan käyttää aikaa. Kuntoutuksessa tavoitteena voi olla, että tekijä itse pystyy tunnistamaan itsessään lapsikohtaisen kiinnostuksen. Esitutkinnassa luonnollisesti tämä ei ole tutkinnan tavoitteena, vaan keskiössä on rikoksen selvittäminen.

Pohdinnassa liitimme yllä olevaan aiheeseen myös poliisissa olevat mahdolliset asenteet aihetta kohtaan. Vaikuttaa siltä, että vain pieni osa poliiseista on kiinnostunut lapsirikostutkinnasta, ja tämä nousi esille myös haastateltavien puheesta. Yksi haastateltava toi esille lapsirikostutkinnan heikkeyden ja resurssipulan. Uskomme, että lapsirikostutkinnan haastavuus, aiheen epämiellyttävyys ja vaikutus tunteisiin voivat olla syynä, miksi harva kiinnostuu siitä. Tämä seikka saattaa olla myös siinä mielessä positiivinen, että näihin työtehtäviin hakeutuu ainoastaan siihen motivoituneet henkilöt. Tämän opinnäytetyöprosessin jälkeen koemme, että oppiessamme aiheesta ja ilmiöstä olemme pystyneet paremmin ymmärtämään sitä. Ei sitä, että teko olisi hyväksyttävää, vaan sitä miten ja miksi teko saattaa tapahtua. Asiaan perehtyessämme aloimme miettiä, saako poliisi ylipäättään tarpeeksi koulutusta mielenterveyshäiriöiden kohtaamiseen ja hoitoon. Poliisi joutuu työssään kohtaamaan monenlaisia mielenterveysongelmaisia ihmisiä päivittäin. Auttaisiko lapsirikollisuuden parissa työskentelevien poliisien työssäjakamista se, että näille poliiseille kerrotaisiin tekijöiden kuntoutuspolusta ja kuntoutuksen vaikuttavuudesta.

Seuraavaksi käsittelemme ennalta estäviä toimia lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa niin viranomaisten kuin huoltajien toimesta, sekä sosiaalisen median vaikutusta tekojen mahdollistajana. Tärkeä kysymys liittyen omaan tulevaan ammattiimme on, miten poliisi voi osaltaan ennalta ehkäistä näiden rikosten tapahtumista. Vastausta on edelleen hankala antaa, koska aihe on niin monisyinen. Voimme kuitenkin todeta, että poliisin ennalta estävä toiminta ja tiedon jakaminen esimerkiksi somen vaaroista, on erittäin olennaista. Lisäksi poliisiorganisaation tarjoama ajantasainen koulutus voisi lisätä valveutuneisuutta ja taitoa reagoida esimerkiksi mahdollisiin grooming-tapauksiin. Viranomaisyhteistyötä terveydenhuollon, sosiaalitoimen, etenkin lastensuojelun ja opetustoi-

men kanssa voidaan mielestämme pitää erittäin tärkeänä tällaisten rikosten ehkäisemisessä. Pelkästään poliisi yksin ei kykene tarpeeksi tehokkaasti ennalta estämään lapsiin kohdistuneita rikoksia. Esimerkiksi ennalta ehkäisemisen näkökulmasta on tärkeää tietää tavoista, joilla tekijä ottaa kontaktia lapsiin ja nuoriin. Hoikkalan ja muiden (2021, 116) mukaan lähentyminen uhriin alkaa psykologisella läheisyydellä, joka voi johtaa fyysiseen ja sitä kautta seksuaaliseen lähentymiseen. Tätä tapahtuu niin verkossa kuin reaalielämässä ja prosessiin liittyy manipulaatiota. Manipuloinnin tapoja on tärkeä tunnistaa ennalta ehkäisevien toimien kohdentamisen vuoksi. (Em., 98.) Asiasta tulisi keskustella avoimesti, rohkeasti ja informatiivisesti, jotta kouluissa opettajat, päivähoiton henkilöstö ja muut lasten sekä nuorten kanssa työtä tekevät ovat tietoisia ilmiöistä, joita aiheeseen liittyy.

Manipuloinnin ja kontaktin ottamisen tapojen lisäksi on myös tärkeää saada ammattilaiset tietoiseksi siitä, etteivät tekijät ole pelkästään yhteiskunnan ulkopuolella olevia syrjäytyneitä henkilöitä, vaan he saattavat olla yhteiskuntaan hyvinkin kiinnittyneitä, kuten Haastateltava 3 mainitsi "supliikkimiehiä" (ks. Hoikkala ym. 2021, 115). Haastateltavat kertoivat useaan otteeseen, ettei tyyppiesimerkkiä lapsen seksuaalisista hyväksikäyttäjistä voi antaa, vaan tekijöiden joukko on moninainen. Hoikkalan ja muiden (2021, 115) tutkimuksen mukaan seksuaalirikollisilla on usein matala sosiaalinen asema ja he ovat sosiaalisesti huono-osaisia, mutta tämä ei mitenkään korostunut haastateltaviemme puheissa. Enemminkin haastattelussa kävi ilmi, että tekijä on pääosin aina mies ja naiset ovat yleensä tekijöinä yhdessä miespuolisen tekijän kanssa, harvoin siis yksin. Tätä ei voi pitää absoluuttisena totuutena, mutta miessukupuolisuuden toistuvuus tekijän sukupuolella on otettava huomioon näitä rikoksia tutkittaessa.

Nykypäivänä sosiaalinen media on vahvasti läsnä jokaisen lapsen ja nuoren elämässä. Lapset eivät kuitenkaan osaa arvioida kuka on verkon toisessa päässä ja onko keskustelu aina asiallista. Haastateltavat kertoivat, että suurimmaksi osaksi tekijät ottavat lapsiin yhteyttä verkon välityksellä, koska se on helppoa ja sillä tavoin tavoittaa samanaikaisesti suuren määrän lapsia (ks. Hoikkala ym. 2021, 114). Myös tekijöiden tapa luoda vuorovaikutusta lapseen positiivisen keskustelun kautta kiinnittää lapsen tekijään vähitellen ja huomaamatta. Nykypäivänä iso haaste on se, että huoltajat eivät välttämättä tiedä, mitä lapset tekevät verkossa ja eri sosiaalisen median alustoilla. Huoltajien valveutuneisuus ja tietoisuus oman lapsensa verkkokäyttäytymisestä olisi erittäin tärkeää, jotta näitä rikoksia voitaisiin ennalta ehkäistä. Tietoa ja apua verkosta kyllä löytyy. Esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton verkkosivuilta löytyy tietoa ja vinkkejä siitä, miten vanhempi voi tukea lapsen sosiaalisen median käyttöä (ks. Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021). Sen lisäksi, että tekijät pyrkivät etsimään potentiaalisia uhrejaan verkosta ja somesta, voivat he etsiä sieltä myös samanhenkisiä ihmisiä. Tekijän on erittäin helppoa löytää vertaistukea omalle ajattelulle ja teolle erilaisista

nettiryhmistä, jopa seksuaaliväkivaltaa suosivista ryhmistä. Mikäli tekijä ei löydä hyväksyntää muualta elämästään, sitä varmasti löytyy nettiryhmistä, joissa ajatusmaailma on täysin vääristynyttä. Näiden sivustojen löytäminen ja sulkeminen on tärkeää myös ennalta estävästä näkökulmasta.

Seuraavaksi pohdimme vielä seksuaalilain uudistusta ja sen merkitystä aiheeseemme. Opinnäytetyömme lakipohjana ovat ne seksuaalirikokset, joissa lapseen kajotaan fyysisesti. Näitä rikoksia on rikoslain 20 luvussa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, ja törkeä lapsenraiskaus. Uusi rikoslain 20 luku tuli voimaan 1.1.2023. Tästä huolimatta emme läheneet muuttamaan opinnäytetyömme lakipohjaa lakiuudistuksesta huolimatta – olimmehan aloittaneet opinnäytetyön tekemisen loppuvuodesta 2021. Teimme haastattelut perustuen vanhaan seksuaalilakiin, joten oli olennaista pitää vanha laki opinnäytetyön pohjana. Haluamme kuitenkin käsitellä lyhyesti, miten lakimuutos tulee vaikuttamaan seksuaalirikoksiin. Uudessa seksuaalirikoslaissa lapsiin kohdistuvissa rikoksissa korostuu lapsen koskemattomuus. Lähtökohtana on, ettei lapsi voi suostua aikuisen kanssa seksuaaliseen tekoon. Lakiuudistus suojaa paremmin lapsia, jotka ovat 16 vuotta täyttäneitä mutta alle 18-vuotiaita. Myös lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistukset ankaroituvat. (Oikeusministeriö 2022.)

Uudessa seksuaalirikoslaissa suojataan lapsia ja nuoria nykyistä paremmin seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Uudessa seksuaalirikoslaissa määritellään, että alle 16-vuotiaan ei voida katsoa olevan kykeneväinen antamaan pätevää suostumusta seksuaaliseen kanssakäymiseen aikuisen kanssa. Uudessa laissa määritellään myös selkeämmin lasta seksuaalisesti esittävien kuvien hallussapidosta ja välittämisestä. Merkittävää on myös se, ettei rikosvastuusta vapautu se, että tekijä ei ole tiennyt lapsen tarkkaa ikää. (Rautio 2022.) Haastatellut asiantuntijat puhuivat siitä, miten yleistä on, että tekijät lähestyvät lasta verkon välityksellä. Heidän mukaansa merkittävä osa teoista alkaa verkossa. Haastateltavat totesivat myös yhdeksi teon oikeuttamisperusteeksi, ettei tekijä ole tiennyt lapsen ikää tai on luullut lapsen olevan vanhempi kuin hän todellisuudessa on. On erityisen tärkeää, että lainsäädäntö tukee nykypäivän ilmiöitä ja haasteita, ja tähän uusi seksuaalilainsäädäntö pyrki vastaamaan. Tämä myös helpottaa poliisin työtä, kun lainsäädäntö on kytketty tähän päivään, ja tunnusmerkistö on sitä kautta helpompi näyttää toteen. Vaikeaa on sanoa, miten lainsäädäntö tulee vaikuttamaan lapsiin kohdistuvien rikosten määrään. Toki rangaistusasteikon ankaroitumisella ja lapsen itsemääräämisoikeuden kasvamisella voidaan olettaa olevan vaikutuksia myös rikosten määrään. Rikosten määrä saattaa kasvaa, koska laki määrittelee tarkemmin nämä rikokset ja suojaa paremmin lasta. Toisaalta rangaistusten ankaroituminen voi vaikuttaa tekijöihin ja heidän tapaansa kertoa asioista vieläkin suppeammin. Uskomme kuitenkin haastateltaviemme asiantuntevaan ammattitaitoon perustuen, että tekijöiden kertomasta tullaan edelleen saamaan yhtä paljon informaatiota kuin aiemminkin. Ammattilaiset, jotka tekevät näiden asioiden kanssa työtä, pyrkivät varmasti parhaansa mukaan lapsen suojelemiseen ja totuuden selvittämiseen.

Lyhyesti haluamme vielä avata minkälaisia haasteita opinnäytetyöprosessi asetti meille. Emme voi sanoa, että “aita oli matalin”. Olimme kuitenkin tietoisia tästä jo heti ryhdyttyämme yhdessä hommiin. Haastattelut saimme tehtyä hyvinkin sujuvasti Teamsin kautta, eivätkä välimatkat olleet esteenä. Aikataulullisesti haasteita toi se, että olimme samaan aikaan työharjoittelussa, kun teimme opinnäytetyötä. Kaikki ylimääräinen vapaa-aika meni varsinkin työn loppuvaiheessa täysin opinnäytetyöhön. Aiheen mielekkäisyys ja siihen syventyminen piti kuitenkin motivaatiota jatkuvasti yllä, vaikka illat menivät työpäivien jälkeen opinnäytetyön parissa.

Haastatteluista saimme erittäin paljon informaatiota, ja haastateltavien puheesta kuului heidän kokemuksensa ja asiantuntemus aiheeseen liittyen. Yhden haasteen toi haastatteluista saamamme ainutlaatuisen tiedon määrä. Se, miten paljon saimme haastatteluista aineistoa, yllätti meidät täysin. Työn haasteena olikin juuri materiaalin rajaaminen järkevään määrään. Ajoittain piti muistuttaa itseään siitä, mihin todella keskitymme työssämme. Toisaalta koemme, että saimme alan ammattilaisilta hyvin merkityksellistä tietoa, josta on suuri hyöty omalla urallamme. Tähän hyötyyn voidaan sisällyttää etenkin se ymmärrys, jota saimme ilmiöstä haastatteluiden kautta. Jokainen haastateltava oli erittäin perehtynyt asiaan, ja se antoi meille paljon.

Toisaalta haasteen toi myös se, että osittain kaikki teemat ja kategoriat liittyivät jotenkin toisiinsa. Tästä esimerkkinä se, miten tekijän sosiaalisuus liittyi laajasti tekijän sosiaalisiin suhteisiin, sosiaalisiin taitoihin, ja siihen miten hän saattaa kokea ulkopuolisuutta muista. Meidän oli mietittävä useamman kerran mikä aihe kuuluu mihinkin kategoriaan. Opinnäytetyössämme olevia teemoja ei voidakaan tarkastella yksittäisinä osina, vaan kaikella on yhteys toisiinsa. Lisäksi haastetta lisäsi se, ettei valitsemastamme aiheesta ole vielä tehty montaa suomalaista tutkimusta, joten teoreettinen materiaali oli pitkälti englanniksi. Tämä oli välillä hyvinkin haastavaa, koska meidän piti käytännössä kääntää ammattisanastoa sisältävää materiaalia mahdollisimman hyvin suomeksi.

Työjakomme oli alusta asti hyvin selkeä ja asiat etenivät hyvin omalla painollaan. Uskomme, että meidän samanlainen työmoraalimme, ja tavoitteet työn suhteen olivat tärkeässä asemassa. Kuitenkin analyysivaiheessa huomasimme, että olimme saattaneet kirjoittaa samasta aiheesta eri kohtiin, mikä kertoi siitä, miten välillä oli haastavaa jäsenellä aiheita “oikeisiin” teemoihin. Jotta saimme teemat lopulta “kohdilleen” piti meidän käydä jatkuvaa yhteistä keskustelua aiheista. Kuten aikaisemmin mainitsimme, opinnäytetyössämme olemme haastatelleet neljää ammattilaista. Tämä on hyvin suppea otos, joka vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen. Laadullisilla menetelmillä ei voida saada tuloksia, jotka voitaisiin yleistää isoon joukkoon. Mikäli tutkimuksesta olisi haluttu vielä yleistettävämpi, olisi haastatteluja pitänyt tehdä isommalle joukolle ammattilaisia, mikä taas olisi vaatinut enemmän resursseja ja aikaa. Huomioitavaa on myös, että haastateltavat olivat ammattilaisia, eli henkilöitä, jotka työskentelevät seksuaalirikollisten kanssa. Opinnäytetyössämme tuli esille ri-

kostentekijöiden kertomat ja kokemukset asiasta ammattilaisten kautta, ei henkilökohtaisesti tekijöiden kautta. Tästä johtuen jatkotutkimuksena olisikin mielenkiintoista tutkia tekijöiden omia näkemyksiä ja verrata niitä asiantuntijoiden näkemyksiin.

Näemme vahvuutena opinnäytetyöprosessissa sen, miten saimme itse mahdollisuuden syventyä aiheeseen, josta meillä ei kummallakaan ollut aikaisempaa kokemusta. Omat aikaisemmat opinnot ja työhistoriamme olivat saattaneet jollakin tavalla sivuta opinnäytetyön aihetta, mutta kuitenkin ei suoranaisesti. Tekijän näkökulmaan ja ajatusmaailmaan keskittyminen antoi paljon mieltävää ja avarsi omaa katsomustamme aiheesta. Vaikka aihetta ei voi kutsua helpoksi millään tasolla, sen mielenkiintoisuus oli moninkertaisesti kaiken työn ja ajan arvoista. Huomionarvoista on, että haastateltavat olivat kaikki mielellään mukana prosessissamme. Haastatteluista välittyi haastateltavien tunne siitä, että aiheemme on tärkeä ja ajankohtainen. Kaikki haastateltavat myös pyysivät meitä lähettämään valmiin työn heille, joten uskomme että heille oli merkityksellistä olla osana opinnäytetyötämme.

Olemme aikaisemmin jo avanneet meidän välistämme yhteistyötämme opinnäytetyöprosessin aikana. Kuitenkin haluamme vielä nostaa siitä muutaman seikan esille. Työskentelymme oli hyvin tasavertaista. Osasimme kuin itsestään jakaa työtaakkaa tasaisesti keskenämme, eikä sen aikana tullut tunnetta, että toinen olisi joutunut enemmän taakan alle. Tämä ei ole mielestämme itsestäänselvyys tällaista työtä tehtäessä. Työmme vahvuuksina voisi ajatella olevan sen, että juuri me ryhdyimme yhteistyöhön. Taustamme aiemmista opinnoista ja työhistoriasta tukivat aihetta, ja kunnianhimmomme opinnäytetyötä kohtaan oli samalla tasolla. Epäselväksi ei jäänyt, että molemmilla oli tavoite tehdä työ mahdollisimman hyvin. Tiesimme molemmat, että kun ryhdymme tähän yhdessä, "projektistamme" ei tule helpoin mahdollinen, mutta olimme valmiita näkemään asian eteen vaivaa. Karita kutsui opinnäytetyötämme ajoittaan vahingossa "graduksi", koska sen eteen tehty työmäärä saattoi vastata sitä. Kokemuksena tästä jäi molemmille onnistunut ja positiivinen tunne. Tämä oli se poliisiammattikorkeakoulu-urallamme mielenkiintoisin opintokokonaisuus, jossa saimme myös lisää luottamusta omaan osaamiseemme.

Tulevina poliiseina uskomme, että tästä opinnäytetyöstä tulee olemaan meille itsellemme paljon hyötyä ammatissamme, jossa olemme itse vasta alkutaipaleella. Toivomme, että tämä opinnäytetyö hyödyttäisi myös muita viranomaisia, jotka työskentelevät näiden asioiden parissa. Kun vaikeisiin asioihin saa ymmärrystä, niiden kanssa työskentely helpottuu. Erityisesti haluamme kiittää haastateltavia, jotka käytännössä antoivat kaikkensa aiheesta meille ja käyttivät vapaa-aikaansa haastatteluihin. Suuret kiitokset kuuluvat myös opinnäytetyön ohjaajillemme Marko Lehtorannalle, Nina Nurmiselle ja Anu Haikansalolle. Marko kylvi tämän idean aiheesta päähämme. Nina ohjasi ideaa ja aihetta oikeaan suuntaan ja haastoi meitä kehittämään aihetta mahdollisimman hyväksi.

Ninan rooli opinnäytetyömme ohjaajana oli ensiarvoisen tärkeää hänen asiantuntijuutensa ja ammatillisuutensa takia. Anu vuorostaan antoi kehitysideoita ja auttoi opinnäytetyöprosessin etenemisessä ja otti meidät avosylin ryhmäänsä. Tässä kaikessa kiteytyy se, ettei yksin kukaan pysty muuttamaan maailmaa ja siihen tarvitaan aina muiden ihmisten tukea. Tällä opinnäytetyöllä ei maailma muutu, mutta toivottavasti se kasvattaa ymmärrystä, jolloin se voi muuttaa pienen osan jonkun ihmisen maailmaa. Sekin on suuri saavutus. Loppuun voisi sanoa: “mieletön matka ja me tehtiin se yhdessä”.

LÄHTEET

Amelung, Till & Beier, Klaus & Konrad, Anna & Kuhle, Laura 2018: Is emotional congruence with children associated with sexual offending in pedophiles and hebephiles from the community? *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment* 30:1, 3–22.

Beaulieu, Jolyane & Chanterac, Antoine & Joyal, Christian 2014: The neuropsychology of sex offenders: A meta analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 26:2, 149–177.

Beier, Klaus & Mundt, Ingrid & Neutze, Janina & Schaefer, Gerard & Seto, Michael 2011: Predictors of child pornography offenses and child sexual abuse in a community sample of pedophiles and hebephiles. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 23:2, 212–242.

Blagden, James & Lee, Rachael & Mann, Ruth & Webster, Stephen & Williams, Fiona 2018: "It's not something I chose you know": Making sense of pedophiles' sexual interest in children and the impact on their psychosexual identity. *Sexual abuse* 30:6, 728–754.

Blanka, Carolyn & Chantal, Hermann & Maimonen, Sacha & McPhailc, Ian & Nunesa, Kevin 2018: Is childhood sexual victimization associated with cognitive distortions, self-esteem, and emotional congruence with children? *Journal of sexual aggression* 24:3, 259–273.

Carpentier, Julie & Joyal, Christian 2017: The Prevalence of Paraphilic Interests and Behaviors in the General Population: A Provincial Survey. *The Journal of Sex Research* 54:2, 161–171.

Champagnem, Frances & Brown, Christine & Marshall, William & Miller, Sarah 1997: Empathy, intimacy, loneliness and self-esteem in nonfamiliar child molesters: a brief report. *Journal of child sexual abuse* 6:3, 87–98.

Cortoni, Franca & Marshall, William 2001: Sex as a coping strategy and its relationship to juvenile sexual history and intimacy in sexual offenders. *Sexual Abuse* 13:1, 27–43.

Craven, Samantha & Brown, Sarah & Gilchrist, Elizabeth 2016: Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations. *Journal of Sexual Aggression* 12:3, 287–299.

Ellonen, Noora & Fagerlund, Monica & Haapakangas, Kimmo 2019: Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten ilmoitukset kasvussa, uhrikokemukset eivät. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/lapsiin-kohdistuneiden-seksuaalirikosten-ilmoitukset-kasvussa-uhrikokemukset-eivat/>. Luettu 30.1.2022.

Ellonen, Noora & Rantaeskola, Satu 2016: Lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyjen tutkinta. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 24. Suomen yliopistopaino- Juvenes Print. Tampere.

Finkelhor, David 1984: Child sexual abuse: New theory and research. New York. Free press.

Finkelhor, David & Araji, Sharon 1986: Explanations of pedophilia: A four factor model. The journal of sex research 22:2, 145–161.

Grönfors, Martti 2008: Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät. Teoksessa Hanna Vilkkä (toim.) 2008: Laadullisen työn kenttätömenetelmät. Hämeenlinna. SoFia-Sosiologi-Filosofiapu.

Hanson, Karl & Harris, Andrew 2000: Where should we intervene? Dynamic predictors of sexual offence recidivism. Criminal Justice and Behavior 27:1, 6–35.

Hanson, Karl & Harris, Andrew & Helmus, Leslie & Scott, Terri-Lynne 2007: Assessing the risk of sexual offenders on community supervision: The dynamic supervision project 5:6. Ottawa. Public Safety Canada.

Hanson, Karl 2010: Dimensional measurement of sexual deviance. Archives of Sexual Behavior. American Psychiatric Association 39: 401–404.

Hanson, Karl & Morton-Bourgon, Kelly 2005: The characteristics of persistent sexual offenders. A meta-analysis of recidivism studies. Journal of Consulting and Clinical Psychology 73:6, 1154–1163.

HE 6/1997. Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.

HE 282/2010. Hallituksen esitys eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 212/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 13/2022. vp Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

Hinkkanen, Ville 2008: Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tutkimus rangaistuskäytännöstä ja seksuaalirikosten uusimisesta. Helsinki, Hakapaino Oy.

Hukkanen, Raija 2004: Pedofilia ja sen uhrin. Duodecim 120:21, 2519–25. Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo94600>. Luettu 9.1.2022.

Huttunen, Matti 2018: Sukupuoliset kohdehäiriöt (pedofilia, paljastelu, tirkistely) ja erityismieltymykset. Duodecim. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00495>. Luettu: 19.1.2022.

Hoikkala, Tommi & Kaakinen, Markus & Vauhkonen, Teemu 2021: Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteen ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet. Helsinki, Valtioneuvoston kanslia. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163523/VNTEAS_2021_56.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 29.12.2022.

Ibrahim, Fauziah & Kamaluddin, Mohammad Rahim & Kumar, Jaya & Lim, Yeong Yeong & Wahab, Suzaily 2021: Typologies and psychological profiles of child sexual abusers: An extensive review. Children 8:5, 333–346.

Jokela, Markus 2006: Perimä ja ympäristö antisosiaalisuuden kehityksessä. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (toim.) 2006: Nuorisoriikollisuus: Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura 66. Nuorisosiain neuvottelukunta 33. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 97–121.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020: Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Juuti, Pauli & Puusa, Anu (toim.) 2020: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna. Gaudeamus O. 75–85.

Kreivi, Jenni 2019: Grooming on uhka lasten turvallisuudelle. RIKU 2019:3, 20–21.

Kähäri, Nina 2017: Silta- Sumusta valoon. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja siitä selviytyminen. Helsinki: Art House.

Leclerc, Benoit & Smallbone, Stephen & Wortley, Richard 2011: Getting into the script of adult child sex offenders and mapping out situational prevention measures. Journal of research in crime and delinquency 48:2, 209–237.

Leclerc, Benoit & Smallbone, Stephen & Wortley, Richard 2015: Prevention nearby: The influence of the presence of a potential guardian on the severity of child sexual abuse. *Sexual abuse: A journal of research and treatment* 27:2, 189–204.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021: Lapsi sosiaalisessa mediassa. Luettavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsi-sosiaalisessa-mediassa/>. Luettu 23.12.2022.

McAlinden Anne-Marie 2012: Grooming and the sexual abuse of children. Institutional, internet and familiar dimensions. United Kingdom. Oxford University Press.

McPhail, Ian & Nunes, Kevin & Hermann, Chantal 2013: Emotional congruence with children and sexual offending against children: a meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 81:4, 737–749.

McPhail, Ian & Nunes, Kevin & Fernandez, Yolanda & Hermann, Chantal & Looman, Jan & Peacock, Edward & Sewell, Rikki 2018: Emotional Congruence with Children: Are Implicit and Explicit Child-Like Self-Concept and Attitude Toward Children Associated with Sexual Offending Against Children? *Archives of Sexual Behavior* 47, 2241–2254.

Mundy, Crystal 2022: 10 years later: Revisiting Seto's (2012) conceptualization of orientation to sexual maturity among pedohebephilic persons. *The Canadian Journal of human sexuality* 31:3, 443–457.

Nurminen, Nina & Taivaloja, Nita: THL-raportti toim. Laajasalo Taina Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus 2020.

Oikeusministeriö 2010: Lasten suojeleminen seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä. Mietintöjä ja lausuntoja 34/2010. Helsinki: Edita Prima Oy.

Oikeusministeriö 2022: Seksuaalirikoslaki: Uusi seksuaalirikoslaki. Luettavissa: <https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>. Luettu 22.12.2022.

Ojala, Timo 2012: Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Porvoo. Edita Publishing Oy.

Poliisi 2022: Seksuaalirikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>. Luettu: 16.2.2022.

Puusa, Anu 2020: Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) 2020: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna. Gaudeamus Oy. 103–117.

Rantanen, Tiina 2017: Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Åberg, Leena-Kaisa (toim.) 2017: Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus. 67–75.

Rautio, Marjatta 2022: Nuoren painostaminen seksiin voi johtaa jopa linnareissuun - alaikäinen rikoksentekijä voi jatkossa saada ankaran rangaistuksen seksuaalirikoksesta. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12684855>. Luettu 1.1.2023.

Rikosuhripäivystys 2022: Tukea seksuaaliväkivallan uhrille. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/seksuaalirikos/>. Luettu: 1.3.2022.

Santtila, Pekka & Weizmann-Henelius, Ghitta 2008: Oikeuspyskologia. Porvoo. Edita Publishing Oy.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Seto, Michael 2004: Pedophilia and sexual offenses against children: Annual Review of Sex Research. Social Science Premium Collection. Centre for addiction and mental health and university of Toronto. 15:1, 321–361.

Seto, Michael 2018: Pedophilia and sexual offending against children: Theories, assessment, and intervention. Second edition. Washington. American Psychological Association.

Seto, Michael 2019: The motivation-facilitation model of sexual offending. Sexual Abuse 31:1, 3–24.

Valtioneuvosto 2019: Pääministeri Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 17.2.2022.

Vilkkä, Hanna 2021: Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä. PS-kustannus.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. Finlex. Artikla 34. Luettavissa: https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2#idm45237816982208. Luettu 5.3.2022.

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO

Motivaatiotekijät:

- Pedofilia, parafiliat
- Poikkeava seksuaalinen kiinnostuneisuus
  - o Miten lapsia seksuaalisesti hyväksikäyttänyt kertoo mieltymyksistään lapsia kohtaan?
  - o Millaista poikkeavaa seksuaalista kiinnostuneisuutta voidaan havaita tekijöiden puheessa, asenteissa ja kertomassa tarinassa?

Edistämistekijät:

- Antisosiaalisuus
- Yksinäisyys
- Ongelmakäytös, alkoholismi, päihteet, mielisairaudet yms.
- Tuleeko ilmi, millaisia sosiaalisia suhteita henkilöllä on elämässään?
- Millaiset sosiaaliset taidot tekijöillä on? Onko niissä havaittavissa samanlaisuutta?
- Onko tekijä ollut lapsena tai aikuisena seksuaalisen hyväksikäytön uhreja?
- Näkyykö tekijöiden keskuudessa heitä yhdistäviä mielenterveyden ongelmia?

Tilannetekijät:

- Millaiset riskitekijät altistavat lapsen seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi?
- Haavoittuvassa asemassa olevat lapset?
- Miten tekijät saavat yhteyden lapseen?
- Onko olemassa yhteneväisyyttä, miten tekijät "valitsevat" kohteensa?
- Mikä saa tekijän tekemään ajatuksistaan totta eli toteuttamaan tekonsa?

Self-grooming:

- Miten tekijä selittää tekoa ulkopuolisille ja itselleen?
- Myönnetäänkö tekoja helposti, vai vasta kun on kiistatonta näyttöä asiasta?
- Pitääkö tekijä tekojaan vääränä tai tuomiotaan oikeudenmukaisena?
- Tekijän ajattelu?
- Tekijän puhe?

Emotionaalinen samaistuminen lapseen:

- Onko tekijöiden tunnemaailmassa jotain yhteneväisyyksiä / samanlaisia ilmiöitä?
- Onko havaittavissa, että tekijällä olisi vaikea muodostaa suhteita aikuisiin?
- Tekijän elämänhistorian vaikutus tekoon?
- Pystyykö tekijä yhdistämään oman elämän puutteita tai laiminlyönnejä teon tapahtumiseen?